

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών
Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**"Φορολογική Ανεπάρκεια και Δυνητικές Επιπτώσεις στην Ελλάδα:
Μια Αναλυτική Εξέταση και Προτάσεις για Βελτίωση"**

Σουσαμλή Ειρήνη

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής &
Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την
απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Δημόσια
Οικονομική και Πολιτική

Αιγάλεω, 2024

i

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTX0hg

: 1/100

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTXθhg

: 2/100

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών
Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**"Φορολογική Ανασφάλεια και Δυνητικές Επιπτώσεις στην Ελλάδα:
Μια Αναλυτική Εξέταση και Προτάσεις για Βελτίωση"**

Σουσαμλη Ειρήνη AM 21065

Επιβλέπων: Δεδούλη Αικατερίνη ,
Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής,
Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής.

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής &
Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και
Πολιτική.

Αττάλεω, 2024

iii

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTX0hg

: 3/100

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTXθhg

: 4/100

University of West Attica
School of Administration, Economic, and Social Sciences
Department of Accounting & Finance
M.Sc. in Public Economics and Policy

**"Tax Insecurity and Potential Implications in Greece: An Analytical
Review and Suggestions for Improvement"**

Sousamli Eirini AM 21065

Supervisor: Dedouli Aikaterini ,
Professor University of West Attica,
Department of Accounting and Finance.

Master Thesis submitted to the Dept. of Accounting & Finance of the University
of West Attica in partial fulfilment of the requirements for the degree of M.Sc. in
Public Economics and Policy

Aigaleo, Greece, 2024

v

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTX0hg

: 5/100

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTXθhg

: 6/100

*Στην οικογένεια μου και ιδιαίτερα στον αγαπημένο μου σύζυγο, διότι χωρίς αυτόν
κανένα «ταξίδι» μου δεν θα είχε προορισμό....*

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής

Εγκρίθηκε από την εξεταστική επιτροπή την 4/7/2023

Α/α	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΑΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
	Αικατερίνη Δεδούλη,	Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής,	
	Χαρίκλεια Βαβούρα,	Επίκουρη Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο	
	Απόστολος Παλακωνσταντίνου,	Διδάκτωρ Συνταγματικού Δικαίου - Δικηγόρος	

Ευχαριστίες

Θα ήθελα θερμά να ευχαριστήσω την επιβλέπουσά μου, την καθηγήτρια μου Αικατερίνη Δεδούλη, για τις εποικοδομητικές παρατηρήσεις της και τη στήριξη της κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω το Πανεπιστήμιο για την παροχή των απαραίτητων πόρων και των ευκαιριών μάθησης που μου προσέφερε κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού μου προγράμματος.

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο/η κάτωθι υπογεγραμμένη **Σουσαμλή Ειρήνη** του **Σωκράτη**, με αριθμό μητρώου **21065** φοιτητής/τρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ του Τμήματος «ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ» της Σχολής «ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ» του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: Rwq2k18WU7tb3myofnG-NQ

Σελίδα: 1/1

Επιβεβαιώνεται το γνήσιο. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης / Verified by the Ministry of Digital Governance, Hellenic Republic
20240404182408+03'00'

Υπογραφή:
ΕΙΡΗΝΗ ΣΟΥΣΑΜΛΗ
Πατρώνυμο: ΣΩΚΡΑΤΗΣ
ΑΦΜ: 119567505
Ημ. Υπογραφής: 04/04/2024 18:24:05

X

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTX0hg

: 10/100

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTXθhg

: 11/100

"Φορολογική Ανασφάλεια και Δυνητικές Επιπτώσεις στην Ελλάδα: Μια Αναλυτική Εξέταση και Προτάσεις για Βελτίωση"

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία επικεντρώνεται σε μια λεπτομερή ανάλυση της φορολογικής ανασφάλειας στην Ελλάδα. Μέσα από την εργασία περιγράφεται η έννοια της φορολογικής ανασφάλειας, εξετάζονται οι σχετικοί παράγοντες και αναλύονται οι αρνητικές της επιπτώσεις, στην συνέχεια δίνεται έμφαση στη σχέση μεταξύ φορολογίας και οικονομικής ανάπτυξης, ενώ παρουσιάζονται κεντρικές έννοιες και θεωρίες που σχετίζονται με αυτήν.

Στην συνέχεια γίνεται μια ιστορική αναδρομή του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα, καλύπτοντας διάφορες περιόδους και εξετάζοντας το τρέχον φορολογικό πλαίσιο. Επισημαίνονται οι δυνητικές επιπτώσεις της φορολογικής ανασφάλειας σε επίπεδο παραγόντων, οικονομικής πολιτικής και κοινωνικής σκοπιάς.

Στην συνέχεια παραθέτονται προτάσεις βελτίωσης, επικεντρώνοντας σε προγράμματα που έχουν εφαρμοστεί σε άλλα κράτη, χώρες πρότυπα και παραδείγματα επιτυχημένων φορολογικών πολιτικών. Τέλος, παραθέτονται συμπεράσματα, ανασκόπηση ευρημάτων και προοπτικές για μελλοντικές έρευνες στον τομέα της φορολογικής ανασφάλειας στην Ελλάδα. Με αυτόν τον τρόπο, η εργασία παρέχει μια σφαιρική και ενδελεχή κατανόηση του θέματος, προτείνοντας πιθανές λύσεις και προοπτικές για το μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: Φορολογία, Ανασφάλεια, αρνητικές επιπτώσεις, φορολογικά πρότυπα, ανασφάλεια, αβεβαιότητα,

"Tax Insecurity and Potential Implications in Greece: An Analytical Examination and Proposals for Improvement"

ABSTRACT

The present thesis focuses on a detailed analysis of tax insecurity in Greece. Through this work, the concept of tax insecurity is described, relevant factors are examined, and its negative impacts are analyzed. Subsequently, emphasis is placed on the relationship between taxation and economic development, while central concepts and theories related to it are presented.

Next, there is a historical overview of the tax system in Greece, covering various periods and examining the current tax framework. The potential effects of tax insecurity on factors, economic policy, and social aspects are highlighted.

Following this, improvement proposals are presented, focusing on programs implemented in other countries, benchmark countries, and examples of successful tax policies. Finally, conclusions, a review of findings, and prospects for future research in the field of tax insecurity in Greece are provided. In this way, the work provides a comprehensive and thorough understanding of the subject, proposing possible solutions and prospects for the future.

Keywords: Taxation, Uninsurance, Negative impacts, Tax standards, Insecurity, Uncertainty.

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTX0hg

: 14/100

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	xii
ABSTRACT.....	xiii
Περιεχόμενα Διαγραμμάτων.....	xviii
Περιεχόμενα Εικόνων.....	xviii
Κεφάλαιο 1 ^ο	1
θεωρία των φόρων.....	1
1.1 Εισαγωγικά σχόλια.....	1
1.2 Σκοπός και σημασία της εργασίας	2
1.3 Οργάνωση κεφαλαίων	3
1.4 Εισαγωγικές έννοιες και κατηγορίες φόρων.....	4
1.4.1 Οι λειτουργίες των φόρων	5
1.4.2. Η κατανομή των φορολογικών βαρών	5
1.4.3 Οι δύο βασικές θεωρίες για τη δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους	6
1.4.4. Είδη φόρων	7
Κεφάλαιο 2 ^ο	9
Θεωρητικό πλαίσιο.....	9
2.1 Έννοια της φορολογικής ανασφάλειας.....	9
2.1.1 Οι παράγοντες της φορολογικής ανασφάλειας	9
2.1.2 Οι αρνητικές επιπτώσεις της φορολογικής ανασφάλειας	11
2.2 Σχέση μεταξύ φορολογίας και οικονομικής ανάπτυξης	12
2.3 Κεντρικές έννοιες και θεωρίες που συνδέονται με τη φορολογική ανασφάλεια .	14
2.4 Φορολογική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη από τη κρίση και μετά ...	15
Κεφάλαιο 3 ^ο	17
Φορολογική ανασφάλεια στην Ελλάδα.....	17
3.1 Ιστορική αναδρομή του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα	17
3.1.1 Το ξεκίνημα της φορολογική πολιτικής.....	17

3.1.2 Η φορολογική πολιτική 1990-2000.....	19
3.1.3. Η φορολογική πολιτική 2001-2010.....	20
3.1.4. Η φορολογική πολιτική 2008-2019.....	21
3.2 Ανάλυση του τρέχοντος φορολογικού πλαισίου 2019-2023	26
Κεφάλαιο 4ο	30
Δυνητικές Επιπτώσεις της Φορολογικής Ανασφάλειας	30
4.1. Παράγοντες της Φορολογικής ανασφάλειας.....	30
4.2 Η Αβεβαιότητα στην Οικονομική Πολιτική	30
4.2.1 Πώς η φορολογική ανασφάλεια επηρεάζει την απόφαση των επιχειρήσεων για επενδύσεις.....	32
4.2.2. Ανάλυση της μείωσης των επενδύσεων λόγω φορολογικής αβεβαιότητας. .	33
4.2.3 Αντίδραση των Επενδυτών και Επιχειρήσεων	35
4.3 Κοινωνικές επιπτώσεις (π.χ., ανισότητα, φτώχεια, κοινωνική συνοχή).....	37
4.3.1 Οι επιπτώσεις στην άνοδο της Ανεργίας.....	39
Κεφάλαιο 5 ^ο	42
Ανάλυση προγραμμάτων σε άλλες χώρες και προτάσεις για βελτίωση.....	42
5.1 Ανάλυση προγραμμάτων και πολιτικών που έχουν εφαρμοστεί σε άλλες χώρες για την αντιμετώπιση της φορολογικής ανασφάλειας.....	42
5.2 Χώρες πρότυπα φορολογικής διαφάνειας	42
5.2.1 Σουηδία.....	43
5.2.2 Δανία	47
5.2.3 Ηνωμένο Βασίλειο	49
5.3 Παραδείγματα πρακτικών που έχουν εφαρμοστεί και αποδώσει αποτελεσματικά	53
5.3.1 Η Οικονομία της Σουηδίας	53
5.3.2 Η Οικονομία της Δανίας.....	55
5.3.3 Η Οικονομία στο Ηνωμένο Βασίλειο	57

5.4 Πετυχημένες φορολογικές πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί στην Σουηδία, Δανία και Ηνωμένο Βασίλειο	58
5.4.1 Πετυχημένες φορολογικές πολιτικές στην Σουηδία	58
5.4.2 Πετυχημένες φορολογικές πολιτικές στην Δανία	59
5.4.3 Πετυχημένες φορολογικές πολιτικές στο Ηνωμένο Βασίλειο	59
5.5 Προτάσεις για μεταρρυθμίσεις που έχουν χρησιμοποιηθεί και προτείνονται Ελλάδα.....	60
<i>Η εφαρμογή προοδευτικών φορολογικών συστημάτων.....</i>	60
<i>Η ανακατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων με βάση το εισόδημα</i>	61
<i>Η διάθεση φόρων σε προϊόντα και υπηρεσίες που μπορεί να προκαλέσουν βλάβη στην υγεία</i>	61
<i>Η προώθηση της φορολογικής συμμόρφωσης.....</i>	62
5.6 Προτεινόμενα μέτρα για Βελτίωση στην Ελλάδα.....	62
Κεφάλαιο 6 ^ο	64
Ανάλυση προηγούμενης Έρευνας και Συμπεράσματα.....	64
6.1 Αναφορά στην αξία και τις περαιτέρω έρευνες στον τομέα της φορολογικής ανασφάλειας στην Ελλάδα	64
6.1.1 Η έρευνα της διαNEOσις σε συνεργασία με το IOBE	64
6.1.2 Ευρήματα και συμπεράσματα έρευνας.....	64
6.1.3 Κενά της προηγούμενης έρευνας	66
6.2 Περιορισμοί και κατευθύνσεις μελλοντικής έρευνας.....	68
6.3 Προτάσεις παρέμβασης και αναδιαμόρφωσης του φορολογικού συστήματος	69
6.4 Ανασκόπηση των κύριων ευρημάτων και συμπερασμάτων	69
Βιβλιογραφία	74

Περιεχόμενα Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1 Δημόσια έσοδα, δημόσιες δαπάνες και ΑΕΠ, 2008-2019	21
Διάγραμμα 2 Μεταβολή των φορολογικών εσόδων ως % του ΑΕΠ στις χώρες του ΟΟΣΑ κατά την περίοδο 2009-2019	26
Διάγραμμα 3 Εξέλιξη μεγεθών απασχόληση και ανεργίας 2009-2022	39

Περιεχόμενα Εικόνων

Εικόνα 1 Δείκτης Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας 2023	29
Εικόνα 2. Φορολογικός Πίνακας Σουηδίας.....	45
Εικόνα 3. Φορολογικοί συντελεστές στο Ηνωμένο Βασίλειο	52

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTXθhg

: 19/100

Κεφάλαιο 1^ο

Θεωρία των φόρων

1.1 Εισαγωγικά σχόλια

Η Φορολογική Ανασφάλεια αποτελεί αδιαμφισβήτητα ένα σημαντικό ζήτημα που αντιμετωπίζει η χώρα μας τα τελευταία χρόνια και το οποίο έχει σοβαρές επιπτώσεις σε πολλούς τομείς της κοινωνίας και της οικονομίας. Ο όρος αναφέρεται στην αβεβαιότητα και την αμφισημία που συνδέεται με το φορολογικό πλαίσιο, τους νόμους και τους κανονισμούς που διέπουν τη φορολογία.

Η Ελλάδα έχει αντιμετωπίσει διάφορα προβλήματα στον τομέα της φορολογίας, όπως η υψηλή φορολογική επιβάρυνση, το πολύπλοκο φορολογικό και νομοθετικό πλαίσιο καθώς και η έλλειψη διαφάνειας και εμπιστοσύνης προς το σύστημα. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να οδηγηθεί η χώρα σε μια φορολογική ανασφάλεια, καθώς οι πολίτες και οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν δυσκολίες και αβεβαιότητες σχετικά με τους φορολογικούς κανονισμούς και τις επιπτώσεις τους.

Η φορολογική ανασφάλεια έχει σοβαρές συνέπειες για την οικονομία της χώρας και αυτό γιατί μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τις επενδύσεις, την παραγωγή και την απασχόληση. Επιπλέον ενθαρρύνει την αποφυγή φορολογίας και τη δημιουργία μαύρης οικονομίας, προκαλώντας αρνητικές επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά και την άδικη κατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων.

Για να αντιμετωπιστεί η φορολογική ανασφάλεια στην Ελλάδα, απαιτούνται μέτρα τα οποία στόχο θα έχουν να ενισχύσουν τη διαφάνεια, την ευκολία κατανόησης του φορολογικού πλαισίου και την εμπιστοσύνη των πολιτών και των επιχειρήσεων. Η απλοποίηση των φορολογικών διαδικασιών, η μείωση της γραφειοκρατίας και η ενίσχυση της φορολογικής εποπτείας είναι ορισμένα από τα μέτρα που μπορούν να εφαρμοστούν για τη βελτίωση της κατάστασης.

Για την αντιμετώπιση αυτού του σοβαρού ζητήματος απαιτείται μια προσεκτική ανάλυση και δράση για τη βελτίωση του φορολογικού πλαισίου, τη μείωση της αβεβαιότητας και την ενίσχυση της φορολογικής εμπιστοσύνης. Επίσης η διασφάλιση ενός σταθερού και δίκαιου φορολογικού πλαισίου κρίνεται εξαιρετικά απαραίτητο για να ενισχυθεί η οικονομική ανάπτυξη, να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και να προωθηθεί η κοινωνική συνοχή.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση των πολιτών και επιχειρήσεων σχετικά με το φορολογικό σύστημα και τις υποχρεώσεις τους μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση των φορολογικών υποχρεώσεων, να προωθήσει την συμμόρφωση και να δημιουργήσει ένα κλίμα εμπιστοσύνης.

Τέλος, η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερομένων φορέων είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της φορολογικής ανασφάλειας. Οι κυβερνητικές αρχές, οι φορολογούμενοι, οι επιχειρήσεις και οι ειδικοί πρέπει να συνεργαστούν για να αναπτύξουν κοινές λύσεις και να διασφαλίσουν ένα δίκαιο και αποτελεσματικό φορολογικό πλαίσιο.

Συνοπτικά, η αντιμετώπιση της φορολογικής ανασφάλειας στην Ελλάδα απαιτεί διαρθρωτικές αλλαγές, πολιτική βούληση και στενή συνεργασία μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων πλευρών. Με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που συνδυάζει τη μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος, τη διαφάνεια, την εκπαίδευση και τη συνεργασία, μπορούμε να δημιουργηθεί ένα πιο σταθερό και δίκαιο φορολογικό πλαίσιο που θα συμβάλει στην ανάπτυξη και την ευημερία της χώρας.

1.2 Σκοπός και σημασία της εργασίας

Ο σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι να μελετήσει και να αναλύσει το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα και παράλληλα να εξετάσει τις επιπτώσεις που έχει η φορολογική ανασφάλεια στη χώρα. Συνάμα επιδιώκει να εξηγήσει πώς η έλλειψη σταθερότητας και ανασφάλειας στο φορολογικό σύστημα της Ελλάδας έχει προκαλέσει αβεβαιότητα και ανησυχία σε φορολογούμενους, επιχειρήσεις και την οικονομία γενικότερα.

Η εργασία θα προσδιορίσει και θα αναλύσει τις δυνητικές επιπτώσεις της φορολογικής ανασφάλειας και οι οποίες περιλαμβάνουν μειωμένες επενδύσεις, αύξηση της φοροδιαφυγής, μείωση της φορολογικής συμμόρφωσης, μείωση της επενδυτικής δραστηριότητας, την ανάπτυξη της μαύρης οικονομίας, την αποδυνάμωση της δημόσιας οικονομικής ισορροπίας και την κακή επιρροή στην ανάπτυξη και στην οικονομική ανάκαμψη.

Στην συνέχεια θα παρατεθεί μια λεπτομερή ανάλυση του φορολογικού προβλήματος στην Ελλάδα. Το οποίο θα περιλαμβάνει την εξέταση των υφιστάμενων προβλημάτων, των αιτιών τους και των συνεπειών τους στην οικονομία και στην

κοινωνία της χώρας. Μέσω μιας αναλυτικής προσέγγισης, θα εξεταστούν τα υφιστάμενα νομικά πλαίσια, τη φορολογική νομοθεσία, τις διοικητικές διαδικασίες και τις πολιτικές που επηρεάζουν τη φορολογία στην Ελλάδα.

Τέλος θα παρατεθούν μέτρα και προτάσεις με στόχο την βελτίωση της φορολογικής ανασφάλειας στην Ελλάδα. Οι προτάσεις θα περιλαμβάνουν μεταρρυθμίσεις στο φορολογικό σύστημα, την απλοποίηση των φορολογικών διαδικασιών, την ενίσχυση της φορολογικής εποπτείας και επιβολής, και την προώθηση της φορολογικής συμμόρφωσης μέσω ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης.

1.3 Οργάνωση κεφαλαίων

Η δομή της διπλωματικής εργασίας διαμορφώθηκε, αποσκοπώντας σε μια αναλυτική μελέτη της φορολογικής ανασφάλειας στην Ελλάδα.

Αρχικά, στο Κεφάλαιο 2 της εργασίας, περιγράφεται η έννοια της φορολογικής ανασφάλειας, επεξεργάζονται οι παράγοντες που συνδέονται με αυτήν και εστιάζοντας στις αρνητικές επιπτώσεις που προκαλεί. Στη συνέχεια, εξετάζεται η σχέση μεταξύ φορολογίας και οικονομικής ανάπτυξης, ενώ παρουσιάζονται κεντρικές έννοιες και θεωρίες που σχετίζονται με τη φορολογική ανασφάλεια. Τέλος, εξετάζεται η φορολογική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη μετά την κρίση, ενώ δίνεται έμφαση στη φορολογική πολιτική και την αντιμετώπιση της φορολογικής απάτης.

Στο Κεφάλαιο 3 της εργασίας, γίνεται μια ιστορική αναδρομή του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα. Ξεκινώντας με το ξεκίνημα της φορολογικής πολιτικής, παρουσιάζονται τα διάφορα στάδια της, επισημαίνοντας τα βασικά γεγονότα και τις αλλαγές στη φορολογική πρακτική κατά τη διάρκεια διαφόρων περιόδων, όπως το 1990-2000, το 2001-2010, και το 2008-2019. Στη συνέχεια, γίνεται ανάλυση του τρέχοντος φορολογικού πλαισίου για τη χρονική περίοδο 2019-2022. Τέλος, εξετάζονται οι προκλήσεις και τα προβλήματα που συνδέονται με τη φορολογική ανασφάλεια στην Ελλάδα.

Στη συνέχεια, το Κεφάλαιο 4 της εργασίας αναφέρεται στις δυνητικές επιπτώσεις της φορολογικής ανασφάλειας. Ξεκινώντας με τους παράγοντες που συνδέονται με τη φορολογική ανασφάλεια, εξετάζονται οι επιπτώσεις της αβεβαιότητας στην οικονομική πολιτική, γίνεται μία ειδική ανάλυση του πώς η φορολογική ανασφάλεια επηρεάζει τις αποφάσεις των επενδύσεων στις επιχειρήσεις, συγκεκριμένα τη μείωση των επενδύσεων και την αντίδραση των επενδυτών και επιχειρήσεων. Στη

συνέχεια, εξετάζονται οι κοινωνικές επιπτώσεις της φορολογικής ανασφάλειας, όπως η ανισότητα, η φτώχεια και η κοινωνική συνοχή, με ειδική αναφορά στις επιπτώσεις στην άνοδο της ανεργίας.

Το Κεφάλαιο 5 της εργασίας αναφέρεται στις προτάσεις για βελτίωση σχετικά με τη φορολογική ανασφάλεια. Εξετάζονται προγράμματα και πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί σε άλλες χώρες για την αντιμετώπιση του προβλήματος, ενώ παρουσιάζονται χώρες πρότυπα φορολογικής διαφάνειας όπως η Σουηδία, Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Επίσης, παρέχονται παραδείγματα χωρών που έχουν εφαρμοστεί και αποδώσει αποτελεσματικά συγκεκριμένα μέτρα, όπως κοινωνικοί φόροι και επιδοτήσεις, πολιτικές για την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, δημόσιες δαπάνες και κοινωνικές υπηρεσίες.

Στη συνέχεια, εξετάζονται πετυχημένες φορολογικές πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί σε διάφορες χώρες, όπως φορολογία επί του πλούτου, φορολογία επί των ακινήτων, φορολογία στα ακίνητα κεφάλαια και φορολογία επί της εισοδήματος εταιρειών. Τέλος, προτείνονται μέτρα για μεταρρυθμίσεις του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα, και γίνεται συζήτηση πιθανών επιπτώσεων και οφέλους από τις προτεινόμενες βελτιώσεις.

Τέλος το Κεφάλαιο 6 αναφέρεται στα συμπεράσματα της εργασίας και παρέχει μια ανασκόπηση των κύριων ευρημάτων και συμπερασμάτων που προέκυψαν από την ανάλυση της φορολογικής ανασφάλειας στην Ελλάδα. Επίσης, περιλαμβάνει μια αναφορά στην αξία της έρευνας και προτείνει πιθανές κατευθύνσεις για μελλοντικές έρευνες στον τομέα της φορολογικής ανασφάλειας στην Ελλάδα.

Τέλος ακολουθούν τα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας σύμφωνα με τη βιβλιογραφική έρευνα που διεξήχθη για το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας

1.4 Εισαγωγικές έννοιες και κατηγορίες φόρων

Ένα ζήτημα αναφορικά με τη φορολογία που αποκτά σημαντική διάσταση είναι γιατί η επιβολή φόρων είναι αναγκαία. Στην ενότητα αυτή θα αναφερθούμε στους σκοπούς που εξυπηρετεί η φορολογία, δηλαδή ποιους στόχους επιδιώκει η κυβέρνηση μιας χώρας μέσω των φόρων. Για να γίνει αυτό πιο κατανοητό, θα εξετάσουμε εν συντομία τους σκοπούς για τους οποίους μια σύγχρονη κοινωνία επιδιώκει την επιβολή φόρων. Θα δώσουμε επίσης μια συνοπτική εικόνα των λειτουργιών των φόρων,

συμπεριλαμβανομένων των φορολογικών επιβαρύνσεων, του φόρου εισοδήματος για φυσικά και νομικά πρόσωπα, των φόρων περιουσίας, και των φόρων κατανάλωσης.

1.4.1 Οι λειτουργίες των φόρων

Όπως έχουμε αναφερθεί οι φόροι λειτουργούν ως αναγκαίο μέσο μεταφοράς πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα, επιτρέποντας στους δημόσιους φορείς να χρηματοδοτήσουν τις δαπάνες τους και να προσφέρουν δωρεάν υπηρεσίες στην κοινωνία. Αυτή η λειτουργία των φόρων αναφέρεται συχνά ως "ταμειυτική λειτουργία"¹ ή "ταμειυτικός σκοπός" των φόρων. Αν και αυτή είναι η βασική λειτουργία των φόρων, δεν είναι η μοναδική (N, Χαϊδώ Δριτσάκη, 2005).

Πέρα από αυτό, οι φόροι έχουν και άλλες λειτουργίες, καθώς χρησιμοποιούνται από τους δημόσιους φορείς ως μέσα για την υλοποίηση οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Εδώ διακρίνουμε την "οικονομική λειτουργία" των φόρων, που αναφέρεται στη χρήση τους για την εκτέλεση οικονομικών πολιτικών. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την ανακατανομή των πόρων μεταξύ διάφορων αγαθών και υπηρεσιών, τη σταθεροποίηση της οικονομίας σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης, τον έλεγχο της ανεργίας και του πληθωρισμού, καθώς και την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης.

Επιπλέον, υπάρχει και η "κοινωνική λειτουργία" των φόρων, που αναφέρεται στη χρήση τους για την υλοποίηση κοινωνικών πολιτικών. Αυτό περιλαμβάνει τη βελτίωση της κατανομής του εισοδήματος και του πλούτου, με στόχο την προώθηση της δικαιοσύνης και την μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Συνεπώς, οι φόροι δεν περιορίζονται μόνο στην ταμειυτική λειτουργία, αλλά αποτελούν και ως ισχυρά εργαλεία για την άσκηση οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. (ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, 2012)

1.4.2. Η κατανομή των φορολογικών βαρών

Όπως έχει αναφερθεί οι φόροι εκπροσωπούν μια μονομερή μεταφορά πόρων από τους ιδιώτες φορείς προς το δημόσιο, δεδομένου ότι δεν ανταποκρίνονται σε κάποια ειδική αμοιβαία ανταποδοτική από το δημόσιο προς τους ιδιωτικούς φορείς με βάση το ύψος της κάθε παροχής. Λόγω αυτής της μονομερούς φύσης, προκύπτει μια επιβάρυνση για τους ιδιώτες φορείς, γνωστή ως "φορολογικό βάρος", το οποίο

¹ Ο φόρος αποτελεί ένα μέσο με το οποίο το κράτος και άλλοι δημόσιοι φορείς αποκτούν χρηματοδότηση για την κάλυψη των δαπανών τους και την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Με άλλα λόγια, οι φόροι λειτουργούν ως μέσο ταμειυτικής λειτουργίας, επιτρέποντας στο κράτος να αποκτήσει αγοραστική δύναμη.

αντιπροσωπεύει το κόστος της παροχής δημόσιων αγαθών και της χρηματοδότησης άλλων δραστηριοτήτων των δημόσιων φορέων.

Ένα βασικό ζήτημα που απασχολεί τον τομέα της δημόσιας οικονομικής είναι η εύρεση τρόπου δίκαιης κατανομής του φορολογικού βάρους μεταξύ των πολιτών. Εδώ προκύπτουν δύο βασικά ζητήματα. Το πρώτο αναφέρεται στον καθορισμό της δίκαιης κατανομής του φορολογικού βάρους, ενώ το δεύτερο στην εύρεση κατάλληλων κριτηρίων για την επιβολή φόρων με βάση τη δικαιοσύνη.

Σχετικά με το πρώτο ζήτημα, η κυρίαρχη άποψη είναι ότι στα δημοκρατικά κοινωνικά συστήματα η κατανομή του φορολογικού βάρους θεωρείται δίκαιη όταν συμβαδίζει με τις ευρέως αποδεκτές αντιλήψεις της κοινωνίας για κοινωνική δικαιοσύνη. Είναι κοινά αποδεκτό ότι μια τέτοια κατανομή είναι δίκαιη όταν συγγέεται με δύο βασικές αρχές: α) *την αρχή της οριζόντιας φορολογικής ισότητας*, που επιτυγχάνεται όταν οι πολίτες με παρόμοιες οικονομικές δυνατότητες υπόκεινται σε ίδια φορολογική μεταχείριση, και β) *την αρχή της κάθετης φορολογικής ισότητας*, που επιτυγχάνεται όταν πολίτες με διαφορετικές οικονομικές δυνατότητες υπόκεινται σε διαφορετική φορολογική μεταχείριση.

Όταν τηρούνται αυτές οι δύο αρχές, η κατανομή του φορολογικού βάρους θεωρείται δίκαιη. Το πρόβλημα που προκύπτει είναι πώς μπορούμε να προσδιορίσουμε τότε δύο πολίτες βρίσκονται στις ίδιες οικονομικές συνθήκες για φορολογικούς σκοπούς και πότε όχι. Επιπλέον, όταν δύο πολίτες βρίσκονται υπό διαφορετικές συνθήκες, προκύπτει το ερώτημα του πώς πρέπει να διαφοροποιηθεί η φορολογική επιβάρυνσή τους. Συνολικά, η αντιμετώπιση των ανωτέρω ζητημάτων αποτελεί κρίσιμη πρόκληση για την δημόσια οικονομική. (ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ & ΠΑΣΧΟΥ, 1998)

1.4.3 Οι δύο βασικές θεωρίες για τη δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους

Οι δύο βασικές θεωρίες που αναπτύχθηκαν για τη δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους είναι η «*θεωρία του ανταλλάγματος*» και η «*θεωρία της ικανότητας*». Σύμφωνα με αυτήν τη θεωρία του Ανταλλάγματος, η φορολογική επιβάρυνση θα πρέπει να συνάδει με τα ανταλλάγματα που οι πολίτες λαμβάνουν από το δημόσιο. Αυτό σημαίνει ότι όσοι λαμβάνουν περισσότερα από το δημόσιο (π.χ. υπηρεσίες, επιδοτήσεις) πρέπει να συνεισφέρουν περισσότερο στο φορολογικό βάρος. Σε ουσία, ο φόρος αντιστοιχεί σε ανταλλάγματα υπηρεσιών και αγαθών που παρέχονται από το δημόσιο, καθιστώντας την φορολογία μια μορφή αντιστάθμισης για τα παρεχόμενα οφέλη.

Σύμφωνα με αυτήν την 2^η θεωρία αυτή της Ικανότητας, η φορολογική επιβάρυνση θα πρέπει να εξαρτάται από την ικανότητα των πολιτών να φορολογούνται. Η ικανότητα αυτή βασίζεται στα οικονομικά και κοινωνικά περιθώρια των ατόμων, με στόχο τη διατήρηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της αποφυγής υπερβολικής επιβάρυνσης από τους λιγότερο ευκατάστατους. Συνεπώς, η φορολογία πρέπει να είναι προοδευτική, με τους πλουσιότερους να φορολογούνται περισσότερο από τους λιγότερο πλούσιους (ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, 2012).

Αυτές οι δύο θεωρίες αποτελούν διαφορετικές προσεγγίσεις για την κατανομή του φορολογικού βάρους και αντικατοπτρίζουν διάφορες αντιλήψεις για τη δικαιοσύνη και την ισότητα στην κοινωνία.

1.4.4. Είδη φόρων

Εκτός από τις θεωρίες για τη δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους που αναφερθήκαμε ποιο πάνω, πρέπει να αναφερθούμε και στα διάφορα είδη φόρων που χρησιμοποιούνται από τις κυβερνήσεις για την επιβολή φορολογικών εσόδων. Ορισμένα από αυτά είναι:

- ▶ **Φόρος Εισοδήματος:** Επιβάλλεται στα άτομα και τις εταιρείες βάσει των εισοδημάτων τους. Συνήθως είναι προοδευτικός, δηλαδή οι υψηλότερα εισοδήματα φορολογούνται με υψηλότερο ποσοστό.
- ▶ **Φόρος Κατανάλωσης:** Επιβάλλεται σε αγαθά και υπηρεσίες που καταναλώνονται. Μπορεί να είναι προοδευτικός (όπου οι ακριβότερες καταναλώσεις φορολογούνται περισσότερο) ή επίπεδος (όπου η στάθμιση είναι ίδια για όλες τις καταναλώσεις).
- ▶ **Φόρος Περιουσίας:** Επιβάλλεται σε κτίρια, γη και άλλες περιουσίες. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανακατανομή πλούτου ή για τη χρηματοδότηση δημόσιων υπηρεσιών.
- ▶ **Φόρος Κέρδους Κεφαλαίου:** Επιβάλλεται στα κέρδη που προκύπτουν από τις επενδύσεις και τα κεφάλαια.
- ▶ **Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ²):** Είναι ένας φόρος που επιβάλλεται στα αγαθά και τις υπηρεσίες κατά την αγορά τους. Πληρώνεται από τον τελικό καταναλωτή.

² Τον Ιανουάριο του 1987, η Ελλάδα εισήγαγε έναν νέο φόρο κατανάλωσης, που είχε προγραμματιστεί να ισχύσει από την 1η Ιανουαρίου 1984, αλλά λόγω τεχνικών προβλημάτων αναβλήθηκε. Αυτός ο φόρος επηρέαζε διάφορες κατηγορίες εμπορευμάτων και υπηρεσιών, με διαφορετικούς συντελεστές, όπως το

- *Φόρος Καπνού και Αλκοόλ:* Επιβάλλεται στα προϊόντα καπνού και τα αλκοολούχα ποτά.

Αυτά είναι μόνο μερικά παραδείγματα ειδών φόρων. Κάθε χώρα μπορεί να έχει το δικό της φορολογικό σύστημα με διάφορους τύπους φόρων, ανάλογα με τους στόχους και τις ανάγκες της. (Καπλάνογλου, 2023)

6% για είδη λαϊκής κατανάλωσης, το 18% για υπηρεσίες και το υψηλότερο ποσοστό του 36% για είδη πολυτελείας. Η εφαρμογή αυτού του φόρου προκάλεσε αρχικά αρρυθμία στην αγορά, με τους πρώτους που επλήγησαν να είναι οι πελάτες των κέντρων διασκέδασης που γιόρταζαν την Πρωτοχρονιά, καθώς υποχρεώθηκαν να πληρώσουν τον υψηλό συντελεστή του 36% στις δαπάνες τους. (Διγκαβέ, 1988)

Κεφάλαιο 2^ο Θεωρητικό πλαίσιο

2.1 Έννοια της φορολογικής ανασφάλειας

Η φορολογική ανασφάλεια αποτελεί ένα σημαντικό και πολυδιάστατο φαινόμενο στο πεδίο της δημόσιας οικονομίας και των φορολογικών πολιτικών που υποχρεούται να πάρει η εκάστοτε κυβέρνηση. Σε έναν κόσμο που διακρίνεται από συνεχείς αλλαγές, οικονομικές προκλήσεις και αβεβαιότητα, η φορολογική ανασφάλεια ενισχύει τον επίπονο ρόλο των φόρων και των φορολογικών πολιτικών. Πρόκειται για έναν όρο που περικλείει τον επιπλέον παράγοντα της μη προβλεψιμότητας, δημιουργώντας ένα πεδίο αβεβαιότητας για τους φορολογούμενους, τις επιχειρήσεις και την ίδια την οικονομία.

Σε αυτό το κεφάλαιο, θα εξετάσουμε την έννοια της φορολογικής ανασφάλειας, τους παράγοντές της και τις επιπτώσεις που ασκεί στις οικονομικές επιδόσεις, την επιχειρηματικότητα και την κοινωνική συνοχή. Στα επόμενα κεφάλαια θα γίνει μια προσπάθεια ανάλυσης, στην συνέχεια θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε τη σημασία της δημιουργίας προβλέψιμων και σταθερών φορολογικών πλαισίων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η φορολογική ανασφάλεια και να ενθαρρυνθεί η οικονομική ανάπτυξη και ευημερία.

Όπως έχει ήδη προαναφερθεί η φορολογική ανασφάλεια αναφέρεται στην αβεβαιότητα και τη μη προβλεψιμότητα που συνδέεται με τον φορολογικό συντελεστή, τους φορολογικούς κανονισμούς και τις φορολογικές πολιτικές μιας χώρας. Αυτό σημαίνει ότι οι φορολογικοί φορείς (ιδιώτες, επιχειρήσεις κ.λπ.) δεν μπορούν να προβλέψουν με βεβαιότητα πόσο θα φορολογούνται στο μέλλον, καθώς οι φορολογικές πολιτικές και οι συντελεστές μπορεί να αλλάξουν ξαφνικά.

2.1.1 Οι παράγοντες της φορολογικής ανασφάλειας

Οι παράγοντες της φορολογικής ανασφάλειας είναι πολυπρόσωποι και σύνθετοι, ποιο συγκεκριμένα αντανακλούν μια ποικιλία παραμέτρων οι οποίοι επηρεάζουν το φορολογικό περιβάλλον και την διάθεση των φορολογουμένων.

Η συνεχή φορολογική αναπροσαρμογή και οι αλλαγές στην φορολογική νομοθεσία ή στις ρυθμίσεις έχει δημιουργήσει μια εκτενής αβεβαιότητα³. Επανασχεδιασμοί στα

³ Από το 1975 στην Ελλάδα ψηφίστηκαν 250 φορολογικά νομοσχέδια με άπειρες τροπολογίες διάσπαρτες σε διάφορους άλλους νόμους. Μόνο για το διάστημα 01/2014 - 06/2016 έχουν ψηφιστεί 10

ποσοστά φόρων, εισαγωγή νέων φόρων⁴ ή αλλαγές στις ελεγκτικές διαδικασίες επηρεάζουν σημαντικά τις φορολογικές υποχρεώσεις των πολιτών και των επιχειρήσεων καθώς και την διάθεση τους στην καταβολή αυτών.

Οι οικονομικές συνθήκες, όπως η ύφεση ή η οικονομική ανάκαμψη, μπορούν να δημιουργήσουν αβεβαιότητα ως προς το πόσο οι φορολογούμενοι ή οι επιχειρήσεις θα κερδίσουν ή θα χάσουν. Οι απρόβλεπτες οικονομικές συνθήκες μπορούν να επηρεάσουν τις εισπρακτικές ροές και να αλλάξουν τις φορολογικές προτεραιότητες.

Οι πολιτικές εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως γεωπολιτικές αντιπαραθέσεις, εμπορικοί πόλεμοι και διεθνείς συμφωνίες, έχουν την δυνατότητα να επηρεάσουν τον φορολογικό τομέα. Οι αλλαγές στις διεθνείς σχέσεις και τις διεθνείς συνθήκες επίσης μπορούν να έχουν αντίκτυπο στη φορολογική ανασφάλεια.

Οι τεχνολογικές εξελίξεις και ο ρυθμός της ψηφιακής επανάστασης μπορούν να δημιουργήσουν αβεβαιότητα όσον αφορά τις επιπτώσεις τους στις οικονομίες και τις αγορές εργασίας. Οι νέες τεχνολογίες μπορεί να αλλάξουν τον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων και να επηρεάσουν τις φορολογικές ανάγκες.

Οι αλλαγές στις κοινωνικές δομές και τις αξίες μπορούν να επηρεάσουν τις πολιτικές απαιτήσεις για φορολόγηση. Οι πολιτικές προτεραιότητες μπορεί να αλλάξουν με την αλλαγή των αναμενόμενων ρόλων (ανασχηματισμοί, εκλογές κλπ) του δημοσίου τομέα, των κοινωνικών προγραμμάτων και των αναπτυξιακών στόχων. Οι αλλαγές αυτές μπορούν να δημιουργήσουν αβεβαιότητα ως προς το ποιος θα επωφεληθεί και ποιος θα επιβαρυνθεί από τις φορολογικές αλλαγές.

Η έλλειψη διαφάνειας στον φορολογικό τομέα και η ανεπαρκής επιβολή των φορολογικών νόμων μπορούν να δημιουργήσουν αβεβαιότητα. Οι φορολογούμενοι μπορεί να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στο να κατανοήσουν πώς εφαρμόζονται οι φορολογικοί κανονισμοί ή πώς εκτελούνται οι φορολογικοί έλεγχοι.

Η αβεβαιότητα σχετικά με την οικονομική κατάσταση και τη δυνατότητα επίτευξης οικονομικών στόχων μπορεί να επηρεάσει την τάση για επενδύσεις ή τη λήψη ρίσκων. Οι φόβοι για αυξανόμενες φορολογικές επιβαρύνσεις ή φορολογικούς περιορισμούς μπορούν να επηρεάσουν τις οικονομικές αποφάσεις.

φορολογικά νομοσχέδια με 117 άρθρα και 17 άλλοι νόμοι με 71 εμβόλιμες φορολογικές διατάξεις. Για τις διατάξεις αυτές εκδόθηκαν 111 υπουργικές αποφάσεις και 138 διευκρινιστικές εγκύκλιοι

⁴ Αξίζει να αναφερθεί πως σε διάστημα 50 μηνών σε 4 από τους βασικότερους νόμους που εφαρμόστηκαν το 2014 (κώδικας φορολογίας εισοδήματος, κώδικας φορολογικών διαδικασιών, ΕΝΦΙΑ, ΕΛΠ), η κυβέρνηση προχώρησε με 82 άλλους νόμους στη μεταβολή τους, προσθέτοντας ή καταργώντας ταυτόχρονα διάφορες διατάξεις (ΣΕΒ, 2017)

Είναι κοινά αποδεκτό ότι στο οικονομικό πλαίσιο, οι συνεχείς οικονομικές αναταραχές που προκλήθηκαν λόγω κρίσεων όπως η παγκόσμια οικονομική κρίση⁵, η απρόβλεπτη πανδημία της COVID-19⁶, και η περίπλοκη ενεργειακή κρίση που απορρέει από γεωπολιτικές αντιπαραθέσεις⁷, έχουν αποκαλύψει τον βαθύ αντίκτυπο που ασκούν όλα αυτά στην οικονομική ανάπτυξη και την εξέλιξη των οικονομιών παγκοσμίως (Kafka, 2023).

Η φορολογική ανασφάλεια επομένως πηγάζει από τον συνδυασμό πολλών παραγόντων που αλληλεπιδρούν και δημιουργούν μια περίπλοκη και δυναμική κατάσταση. Η αντιμετώπιση αυτής της αβεβαιότητας απαιτεί διαφάνεια στη φορολογική νομοθεσία, διακυβέρνηση που εμπνέει εμπιστοσύνη, και πολιτικές που προωθούν τη σταθερότητα και την οικονομική ανάπτυξη.

2.1.2 Οι αρνητικές επιπτώσεις της φορολογικής ανασφάλειας

Η φορολογική ανασφάλεια μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις σε διάφορα επίπεδα. Όταν οι φορολογούμενοι πολίτες δεν μπορούν να προβλέψουν με ακρίβεια ή κατά προσέγγιση, τα χρήματα που θα πρέπει να πληρώσουν σε φόρους, αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να δυσκολεύονται να σχεδιάσουν το οικονομικό τους μέλλον και να κάνουν επενδύσεις, αυτή η αβεβαιότητα τους προκαλεί μια οικονομική ανασφάλεια.

Οι φορολογική ανασφάλεια προκαλεί προβλήματα και στην Επιχειρηματικότητα. Συγκεκριμένα οι επιχειρηματίες και οι μεγάλες επιχειρήσεις δυσκολεύονται να λάβουν αποφάσεις σχετικά με τις επενδύσεις, την πρόσληψη προσωπικού και τις επιχειρηματικές στρατηγικές όταν υπάρχει αβεβαιότητα για τα μελλοντικά φορολογικά βάρη. Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί πως η μείωση επιχειρηματικής εμπιστοσύνης εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη σε τομείς που εξαρτώνται από τις δημόσιες δαπάνες και τα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας.

Η μη προβλεψιμότητα των φορολογικών πολιτικών μπορεί να προκαλέσει αναταραχές στην κοινωνία, καθώς οι πολίτες μπορεί να αντιδράσουν αρνητικά σε απρόβλεπτες αυξήσεις των φόρων. Προκαλώντας έτσι μια Κοινωνική Αναταραχή. Ένα παράδειγμα είναι στην Γαλλία, όπου το 2018 οι φόροι στα καύσιμα έφταναν σε επίπεδα που προκάλεσαν αντιδράσεις και διαδηλώσεις των "κίτρινων γιλέκων". Οι διαμαρτυρίες

⁵ Η κρίση στην Ελλάδα ξεκίνησε στα τέλη του 2009, πυροδοτούμενη από την παγκόσμια οικονομική ύφεση που ξεκίνησε από το 2008

⁶ Η πανδημία του κορονοϊού (COVID-19) προκλήθηκε από τον ιό SARS-CoV-2, εμφανίστηκε πρώτη φορά στην πόλη Ουχάν, πρωτεύουσα της επαρχίας Χουπέι της Κίνας, τον Δεκέμβριο του 2019

⁷ Η Ρωσο-ουκρανική σύγκρουση ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2014 και κλιμακώθηκε τον Φεβρουάριο του 2022 με την στρατιωτική εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία.

αυτές εκδηλώθηκαν εν μέρει λόγω της εντατικής φορολογίας που επιβάρυνε τα καύσιμα και επηρέαζε την καθημερινή οικονομική κατάσταση των πολιτών.

Επίσης μία τέτοια κατάσταση μπορεί να διαταράξει την βιωσιμότητα του χρέους και τις πιθανές αθετήσεις αυξάνοντας το κόστος δανεισμού περιορίζοντας έτσι την δημοσιονομική ευελιξία. Η Ελλάδα αντιμετώπισε προβλήματα στη βιωσιμότητα του χρέους λόγω υψηλής φορολογίας. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης το 2008, βρέθηκε σε μια δύσκολη οικονομική κατάσταση λόγω υψηλού επιπέδου χρέους αντιμετωπίζοντας δυσκολίες στην αποπληρωμή του λόγω των υψηλών φορολογικών επιβαρύνσεων και των περιορισμών στη δημοσιονομική ευελιξία. Με αποτέλεσμα στην αύξηση του κόστους δανεισμού και σε επανειλημμένες ανησυχίες σχετικά με πιθανές αθετήσεις.

Η αυξημένη φορολογία και οι δημοσιονομικές περικοπές μπορούν να επηρεάσουν την επιχειρηματική εμπιστοσύνη και να εμποδίσουν την οικονομική ανάπτυξη σε κύριους τομείς που εξαρτώνται από τις δημόσιες δαπάνες και τα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και την επιδείνωση της κοινωνικής κατάστασης. Επομένως μια τέτοια κατάσταση έχει την δυνατότητα να πλήξει την επιχειρηματική εμπιστοσύνη εμποδίζοντας την οικονομική ανάπτυξη σε κύριους τομείς θέτοντας έτσι σε κίνδυνο την ευημερία των πολιτών της καθώς και την ομαλή λειτουργία τους κράτους. (Kafka, 2023).

Για την αντιμετώπιση της φορολογικής ανασφάλειας - αβεβαιότητας, οι κυβερνήσεις προσπαθούν να διαμορφώσουν σταθερές και προβλέψιμες φορολογικές πολιτικές, έχοντας ως κύριο σκοπό οι φορολογούμενοι να μπορούν να προγραμματίσουν τις οικονομικές τους ενέργειες με μεγαλύτερη ασφάλεια.

2.2 Σχέση μεταξύ φορολογίας και οικονομικής ανάπτυξης

Η φορολογία αποτελεί ένα αναπόσπαστο κομμάτι της οικονομικής πολιτικής ενός κράτους, διαδραματίζοντας ζωτικό ρόλο στην ενίσχυση των οικονομικών πόρων, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και στην διευκόλυνση της αναπτυξιακής πορείας μιας χώρας. Σκοπός της φορολογίας είναι η απόκτηση των αναγκαίων οικονομικών πόρων για την κάλυψη των δημόσιων δαπανών, διασφαλίζοντας έτσι την λειτουργία των κρατικών υπηρεσιών και προγραμμάτων. Ταυτόχρονα, η φορολογία επιδιώκει την αντιμετώπιση των οικονομικών ανισοτήτων με την αναδιανομή του εισοδήματος και τη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Επίσης, κατά τη διάρκεια

οικονομικής ύφεσης, η φορολογία μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο για τη σταθεροποίηση ή την ανάκαμψη της οικονομίας.

Ποιο αναλυτικά, η θετική επίδραση της φορολογίας εκδηλώνεται μέσω πολλών τρόπων. Συγκεκριμένα μπορεί να προσφέρει τους απαραίτητους πόρους για τη λειτουργία του δημόσιου τομέα, επιτρέποντας την παροχή βασικών υπηρεσιών και υποδομών. Επιπλέον, με την καταπολέμηση των οικονομικών ανισοτήτων, η φορολογία συμβάλλει στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και στην προαγωγή της δικαιοσύνης. Αδιαμφισβήτητα, η φορολογία μπορεί να υποστηρίξει την οικονομία σε περιόδους αβεβαιότητας μέσω της διατήρησης της ζήτησης και της ενθάρρυνσης των επενδύσεων.

Κεντρικός παράγοντας για την επίτευξη των θετικών αυτών επιδράσεων είναι η καλά σχεδιασμένη και αποτελεσματική δομή του φορολογικού συστήματος. Ένα καλό φορολογικό πλαίσιο διασφαλίζει όχι μόνο την εξασφάλιση εσόδων αλλά και την αντιμετώπιση αρνητικών φαινομένων, όπως την φοροδιαφυγή, την υψηλή επιβάρυνση εισπρακτέων φόρων και την επηρεασμένη επιχειρηματικότητα. Επίσης, το φορολογικό σύστημα διαμορφώνει τις επενδυτικές ευκαιρίες και καθορίζει το κλίμα για την επιχειρηματικότητα και την οικονομική δραστηριότητα ενός κράτους. Μέσω του κατάλληλου σχεδιασμού των φορολογικών μέτρων, μπορεί να ενθαρρυνθεί την καινοτομία, την έρευνα και την ανάπτυξη, καθώς και την επιχειρηματικότητα, δημιουργώντας ένα περιβάλλον που ευνοεί την ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

Εντούτοις, προκειμένου να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό της φορολογίας για την οικονομική ανάπτυξη, είναι απαραίτητο να διαμορφωθεί ένα ισορροπημένο φορολογικό πλαίσιο. Για τον σχεδιασμό των φορολογικών μέτρων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη για δικαιοσύνη, αποτελεσματικότητα και διαφάνεια. Επίσης, να υπάρχει ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και της επενδυτικής δραστηριότητας, ενώ παράλληλα να αποτρέπονται ανεπιθύμητες συνέπειες όπως η φοροδιαφυγή και η ανεπιθύμητη επιβάρυνση.

Πολλές έρευνες στο παρελθόν στηρίχθηκαν σε δεδομένα άλλων χωρών τα οποία είτε απέτυχαν είτε αναδείχθηκαν. Η διεθνής εμπειρία αποτελεί πηγή σημαντικής μάθησης για τον καλύτερο σχεδιασμό του φορολογικού πλαισίου. Μέσω της ανάλυσης των επιδράσεων της φορολογίας στην οικονομική ανάπτυξη και τις επενδύσεις σε διάφορες χώρες, μπορούμε να αντλήσουμε διδάγματα για τον κατάλληλο συνδυασμό φορολογικών μέτρων που θα συμβάλει στη δυναμική ανάπτυξη και την αειφόρο ευημερία.

Συνολικά, η φορολογία αποτελεί έναν ισχυρό εργαλείο για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας. Οι κατάλληλα σχεδιασμένοι φορολογικοί μηχανισμοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που ενθαρρύνει τις επενδύσεις, την καινοτομία και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Επίσης, μπορούν να συμβάλουν στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής μέσω της αναδιανομής των εσόδων και της καταπολέμησης των ανισοτήτων.

2.3 Κεντρικές έννοιες και θεωρίες που συνδέονται με τη φορολογική ανασφάλεια

Η φορολογική ανασφάλεια αναφέρεται στην αβεβαιότητα που σχετίζεται με τον φορολογικό συντελεστή, τον τρόπο εφαρμογής των φορολογικών νόμων και τις πιθανές αλλαγές στο φορολογικό πλαίσιο στο μέλλον. Η φορολογική ανασφάλεια συνδέεται με διάφορες θεωρίες και έννοιες που έχουν αναφερθεί από διάφορους ερευνητές και οικονομολόγους. Ορισμένες από αυτές περιλαμβάνουν:

- **Η Αβεβαιότητας της φορολογικής πολιτικής (Tax Policy Uncertainty).** Η θεωρία της αβεβαιότητας της φορολογικής πολιτικής έχει αναπτυχθεί κυρίως από τον Steven J. Davis, τον Scott R. Baker και τον Nicholas Bloom, οι οποίοι παρουσίασαν ένα μέτρο για την αβεβαιότητα της φορολογικής πολιτικής σε μια σειρά από μελέτες. Είναι ένας όρος που αναφέρεται στην αμφισβήτηση και αβεβαιότητα που προκύπτει από τις πιθανές αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία και στις φορολογικές πολιτικές μιας χώρας. Αυτή η αβεβαιότητα μπορεί να προκαλέσει προβλήματα για τους φορολογούμενους, καθώς δυσκολεύει τον σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις φορολογικές επιπτώσεις των οικονομικών τους ενεργειών (Scott R. Baker, Nicholas Bloom, Steven J. Davis , 2016).
- **Η θεωρία των οικονομικών προσδοκιών (Economic Expectations Theory).** Η θεωρία αυτή έχει αναπτυχθεί από διάφορους οικονομολόγους και ερευνητές, μεταξύ των οποίων οι John Maynard Keynes και Milton Friedman οι οποίοι έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο αναδεικνύοντας τη σημασία των προσδοκιών των ανθρώπων για την πρόβλεψη της μελλοντικής οικονομικής συμπεριφοράς και την ανάπτυξη πολιτικών που λαμβάνουν υπόψη τις αυτές τις προσδοκίες. Η θεωρία αυτή ασχολείται με τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι προσδοκούν και αντιδρούν σε οικονομικά γεγονότα, όπως φορολογικές αλλαγές, βάσει των προβλέψεών τους για το μέλλον. Κεντρικό στοιχείο αυτής της θεωρίας είναι ότι

οι οικονομικές αποφάσεις και συμπεριφορές επηρεάζονται σημαντικά από τις προσδοκίες των ανθρώπων για το μέλλον.

- **Η εφαρμογή της θεωρίας της επιλογής (Application of Choice Theory).** Μια από τις προσωπικότητες που ανέδειξε αυτήν την θεωρία είναι ο οικονομολόγος Gary Becker⁸. Στα έργα του, ο Becker εφάρμοσε τη θεωρία της επιλογής σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της φορολογίας, και ανέπτυξε μια προσέγγιση που εξετάζει πώς οι άνθρωποι λαμβάνουν αποφάσεις υπό το πρίσμα των κινήτρων, των αντίκτυπων των πολιτικών, και των προσωπικών τους προτιμήσεων. Η θεωρία του αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο οι φορολογούμενοι λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τη συμπεριφορά τους σε σχέση με τη φορολογική πολιτική, με βάση τις προσωπικές τους προτιμήσεις και περιορισμούς. Αυτή η θεωρία εστιάζει στην ιδέα ότι οι άνθρωποι λαμβάνουν αποφάσεις βάσει των προσωπικών τους στόχων, προτιμήσεων και αντιλήψεων.

2.4 Φορολογική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη από τη κρίση και μετά

Η φορολογική πολιτική στην Ελλάδα και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης και μετά από αυτήν. Κατά τη διάρκεια της κρίσης, πολλές χώρες στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, εφάρμοσαν φορολογικές πολιτικές που είχαν ως στόχο την αύξηση των φορολογικών εσόδων και την εξοικονόμηση δημοσιονομικών πόρων.

Οι αλλαγές αυτές περιελάμβαναν αύξηση των φορολογικών συντελεστών, επιβολή νέων φόρων, μείωση φορολογικών ελαφρύνσεων και αναθεώρηση του φορολογικού συστήματος γενικότερα. Αυτές οι αλλαγές επηρέασαν τους φορολογουμένους και τις επιχειρήσεις, οδηγώντας σε προσαρμογές στις φορολογικές τους στρατηγικές και στα επίπεδα των φορολογικών επιβαρύνσεων. Η Ελλάδα καθώς και πολλές ευρωπαϊκές χώρες αντιμετώπισαν οικονομικές δυσκολίες λόγω της υψηλής ανεργίας, της ύφεσης και της ανάγκης για δημοσιονομική εξυγίανση

Στην Ελλάδα, η κρίση είχε σοβαρές επιπτώσεις στη φορολογική πολιτική. Επιβλήθηκαν αυξημένοι φόροι και επιβαρύνσεις σε πολλούς τομείς, με στόχο την αύξηση των εσόδων του δημόσιου τομέα και τη μείωση του δημοσιονομικού

⁸ Ο Γκάρι Στάνλεϊ Μπέκερ ήταν Αμερικανός οικονομολόγος που έλαβε το 1992 το βραβείο Νόμπελ στις Οικονομικές Επιστήμες

ελλείμματος. Οι προσπάθειες μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος συχνά περιλάμβαναν περικοπές στις δημόσιες δαπάνες και αύξηση των φόρων και των εισφορών. Αντίστοιχα, και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία και Βέλγιο, εφάρμοσαν παρόμοιες μέτρα φορολογικής εξυγίανσης και μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος (Βαρουφάκης, et al., Δεκέμβριος 2011).

Μετά την έξοδο από την κρίση, ορισμένες χώρες επιχείρησαν να μειώσουν τις φορολογικές επιβαρύνσεις, προκειμένου να ενισχύσουν την ανάπτυξη και την επιχειρηματικότητα. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις εστίασαν συχνά σε μείωση του φορολογικού συντελεστή επί των εισοδημάτων, των επιχειρήσεων ή της φορολογίας κεφαλαίου, προσέλκυση επενδύσεων και την ενίσχυση της καινοτομίας και της ανάπτυξης των επιχειρήσεων.

Πολλές χώρες επίσης επικεντρώθηκαν στη βελτίωση της φορολογικής επιβάρυνσης για τις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας τους στο διεθνές περιβάλλον. Παράλληλα, η κρίση και οι μεταρρυθμίσεις που ακολούθησαν ενίσχυσαν επίσης την ανάγκη για μεγαλύτερη διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στον τομέα της φορολογίας, με πολλές χώρες να εστιάζουν στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροδιαφυγής.

Κεφάλαιο 3^ο Φορολογική ανασφάλεια στην Ελλάδα

3.1 Ιστορική αναδρομή του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα

Η ιστορία του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα είναι πλούσια και πολυδιάστατη, παρακάτω θα γίνει μια συνοπτική ιστορική αναφορά ανιχνεύοντας τις αλλαγές και τις εξελίξεις που έχουν επηρεάσει τον φορολογικό τομέα στη χώρα μας.

3.1.1 Το ξεκίνημα της φορολογική πολιτικής

Η φορολογία φαίνεται να ξεκίνησε από την αρχαιότητα ως υποχρέωση ανθρώπων να καταβάλλουν αντικείμενα ή προϊόντα αξίας σε άρχοντες ή κράτη. Συνήθως, σε κάθε περιοχή υπήρχε ένας άρχοντας με στρατιωτική, πολιτική εξουσία, ή απλά ήταν ένας γαιοκτήμονας, στον οποίο αποδίδονταν οι εισφορές. Αυτός, με τη σειρά του, τις έστελνε στην ανώτατη κρατική αρχή. Στην αρχαία Ελλάδα, οι πόλεις-κράτη είχαν φορολογικά συστήματα που περιλάμβαναν φόρους επί της γης, εισαγωγικούς φόρους, και άλλους φόρους, με σκοπό τη χρηματοδότηση των δημόσιων αναγκών.

Η διαχείριση των κρατικών δαπανών συγκεκριμένα στην αρχαία Αθήνα διέφερε σημαντικά από τον τρόπο που γνωρίζουμε σήμερα. Εκείνη την περίοδο υπήρχαν φόροι τόσο άμεσοι όσο και έμμεσοι. Ωστόσο, οι Αθηναίοι και πολλοί άλλοι κάτοικοι της εποχής θεωρούσαν την άμεση φορολογία, τουλάχιστον στη θεωρία, ως αντιδημοκρατική και τυραννική. Κάθε φόρος που επιβάλλονταν στο σώμα, την εργασία ή την περιουσία θεωρούνταν ως παραβίαση της ελευθερίας του πολίτη, αφού η φορολογία αυτή αντιμετωπιζόταν ως κάτι που περιορίζει την αυτονομία τους.

Ωστόσο, στην πράξη, η φορολογία στην αρχαία Αθήνα⁹ δεν ήταν τόσο απλοϊκή. Παρόλο που η αρχαία φιλοσοφία και η πολιτική ψυχή της εποχής αντιτίθεντο στην άμεση φορολογία, υπήρχαν διάφοροι φόροι και εισφορές που επέβαλλαν στους πολίτες και τους κατοίκους της πόλης. Αυτό δείχνει ότι, παρά τις ιδανικές αρχές, η πρακτική φορολογία είχε πολύπλοκες πτυχές και ποικίλες μορφές, παρότι οι πολίτες επιδίωκαν να διατηρήσουν την ελευθερία τους όσο το δυνατόν περισσότερο. (Αναστασίου, Δημήτρης, 2017)

Άλλο αξιοσημείωτο φαινόμενο της αρχαιότητας και του Μεσαίωνα είναι η παροχή υπηρεσιών από τους άρχοντες, με αντάλλαγμα το δικαίωμα της είσπραξης των

⁹ Το χρηματοπιστωτικό σύστημα των Αρχαίων Ελλήνων ήταν εξελισσόμενο. Στην αρχαία Ελλάδα υπήρχε φορολογική συνείδηση και στη συνείδηση των Αθηναίων πολιτών η άμεση φορολογία ήταν σχεδόν προσβλητική.

φόρων μιας επαρχίας για δικό τους όφελος. Στον ελλαδικό χώρο κατά την περίοδο του Βυζαντίου, παρατηρήθηκε το φαινόμενο όπου οι εισφορές καταβάλλονταν στην κοινότητα αντί για κάποιον άρχοντα. Και αυτή, με τη σειρά της, αποδίδονταν στο κράτος.

Κατά την περίοδο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, η φορολογία είχε διάφορες επιπτώσεις στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων των εισφορών που επιβάλλονταν στους χριστιανούς πολίτες. Μετά την ανεξαρτησία από την Οθωμανική Αυτοκρατορία το 1821, η Ελλάδα προσπάθησε να θεμελιώσει ένα σταθερό φορολογικό σύστημα για την ανάπτυξη της νέας χώρας.

Στην συνέχεια η περίοδος της εικοσιπενταετίας (1828-1850) που ακολούθησε, εισήχθησαν διάφοροι φόροι, όπως ο φόρος επί των εισοδημάτων και ο φόρος επί της γης, με στόχο να καλυφθούν οι ανάγκες του νεοσύστατου κράτους.

Συγκεκριμένα από την ανεξαρτησία το 1821 έως τις μέρες μας, το Ελληνικό Κράτος υιοθέτησε πολλούς νόμους για τη φορολόγηση των πολιτών. Από τα πρώτα βήματα μέχρι τις σύγχρονες διατάξεις, το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας επηρεάστηκε σαφώς από τα φορολογικά μοντέλα άλλων ευρωπαϊκών χωρών, ιδίως της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Αγγλίας.

Κατά τον 19ο αιώνα και για ένα διάστημα περίπου 20 ετών, παρατηρείται μία αισθητή αύξηση του φορολογικού φόρτου, με έμφαση στους έμμεσους φόρους¹⁰. Αυτή η περίοδος διακρίνεται από την αυξανόμενη επιβάρυνση των πολιτών μέσω φόρων που επιβάλλονταν έμμεσα σε αγαθά και υπηρεσίες.

Κατά τη συνέχεια, κατά την περίοδο της βασιλείας, το φορολογικό σύστημα υπέστη εξελίξεις που είχαν ως αποτέλεσμα την εισαγωγή νέων φόρων με σκοπό τη χρηματοδότηση δημοσίων έργων και υπηρεσιών. Αυτή η περίοδος διακρίνεται από τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις που χρειάστηκαν για τη βελτίωση της χρηματοδότησης των δημοσίων αναγκών.

Κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, παρατηρούμε την εισαγωγή περισσότερων φόρων, ενώ η φορολογική πολιτική είχε σημαντική επίδραση στις οικονομικές εξελίξεις της χώρας. Αυτή η περίοδος διακρίνεται από την αυξανόμενη πολυπλοκότητα του φορολογικού πλαισίου και τη στρατηγική προσέγγιση στη φορολογία για την αντιμετώπιση των οικονομικών προκλήσεων.

¹⁰ Οι έμμεσοι φόροι εισπράττονται κάθε φορά που αγοράζουμε ένα αγαθό ή υπηρεσίες. Είδη εμμέσων φόρων είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), ο φόρος κύκλου εργασιών (πλην ΦΠΑ), τα τέλη χαρτοσήμου και ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο¹¹, το φορολογικό σύστημα υπέστη σημαντικές αλλαγές, ενώ η δεκαετία του 1980¹² σηματοδότησε σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο φορολογικό πλαίσιο. Αυτή η περίοδος χαρακτηρίστηκε από την αναθεώρηση των φορολογικών πολιτικών με στόχο την προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες και τις αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές.

3.1.2 Η φορολογική πολιτική 1990-2000

Από το 1990¹³ και μετά, εμφανίζεται ένα σημαντικό χαρακτηριστικό στο οποίο αναφέρεται στις προσπάθειες για την αποκατάσταση της οικονομίας και του δημοσιονομικού τομέα. Το 1992, πραγματοποιήθηκαν διάφορες μεταρρυθμίσεις στο φορολογικό σύστημα με κύριο χαρακτηριστικό τη μείωση των φορολογικών συντελεστών για τόσο φυσικά όσο και νομικά πρόσωπα. Παρότι αυτό είχε ως αποτέλεσμα δυσκολίες στην εφαρμογή των δημοσιονομικών πολιτικών, επέφερε επίσης περιορισμένα έσοδα από τους φόρους. Το αποτέλεσμα αυτό οδήγησε σε μια μείωση της προοδευτικότητας του φορολογικού συστήματος της Ελλάδας.

Κατά την τριετία 1990-1992, υλοποιήθηκε μια σειρά μεταρρυθμίσεων στο σύστημα φορολογίας, που είχε ως σκοπό στη μείωση των φορολογικών ποσοστών. Μέχρι το 1996, τα δημόσια έσοδα εμφάνισαν σταθερή ανοδική πορεία. Η σταθεροποίησή τους επετεύχθη μέσω διαφόρων ενεργειών, όπως η επέκταση του φορολογικού συστήματος και η αύξηση των φορολογικών συντελεστών, καθώς και η αποτελεσματική αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής (Barrell & Weale, 2009). Αυτές οι μεταρρυθμίσεις ενσωμάτωσαν τις αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του 1994¹⁴, συμπεριλαμβανομένων των νόμων 2187/1994¹⁵ και 2189/1994¹⁶ (ΚΩΣΤΗΣ, 2015).

¹¹ Μετά τον Β παγκόσμιο πόλεμο, για πρώτη φορά στην Ελλάδα καθιέρωσε ένα σύστημα για την τήρηση των λογιστικών βιβλίων αλλά και παράλληλα για την έκδοση των αντίστοιχων στοιχείων από τα νομικά πρόσωπα, με τον Ν. 810/ 1948.

¹² Κατά τη διάρκεια της περιόδου από το 1981 έως το 1990, ακολουθείται μια φορολογική στρατηγική που έχει ως κύριο στόχο να ενισχύσει τη μεσαία τάξη και το επιχειρηματικό δυναμικό της οικονομίας. Η φορολογική πολιτική αποβλέπει στην προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης, ενισχύοντας παράλληλα την επιχειρηματική δραστηριότητα και την οικονομική δυναμικότητα της χώρας.

¹³ Κατά τις αρχές της δεκαετίας του '90, η οικονομία της χώρας βρέθηκε υπό σοβαρή απειλή λόγω του υψηλού δημόσιου χρέους. Για να αντιμετωπίσει αυτήν την κρίσιμη κατάσταση, αναγκάστηκε να λάβει αποφασιστικά μέτρα και να εφαρμόσει κανονισμούς με στόχο τον περιορισμό αυτού του χρέους.

¹⁴ Το 1994 υπήρξε βελτίωση στην οικονομία της Ελλάδας και της Ευρώπης. Την ίδια περίοδο, η Ελλάδα χρειαζόταν γρήγορη προσαρμογή για τα κριτήρια του Μάαστριχτ και την προοπτική ένταξης στην ΟΝΕ.

¹⁵ Ν. 2187/1994 (ΦΕΚ Α 16/8-2-1994) Ρύθμιση θεμάτων σχετικών με τη σύναψη και διαχείριση δανείων του Ελληνικού Δημοσίου από το εσωτερικό και το εξωτερικό και άλλες διατάξεις

¹⁶ Ν. 2188 ΦΕΚ 18/16.02.1994 Ρύθμιση Θεμάτων διοίκησης της εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις

3.1.3. Η φορολογική πολιτική 2001-2008

Κατά την περίοδο από το 2000 έως το 2004, παρατηρήθηκε μια εμφανής χαλάρωση στις δομές της δημοσιονομικής πειθαρχίας, σε αντίθεση με την προηγούμενη δεκαετία. Το ζητούμενο της ένταξης της Ελλάδας στην ευρωζώνη καθιστούσε αναγκαία την επίτευξη υψηλότερων εσόδων από τη φορολογία, καθώς η χώρα προσανατολιζόταν προς την οικονομική σταθερότητα. Κατά την διάρκεια του 2000-2004, η οικονομία επέδειξε σημαντική ανάκαμψη, ενώ η ολοκλήρωση των διαδικασιών ενταξιακής προετοιμασίας στην ΟΝΕ¹⁷ επέφερε αυξημένη ευαισθησία στη δημοσιονομική πειθαρχία.

Κατά την διάρκεια αυτή, παρατηρήθηκε αυξημένη συγκέντρωση φορολογικών εσόδων (στόχοι που ήταν υποχρεωμένοι να πετύχει η Ελλάδα για την είσοδό της στην ευρωζώνη), ενισχύοντας την υποστήριξη της δημοσιονομικής πολιτικής. Παρά την αντιμετώπιση προκλήσεων, όπως το δημοσιονομικό έλλειμμα, η χώρα επέδειξε ανάκαμψη, με το φορολογικό σύστημα να διατηρείται σε σταθερά επίπεδα. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, προσεγγίσεις αναφορικά με την αντιμετώπιση των προβλημάτων του δημοσιονομικού τομέα υιοθετήθηκαν, συνδυάζοντας την οικονομική σταθερότητα με την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων και την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης στην οικονομία¹⁸ (Τράπεζα της Ελλάδος, 2005).

Μετά το 2006, επισημαίνονται πολλές αλλαγές στο φορολογικό πλαίσιο, διατηρώντας την εφαρμογή προηγούμενων μέτρων. Οι κυβερνητικές πολιτικές εστίασαν στη μείωση του φορολογικού βάρους από την άμεση φορολογία, την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και την ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας. Το φορολογικό πλαίσιο εξελίχθηκε για να εκπληρώσει τον προϋπολογισμό του κράτους και να μειώσει το έλλειμμα κάτω από το 3% του ΑΕΠ.

Παράλληλα, εφαρμόστηκαν έκτακτα φορολογικά μέτρα που αύξησαν τα έσοδα. Στη διάρκεια των ετών 2007 και 2008 πριν ξεκινήσει η κρίση, τα μέτρα αυτά είχαν στόχο να ενισχύσουν τα έσοδα του κράτους και να μειώσουν τη φοροδιαφυγή. Εισήχθη

¹⁷ Τον Μάρτιο του 2000 υποβλήθηκε αίτημα για ένταξη της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Τον Ιούνιο του 2000, αποφασίστηκε η ένταξη της στην ζώνη του ευρώ. Η πλήρης υιοθέτηση του νομίσματος του ευρώ από τη χώρα μας πραγματοποιήθηκε επίσημα από στις 01/01/2001 και η Ελλάδα γίνεται το 12ο μέλος της ΟΝΕ.

¹⁸ Η έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για το 2004-2005 ανέφερε ότι ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ μειώθηκε κατά περίπου 4% το 2004. Παρά τη μείωση της πληθωριστικής τάσης, ο πληθωρισμός παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με την ΕΕ, επηρεάζοντας αρνητικά τη χώρα στον διεθνή ανταγωνισμό. Αξίζει να σημειωθεί πως η απασχόληση βελτιώθηκε λόγω της ανόδου της οικονομίας και των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά τα υψηλά επίπεδα παρέμειναν.

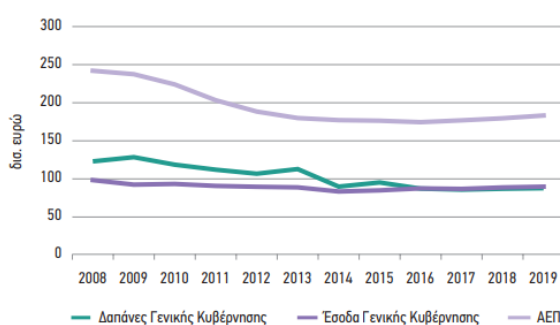
ένα ενιαίο τέλος ακινήτων¹⁹ και εξομοιώθηκε ο φορολογικός συντελεστής για το πετρέλαιο θέρμανσης με το πετρέλαιο κίνησης, προσπαθώντας να περιοριστούν αποκλίσεις στον προϋπολογισμό και να ενισχυθούν τα Δημόσια Έσοδα.

Τα μέτρα αυτά είχαν ως σκοπό την επίλυση φορολογικών υποθέσεων, την αύξηση φορολογίας, την φορολόγηση της υπεραξίας και την είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών (Τράπεζα της Ελλάδος, 2011).

3.1.4. Η φορολογική πολιτική 2008-2019

Κατά την περίοδο από το 2008 έως το 2019, η φορολογική πολιτική υπέστη σημαντικές αλλαγές και προσαρμογές λόγω των οικονομικών προκλήσεων και των διεθνών εξελίξεων τα οποία προήλθαν από την παγκόσμια οικονομική κρίση. Αρχικά, η περίοδος ξεκίνησε επηρεασμένη από την έντονη χρηματοπιστωτική κρίση η οποία είχε επιπτώσεις στην οικονομία και το δημόσιο χρέος. Σε αυτό το πλαίσιο, εφαρμόστηκαν μέτρα για την αύξηση των φορολογικών εσόδων και τον περιορισμό του δημοσιονομικού ελλείμματος, καθώς και την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας όπως καταγράφεται από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Διάγραμμα 1 Δημόσια έσοδα, δημόσιες δαπάνες και ΑΕΠ, 2008-2019

Πηγή: Βάση δεδομένων AMECO

Το διάγραμμα 1. απεικονίζει ξεκάθαρα τον τρόπο με τον οποίο περιορίστηκε το δημοσιονομικό έλλειμμα κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Παρότι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) βρισκόταν σε πτώση, τα δημόσια έσοδα που συλλέγονταν από

¹⁹ Ενιαίο Τέλος Ακινήτων (Ε.Τ.ΑΚ.) (Ν. 3634/2008, Άρθρα 5-19, 36)

το κράτος παρέμειναν σταθερά σε υψηλά ποσά σε ευρώ. Παράλληλα, οι δημόσιες δαπάνες μειώνονταν, αν και με ρυθμό ελαφρώς μεγαλύτερο από την πτώση του ΑΕΠ.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι, παρά τη συρρίκνωση της οικονομικής βάσης των εσόδων (δηλαδή του ΑΕΠ), τα έσοδα της Γενικής Κυβέρνησης παρέμειναν σε υψηλά επίπεδα, κυμαίνονταν συνήθως ανάμεσα στα 85 και 95 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως. Αυτό υποδηλώνει ότι πραγματοποιήθηκαν διαρκείς και συχνές αυξήσεις στους φορολογικούς συντελεστές, παρά την οικονομική συρρίκνωση, προκειμένου να διασφαλιστεί η σταθερότητα των δημοσιονομικών εσόδων και να αντιμετωπιστεί το δημοσιονομικό έλλειμμα.

Όπως αναφέρθηκε κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας, παρατηρήθηκαν αλλαγές στον φορολογικό συντελεστή, με βασικό στόχο την αύξηση των εσόδων του κράτους. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις περιελάμβαναν διάφορες στρατηγικές, τη διαμόρφωση νέων κλιμάκων για τη φορολογία εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων και την φορολογική διοίκηση η οποία περιλάμβανε αλλαγές στις διαδικασίες εισπραξής, τον καθορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων και τις διαδικασίες υποβολής φορολογικών δηλώσεων. (Αναστασάτου & Τσακλόγλου, 2019) Επίσης, έγιναν αλλαγές στο πεδίο της φορολόγησης της ακίνητης περιουσίας, των τεκμηρίων διαβίωσης, και των ειδικών εισφορών αλληλεγγύης των φυσικών προσώπων. Επιπλέον, αναπροσαρμόστηκε το τέλος επιτηδεύματος για τους ελεύθερους επαγγελματίες.

Εισήχθησαν νέοι φόροι η οποίοι επιβλήθηκαν με αυξημένα φορολογικά βάρη σε ορισμένες κατηγορίες εισοδήματος και περιουσίας και συνάμα εισήχθησαν διάφορες μεταβολές όσον αφορά στην μετάταξη προϊόντων στο κανονικό ΦΠΑ αλλά και άλλες αλλαγές που αφορούσαν τη φορολόγηση των καυσίμων²⁰ με στόχο την συμμόρφωση των πολιτών προς αυτούς. Συγκεκριμένα, ο τομέας της φορολογίας εισοδήματος για φυσικά, νομικά πρόσωπα και άλλες νομικές οντότητες οι οποίες ρυθμίζονται από τον νόμο 4172/2013. Μέσω αυτού του νόμου, προσδιορίζονται οι φορολογικοί κανόνες για διάφορες κατηγορίες εισοδημάτων, ο τρόπος πληρωμής των φόρων, οι προκαταβολές και οι παρακρατήσεις φόρων.

Ένα σημαντικό νέο στοιχείο που εισήγαγε ο νέος νόμος είναι η ενσωμάτωση της προβλεπόμενης παρακολούθησης των οικονομικών εξελίξεων σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Αυτό σημαίνει ότι ο νέος νόμος ενσωματώνει τους κανόνες του διεθνούς φορολογικού δικαίου και τις ισχύουσες ορισμούς για τα διάφορα είδη

²⁰ Ν. 4110/2013 Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και λουπές διατάξεις

εισοδημάτων. Με τον τρόπο αυτό, ο νόμος διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα, που έχουν καθοριστεί από τη Σύμβαση του ΟΟΣΑ²¹ και τις αρχές του φορολογικού δικαίου, προσαρμόζοντας τους φορολογικούς κανόνες στις παγκόσμιες οικονομικές εξελίξεις. Με αυτόν τον τρόπο, να επιδιωχθεί η βελτίωση της διαφάνειας και η αποτροπή της διπλής φορολογίας, εξασφαλίζοντας την ομαλή λειτουργία του φορολογικού συστήματος και την αξιοπιστία του.

Παράλληλα, λήφθηκαν μέτρα για τη μείωση της φοροδιαφυγής μέσω εντατικού ελέγχου και της εισαγωγής νέων μηχανισμών κατά της φοροδιαφυγής²², 'όπως για παράδειγμα δόθηκαν κίνητρα για τον περιορισμό της μη καταγραφής συναλλαγών από προμηθευτές και επαγγέλματα που συνήθως δεν εξέδιδαν αποδείξεις. Επίσης τα προνόμια φοροαπαλλαγών καταργήθηκαν, και καθορίστηκε ένας ομοιόμορφος φορολογικός συντελεστής ανεξαρτήτως εισοδήματος για ορισμένες ομάδες επαγγελματιών και αυτοαπασχολούμενων, ενώ τα επιδόματα των δημοσίων υπαλλήλων φορολογήθηκαν. Στην συνέχεια, εφαρμόστηκαν ειδικά μέτρα, όπως αυξήσεις στους έμμεσους φόρους, αναδιαρθρώσεις στον φορολογικό συντελεστή και μείωση φορολογικών ελαφρύνσεων καθώς επανήλθε σε ισχύ ο φόρος πολυτελούς διαβίωσης²³. Οι προσπάθειες εστίασαν κυρίως στη βελτίωση της φορολογικής διοίκησης και της είσπραξης φόρων (Τράπεζα της Ελλάδος, 2013).

Ο νόμος αυτός επέφερε περαιτέρω προοδευτικότητα στη φορολογία των φυσικών προσώπων και αύξησε τον φορολογικό συντελεστή για τα κέρδη και τα μερίσματα των επιχειρήσεων, καθιστώντας τον έναν από τους υψηλότερους στον ΟΟΣΑ και την ΕΕ. Επιπλέον, εισήχθη ένας ενιαίος φόρος στις ακίνητες περιουσίες για τα "μεγάλα" ακίνητα, επίσης η Ελλάδα βρισκόταν στην κορυφή των χωρών του ΟΟΣΑ και σε αυτόν τον τομέα. Επιπλέον, δόθηκε η δυνατότητα εισαγωγής μεγάλων χρηματικών ποσών από το εξωτερικό χωρίς να υπάρχει έλεγχος για τη νομιμότητά τους, με σκοπό την επαναφορά στη χώρα παράνομων και φορολογικά αφορολόγητων κεφαλαίων θέλοντας έτσι να εξοικονομήσουν επιπλέον έσοδα από φόρους. Παρόλα, αυτά η πρακτική αυτή είχε σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία και τη φορολογική πολιτική της χώρας, καθώς επέτρεπε τη διακίνηση μεγάλων ποσών χρήματος χωρίς την κατάλληλη φορολογική επιβάρυνση. Πρέπει να σημειωθεί πως μια τέτοια πρακτική

²¹ ΦΕΚ Α 167/23-7-2013. Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν.4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις, 2013

²² Ο ν.3842/2010 Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις.

²³ 4111/ 2013 Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, τροποποιήσεις του ν.4093/2012, κύρωση Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου

μπορεί ελλοχεύει τον κίνδυνο τη μείωση των φορολογικών εσόδων του κράτους, την υπονόμηση της δημοσιονομικής του ευστάθειας όπως επίσης ανεπιθύμητες επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη της οικονομίας της χώρας, καθώς η διακίνηση αφορολόγητων κεφαλαίων δημιούργησε παρακινήσεις για απόκρυψη εσόδων και αποφυγή φορολογίας

Επιπλέον, για πρώτη φορά περιλαμβάνονταν μέτρα περικοπής των δημοσίων δαπανών, μείωσης των επιδομάτων, θέσπισης ανώτερου ορίου για τις υπερωρίες και τα έξοδα μετακίνησης, καθώς και πάγωμα των προσλήψεων. Ο προϋπολογισμός για δημόσιες επενδύσεις μειώθηκε κατά μισό δισεκατομμύριο ευρώ. Όλα αυτά τα μέτρα ελήφθησαν με σκοπό να επιδείξει η χώρα καλή θέληση προς τις χρηματαγορές, παρά όλα αυτά αυτές θεώρησαν ότι τα μέτρα ήταν ανεπαρκείς και υστερούσαν κατά πάρα πολύ, καθώς η δημοσιονομική διόρθωση αντιστοιχούσε μόνο σε ένα μικρό ποσοστό του χρέους, το οποίο υπερέβαινε τα 25 δισεκατομμύρια ευρώ. Αν και το συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο προσπαθούσε να ανταποκριθεί στα προβλήματα που αντιμετώπιζε η ελληνική οικονομία, οι χρηματαγορές περίμεναν μια πιο ολοκληρωμένη προσπάθεια δημοσιονομικής σταθεροποίησης και συνεκτική στρατηγική μεταρρυθμίσεων.

Εξαιτίας υπό των προηγούμενων εξελίξεων και υπό τον φόβο της απειλής χρεωκοπίας, οι ανάγκες αναχρηματοδότησης του υψηλού δημόσιου χρέους οδήγησαν την Ελλάδα²⁴ να συνάψει δανειακές συμφωνίες²⁵ με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Η προτεινόμενη λύση περιλάμβανε την υπογραφή ενός Μνημονίου Συνεννόησης, το οποίο εγκρίθηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο με τον Νόμο 3845/2010, και σε αυτό περιγράφονταν τα μέτρα που απαιτούνταν για να ενεργοποιηθεί η δανειακή συμφωνία ύψους 110 δισεκατομμυρίων ευρώ. Συγκεκριμένα υπογράφηκε το 1ο Μνημόνιο στις 3 Μαΐου 2010 στο οποίο η Ελλάδα αιτήθηκε €80 δισ από τις υπόλοιπες (15) χώρες του Ευρώ και €30 δισ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Η αίτηση συνοδευόταν από τρία συνημμένα μνημόνια (ariser6_ibfiv1k9 , 3 Μαΐου 2010).

Υπό το πρίσμα αυτής της δυσχερούς κατάστασης, ξεκίνησαν τρία προγράμματα οικονομικής προσαρμογής²⁶ διάρκειας οκτώ ετών το καθένα. Συγκεκριμένα :

²⁴ Την Άνοιξη του 2010 η χώρα ζήτησε βοήθεια διότι το δημοσιονομικό έλλειμμα άγγιζε το 10% του ΑΕΠ.

²⁵ Το πρώτο μνημόνιο ψηφίστηκε στις 6 Μαΐου του 2010, (είχαν προηγηθεί μέτρα λιτότητας) ενώ ως συμπλήρωμα του πρώτου μνημονίου ήρθε στις 29 Ιουνίου του 2011 το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα 2012-2015 και το τρίτο μνημόνιο ψηφίστηκε στις 13 Αυγούστου του 2015. (VOULIWATCH, 2018)

²⁶ «economic adjustment programmes» , Δανειακή Σύμβαση της Ελλάδας το 2010

- 1) Το Μνημόνιο οικονομικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής (ΜΟΧΠ) (Μάιος 2010 - Δεκέμβριος 2011)
- 2) Το Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης (ΤΜΣ) (Μάρτιος 2012 - Ιούνιος 2015) και
- 3) Το Μνημόνιο Συνεννόησης στις συγκεκριμένες προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής (ΣΠΟΠ) (Αύγουστος 2015 - Αύγουστος 2018) (ariser6_ibfin1k9 , 3 Μαΐου 2019)

Αυτά τα προγράμματα είχαν σκληρά μέτρα λιτότητας και επικεντρώθηκαν στην ανάγκη αντιμετώπισης των δημοσιονομικών προκλήσεων υποχρεώνοντας την χώρα να λάβει αυστηρά μέτρα φορολογικού χαρακτήρα. Τα μέτρα τα οποία επικεντρώνονταν με σκοπό:

- Να αντιμετωπίσουν τα σοβαρά δημοσιονομικά προβλήματα της Ελληνικής Κυβέρνησης.
- Να προτείνουν μακροπρόθεσμες λύσεις για τα βαθύτερα αίτια που οδήγησαν στην εμφάνιση αυτών των δημοσιονομικών προβλημάτων, σχετιζόμενα με τον τρόπο χρήσης των δημόσιων κονδυλίων, τον έλεγχο της φοροδιαφυγής και την κατάργηση φοροαπαλλαγών για επιλεγμένες κοινωνικές ομάδες.
- Να αντιμετωπίσουν διάφορους οργανισμούς της γενικής κυβέρνησης, όπως η ΔΕΗ, ο ΟΣΕ και τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης, που λειτουργούσαν χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους δημοσιονομικούς περιορισμούς.
- Να εξαλείψουν τους σημαντικότερους περιορισμούς που περιόριζαν τον ανταγωνισμό και την παραγωγικότητα στις αγορές προϊόντων.
- Να εισαγάγουν περισσότερη ευελιξία για μια καλύτερη επίβλεψη της αγοράς εργασίας.

Ο γενικός σκοπός όλων αυτών των μέτρων ήταν να αυξηθούν επιπλέον τα κρατικά έσοδα ,να μειωθεί η φοροδιαφυγή και να περιορίσουν σημαντικά ανεξέλεγκτες και μη βιώσιμες κρατικές δαπάνες.

Η συμφωνία που υπογράφηκε συνοδευόταν από αυστηρές απαιτήσεις στο πλαίσιο ενός εκτεταμένου προγράμματος. Αυτό το πρόγραμμα παρακολουθούνταν και αξιολογούταν ανά τρίμηνο από την "Τρόικα," η οποία αποτελείται από τους θεσμούς που συμμετείχαν στη συμφωνία. Η "Τρόικα"²⁷ είχε ως αρμοδιότητα την αξιολόγηση και

²⁷ Η τρόικα είναι ο θεσμός που αντιπροσωπεύει την Ε.Ε στις εξωτερικές σχέσεις της (εξωτερική πολιτική). Η ομάδα συγκροτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΚ), την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

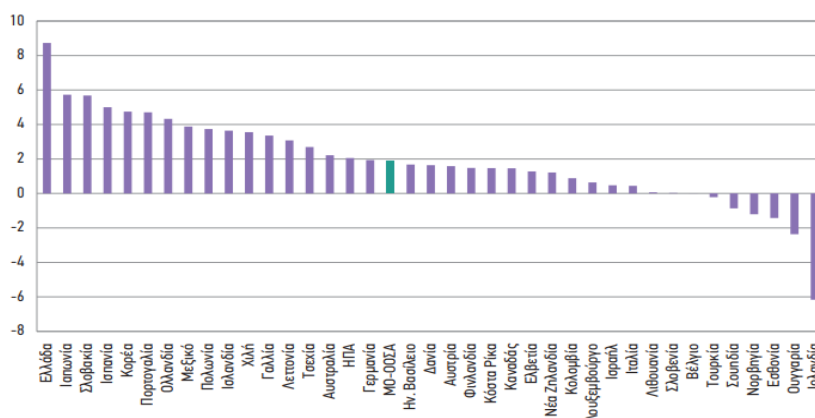

την επιτήρηση όσον αφορά την πρόοδο της εφαρμογής των όρων της συμφωνίας(Μνημόνια) η οποία στο τέλος κάθε αξιολόγησης αποφάσιζε αν θα αποδίδονταν οι αντίστοιχες δόσεις του δανείου.

Παρότι το τελευταίο πρόγραμμα ολοκληρώθηκε επίσημα τον Αύγουστο του 2018, η χώρα παρέμεινε υπό αυξημένη εποπτεία των δανειστών της και υποβλήθηκε σε τακτικές αξιολογήσεις.

Εν κατακλείδι κατά την περίοδο από το 2008 έως το 2019, υιοθετήθηκε ένας σημαντικός αριθμός νόμων που αφορούσαν τη φορολογία, επομένως οι συνεχόμενες αυξήσεις των φόρων κατά την περίοδο των τριών μνημονίων, σε συνδυασμό με την συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας, εξηγούν την ιδιαίτερη θέση της χώρας μας στην ομάδα των χωρών της ΕΕ. Συνεπώς η συνεχόμενη αύξηση του φορολογικού βάρους στην Ελλάδα κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009-2019) και κατά τη διάρκεια των τριών μνημονίων ξεχωρίζει ως μοναδική σε σύγκριση με άλλες αναπτυγμένες χώρες. Στο διάγραμμα 2. παρατηρείται η θέση της χώρας μας η οποία δείχνει το πώς αυτή έχει επηρεαστεί αρκετά από την υποκείμενη κατάσταση.

Διάγραμμα 2 Μεταβολή των φορολογικών εσόδων ως % του ΑΕΠ στις χώρες του ΟΟΣΑ κατά την περίοδο 2009-2019

Πηγή: Βάση δεδομένων AMECO

3.2 Ανάλυση του τρέχοντος φορολογικού πλαισίου 2019-2023

Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα, όπως έχει χαρακτηριστεί είναι υπερβολικά περίπλοκο και ευμετάβλητο. Η μεγάλες αλλαγές στην φορολογία και η εισαγωγή πλήθος διαρθρωτικών και διοικητικών μέτρων τους, ως αποτέλεσμα

μνημονιακών υποχρεώσεων είχαν σκοπό μια φορολογική πολιτική με στόχο την κάλυψη ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό, με σοβαρό αντίκτυπο στην περικοπή των δημόσιων δαπανών.

Η πανδημία COVID-19, που ξεκίνησε στα τέλη του 2019, είχε σημαντικές οικονομικές και υγειονομικές επιπτώσεις παγκοσμίως. Οι επιπτώσεις όμως της πανδημίας ήταν πολυσύνθετες και δεν έχουν ακόμα αναλυθεί πλήρως (ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ, et al., 2022). Παρόλα αυτά μπορούμε να πούμε με ασφάλεια ότι επηρέασαν κάθε πτυχή της σύγχρονης κοινωνικοοικονομικής ζωής. Αυτή η κρίση διέφερε από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, καθώς δεν οφειλόταν σε εσωτερικές ανισορροπίες της οικονομίας ή του χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά αντίθετα, προήλθε από μια εξωγενή πηγή, την πανδημία, η οποία παρουσίασε κοινά συμπτώματα με την οικονομική κρίση.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, η κρίση είχε ιδιαίτερα σοβαρές επιπτώσεις λόγω της μείωσης του τουρισμού και των περιορισμών στην κατανάλωση και αυτό γιατί ο τουρισμός²⁸ αποτελεί βασικό στοιχείο της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα μας. Οι επιπτώσεις αυτές αδιαμφισβήτητα προκάλεσαν ανησυχίες για την αναμενόμενη ανάκαμψη της οικονομίας. Η διαφορά από την κρίση του 2008 ήταν ότι η πρώτη ήταν ενδογενής, ενώ η δεύτερη προήλθε από εξωγενή παράγοντα. Η διάκριση αυτή θεωρείται σημαντική, διότι επέτρεψε στις Κεντρικές Τράπεζες και τα κράτη να αντιμετωπίσουν την κρίση με διαφορετικό τρόπο. Η κοινωνική αποδοχή για την αναγκαιότητα μίας ποιό ισχυρής οικονομικής αντιμετώπισης της πανδημίας έδωσε τη δυνατότητα να ληφθούν άμεσα αποτελεσματικές πολιτικές επεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής της Ελλάδας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Η πανδημία COVID-19 όπως αναφέραμε προκάλεσε μια εξωγενή οικονομική κρίση η οποία επηρέασε αρνητικά την πραγματική οικονομία, καθώς οδήγησε σε περιορισμούς και lockdowns για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Οι επιπτώσεις αυτές ήταν ασύμμετρες, ιδίως όσον αφορά την απασχόληση. Οι παράγοντες που επηρέασαν το βαθμό της οικονομικής ύφεσης περιλάμβαναν κυρίως τη διάρκεια και την ποιότητα των lockdowns που επιβλήθηκαν, τις οικονομικές δομές της χώρας και την ποιότητα της διακυβέρνησης. Στην Ελλάδα, οι δύο τελευταίοι παράγοντες είχαν ήδη προκαλέσει

²⁸ Η Ελλάδα προσέλυσε 31,1 εκατομμύρια επισκέπτες το 2019, 30 εκατομμύρια το 2018, 30,1 εκατομμύρια το 2017 και πάνω από 24 εκατομμύρια το 2015, καθιστώντας την Ελλάδα ως μία από τις πιο επισκέψιμες χώρες στην Ευρώπη και στον κόσμο και συμβάλλοντας σχεδόν κατά 25% στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της χώρας.

σημαντικά προβλήματα καθώς από το 2010 και το 1ο Μνημόνιο είχαν υποβληθεί σε διαδικασία αναμόρφωσης.

Βλέποντας το πρόβλημα που ενδεχομένως ελλόχευε τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση για να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές δυσκολίες λόγω της πανδημίας, έπρεπε να πάρουν κάποια σημαντικά μέτρα. Έτσι το Eurogroup, τον Απρίλιο του 2020, αποφάσισε να παράσχει σημαντική οικονομική ενίσχυση, καταλήγοντας στην δημιουργία ενός ταμείου ανάκαμψης της ΕΕ για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης καταλήγοντας σε μια συμφωνία με το Next Generation EU²⁹, για την περίοδο 2021-2027 με την πρόβλεψη να στηριχτούν οι επενδύσεις στην ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση. Οι επενδύσεις στην ανθεκτικότητα περιελάμβαναν τρία δίκτυα ασφαλείας για εργαζόμενους, επιχειρήσεις και κράτη μέλη, η Ελλάδα έλαβε τότε μια σημαντική χρηματοδότηση από αυτά τα μέτρα³⁰. Τα μέτρα είχαν κύριο σκοπό να επιχειρήσαν να ανακουφίσουν την πίεση που δέχονταν η οικονομία και τα δημόσια οικονομικά.

Αξίζει να σημειωθεί με βάση την δημοσιεύει από το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦίΜ) η Ελλάδα, κατατάσσεται στην 25η θέση μεταξύ των 38 χωρών του ΟΟΣΑ στον Δείκτη Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας (βλέπε εικόνα, διατηρεί τη θέση της σταθερή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Συγκεκριμένα 4 θέσεις βελτίωση από το 2022, 1 θέση βελτίωση το 2021), φέτος δεν καταγράφηκε σχετική μεταβολή, ενώ η συνολική βαθμολογία της Ελλάδας στον Δείκτη οριακά επιδεινώθηκε (Mengden, 2023).

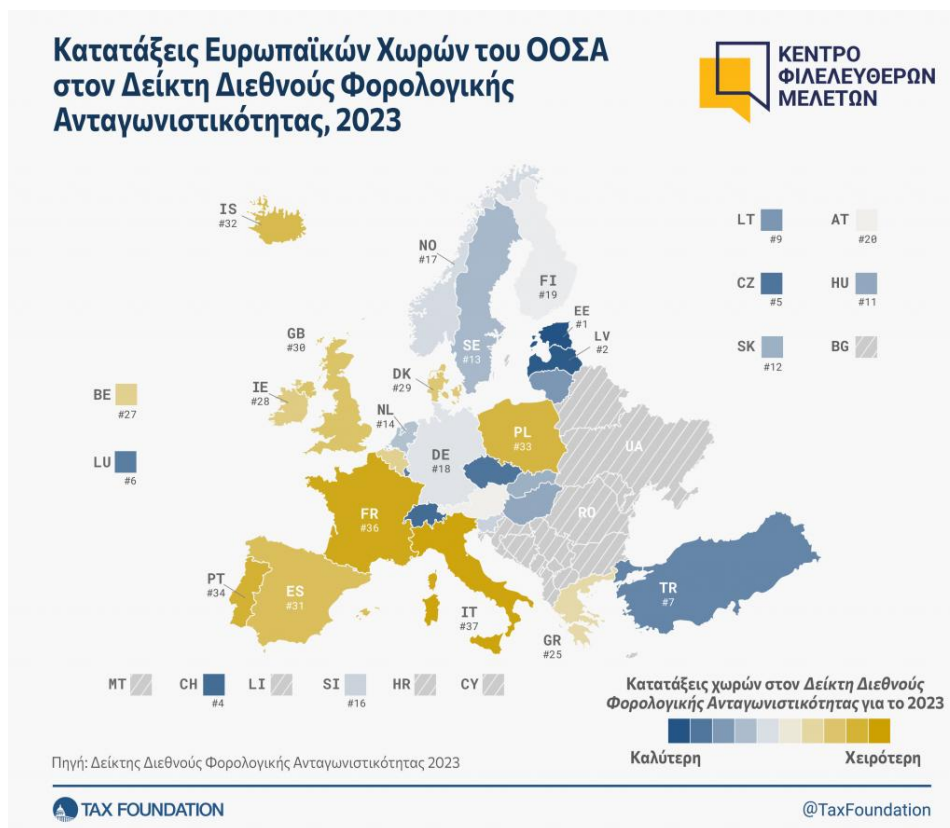
Ο Εκτελεστικός Διευθυντής του ΚΕΦίΜ Νίκος Ρώμπαπας δήλωσε πως αυτή η αποτίμηση προκαλεί διάφορες ανησυχίες και αναρωτήσεις σχετικά με το εάν η χώρα βρίσκεται σε μια δυναμική πορεία μεταρρυθμίσεων ή αν αντιμετωπίζει μια πιθανή στασιμότητα. Είναι προφανές ότι η Ελλάδα χρειάζεται ένα φορολογικό σύστημα που θα είναι ανταγωνιστικό σε διεθνές επίπεδο, καθώς αυτό θα συμβάλει στην προσέλκυση νέων επενδύσεων στη χώρα.

²⁹ μια προσπάθεια ανάκαμψης με προϋπολογισμό 750 δις. Παράλληλα συμφώνησαν μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της Ε.Ε. ύψους 1.074,3δις €

³⁰ Το Eurogroup αποφάσισε τον Απρίλιο του 2020 την ενίσχυση συνολικού ύψους 540δις από το οποίο η Ελλάδα χρηματοδοτήθηκε με 5,3δις.

Εικόνα 1 Δείκτης Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας 2023

Πηγή: Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ) σε συνεργασία με το Tax Foundation

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTX0hg

: 48/100

Κεφάλαιο 4ο Δυνητικές Επιπτώσεις της Φορολογικής Ανασφάλειας

4.1. Παράγοντες της Φορολογικής ανασφάλειας

Η ανασφάλεια είναι μια αόριστη έννοια που αντικατοπτρίζει την αβεβαιότητα στο μυαλό των καταναλωτών, των επιχειρήσεων και των υπεύθυνων για την χάραξη και διαμόρφωση πολιτικής και η οποία σχετίζεται σημαντικά με πιθανές μελλοντικές εξελίξεις (Bloom, 2014). Στον χρηματοπιστωτικό κόσμο αναφέρεται στο γεγονός ότι διάφορες απρόβλεπτες καταστάσεις, όπως αλλαγές στις χρηματοοικονομικές ή νομισματικές πολιτικές, μπορούν να προκαλέσουν αστάθεια στις αγορές και να επηρεάσουν τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά (Abel, 1983)

Ο όρος "αβεβαιότητα" έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον των ερευνητών τα τελευταία χρόνια, και αυτό οφείλεται κυρίως σε τρία πράγματα: πρώτον, στην απότομη αύξηση της αβεβαιότητας κατά την οικονομική κρίση του 2008³¹, δεύτερον, στην ευκολότερη πρόσβαση των ερευνητών σε πληροφορίες μέσω του Διαδικτύου, και τρίτον, την τεχνολογική πρόοδο που επέτρεψε την ανάλυση των επιπτώσεων της αβεβαιότητας. Όπως έχει παρατηρηθεί η αβεβαιότητα συνήθως αυξάνεται λόγω απροσδόκητων γεγονότων όπως για παράδειγμα η αύξηση της τιμής του πετρελαίου³², τρομοκρατικές επιθέσεις και οι πόλεμοι. Αυτά τα γεγονότα αδιαμφισβήτητα προκαλούν ανησυχία και έχουν την δυνατότητα να προκαλέσουν οικονομική ύφεση και να διαταράξουν την εμπιστοσύνη των ανθρώπων. Συνεπώς, οι μεταβολές στην οικονομία και συγκεκριμένα η οικονομική ύφεση συνδέεται σημαντικά με την αυξημένη αβεβαιότητα, διότι η αργή οικονομική ανάκαμψη συντηρείται από υπό τον φόβο των απροσδόκητων και ξαφνικών γεγονότων. (Bloom, 2014)

4.2 Η Αβεβαιότητα στην Οικονομική Πολιτική

Οι ανεπιβεβαίωτες προοπτικές στον τομέα της οικονομικής πολιτικής αποκτούν μεγάλη σημασία, ιδίως υπό το πρίσμα της τελευταίας χρηματοπιστωτικής κρίσης και της οικονομικής ύφεσης. Η αβεβαιότητα σχετικά με τον τρόπο που οι κυβερνήσεις θα διαμορφώσουν την πολιτική τους για την προώθηση των επενδύσεων σε

³¹ Το 2008 ξεκίνησε μια από τις χειρότερες χρηματοπιστωτικές κρίσεις στην ιστορία - μια κρίση που είχε τεράστιες επιπτώσεις παγκοσμίως και η οποία προκάλεσε ντόμινο οικονομικών αναταράξεων με κίνδυνο να κατεδαφιστεί η παγκόσμια οικονομία (Βανδώρος, 13/02/2020)

³² Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 ξεκίνησε όταν τα μέλη του Οργανισμού Αραβικών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών ή ΟΑΡΕC διακήρυξαν εμπάργκο πετρελαίου. Μέχρι το τέλος του εμπάργκο τον Μάρτιο του 1974. (ΧΟΥΡΧΟΥΛΗΣ, 2019)

βραχυπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα έχει μεγάλο αντίκτυπο. Διότι η ίδια η αβεβαιότητα μπορεί να αποτρέψει την ανάκαμψη προτρέποντας τις επιχειρήσεις να αναβάλουν τις επενδύσεις τους μέχρις ότου καθαρίσει η αβεβαιότητα τη μελλοντική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική. Επίσης μια ενδεχόμενη παρατεταμένη πολιτική αβεβαιότητα μπορεί να υπονομεύσει το κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ κυβέρνησης και επιχειρήσεων η οποία θα προκαλούσε την απώλεια της αξιοπιστίας της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής (Στουρνάρας, 2023,)

Η αλληλεπίδραση που υπάρχει μεταξύ πολιτικής και οικονομικών αποτελεσμάτων αποτελεί αντικείμενο μελέτης και αρχή δημόσιου διαλόγου. Ένας σημαντικός τρόπος με τον οποίο η πολιτική επηρεάζει τις πραγματικές αποφάσεις είναι μέσω της αβεβαιότητας και της αστάθειας. Συγκεκριμένα, τα κίνητρα και οι αβεβαιότητες που συνδέονται με τις πιθανές αλλαγές στην πολιτική ηγεσία επηρεάζουν τη συμπεριφορά τόσο των πολιτικών όσο και των επιχειρήσεων. Τα τελευταία χρόνια οι επιπτώσεις της αβεβαιότητας σχετικά με την οικονομική πολιτική είναι κρίσιμες, καθώς υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα σχετικά με το πώς οι κυβερνήσεις θα διαμορφώσουν την πολιτική για την προώθηση των επενδύσεων σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα, καθώς και τη ρυθμιστική πολιτική (Barrero, et al., 2017).

Είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι η αβεβαιότητα αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα μέσω του οποίου οι εθνικές εκλογές επηρεάζουν σημαντικά τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Κατά τη διάρκεια των εκλογικών περιόδων, παρατηρείται πως οι αβεβαιότητες που σχετίζονται με πιθανές αλλαγές στις κυβερνητικές πολιτικές μπορεί να αυξήσουν το ρίσκο για τους επενδυτές που συμμετέχουν στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Μια σημαντική περίοδος που οι εθνικές εκλογές επηρέασαν σημαντικά τις χρηματοπιστωτικές αγορές στην Ελλάδα ήταν το 2015. Συγκεκριμένα, οι εκλογές του Ιανουαρίου και Σεπτεμβρίου του 2015³³ είχαν μεγάλο αντίκτυπο στις χρηματοπιστωτικές αγορές της χώρας.

Η κυβέρνηση αντιμετώπισε δυσκολίες στις διαπραγματεύσεις με τους δανειστές της Ελλάδας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο), οι οποίες αφορούσαν τις χρηματοδοτικές προϋποθέσεις του δανεισμού της χώρας. Η αδυναμία συμφωνίας με τους δανειστές οδήγησε σε αυξημένη αβεβαιότητα στις χρηματοπιστωτικές αγορές και σε ανησυχίες για την πιθανότητα εξόδου της Ελλάδας από την ευρωζώνη, γνωστή ως "Grexit". Το αποτέλεσμα ήταν η

³³ Το 2015, η Ελλάδα βρισκόταν υπό τη διακυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, που εκλέχθηκε στις εκλογές του Ιανουαρίου του 2015.

χρηματοπιστωτική αστάθεια και η αύξηση του κινδύνου για την οικονομία της χώρας. Το κλίμα αυτό είχε σημαντικό αντίκτυπο στις χρηματιστηριακές αγορές, με μείωση των χρηματιστηριακών δεικτών και αύξηση των επιτοκίων σε ορισμένες περιπτώσεις (Wildmer Daniel & Agnese, December 2017).

Εν κατακλείδι η εμφάνιση αβεβαιότητας στον τομέα της πολιτικής έχει αρνητικές επιδράσεις στις αποδόσεις της οικονομίας και επιφέρει αυξημένη αστάθεια στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος των πολιτικών αποφάσεων και των ατόμων που χαράσσουν την πολιτική είναι κρίσιμος, καθώς πρέπει να επιλέξουν οικονομικές πολιτικές που θα διασφαλίσουν την ευημερία και την ανάπτυξη. Η αποφασιστικότητα και η σαφήνεια στον καθορισμό της οικονομικής πολιτικής, ιδίως κατά τις δύσκολες οικονομικές περιόδους, μπορούν να οδηγήσουν σε βελτιωμένες οικονομικές επιδόσεις και σταθερότητα στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

4.2.1 Πώς η φορολογική ανασφάλεια επηρεάζει την απόφαση των επιχειρήσεων για επενδύσεις.

Η οικονομική πολιτική μπορεί να επηρεάσει τις επενδύσεις εν μέσω της φορολογίας με διάφορους τρόπους. Αυτοί οι τρόποι συνδέονται συχνά με τις φορολογικές πολιτικές που υιοθετούνται από μια χώρα. Όταν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με τις αποφάσεις της οικονομικής πολιτικής, οι επενδυτές και οι εταιρείες χάνουν την εμπιστοσύνη τους για επενδύσεις, προκαλώντας σημαντικό αντίκτυπο στις αγορές. Κατά τις περιόδους πολιτικής αστάθειας όπως συνέβη κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, που άρχισε κατά το τέλος της δεκαετίας του 2000 και επιδεινώθηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 2010, η χώρα βρέθηκε σε μια περίοδο έντονης οικονομικής αβεβαιότητας και πολιτικής αστάθειας λόγω του χρέους της και των προσπαθειών για την αντιμετώπισή του.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι επενδυτές και οι εταιρείες έχασαν την εμπιστοσύνη τους για επενδύσεις στην Ελλάδα λόγω της αβεβαιότητας που περιβάλλει την οικονομική πολιτική και την πιθανότητα αντιμετώπισης περαιτέρω οικονομικών προβλημάτων. Αυτό οδήγησε σε σημαντικό αντίκτυπο στις χρηματοπιστωτικές αγορές και την οικονομία της χώρας, με μείωση των επενδύσεων, αύξηση του επιπέδου ανεργίας και περαιτέρω υποβάθμιση της οικονομικής κατάστασης (JULIO & YOOK, 2012).

Παρόλα αυτά οι τρόποι που η οικονομική πολιτική επηρεάζει τις επενδύσεις σε σχέση με τη φορολογία περιλαμβάνουν τα εξής:

- Το συνολικό επίπεδο φορολογίας σε μια χώρα επηρεάζει την ελκυστικότητα για επενδύσεις. Υψηλοί φόροι μπορεί να απωθήσουν τους επενδυτές, ενώ χαμηλοί φόροι μπορούν να τους ελκύσουν.
- Ο φορολογικός καθορισμός για τις επιχειρήσεις, όπως ο φορολογικός συντελεστής του κέρδους, επηρεάζει την απόδοση των επενδύσεων. Υψηλοί φόροι κερδών μπορούν να μειώσουν το κέρδος που λαμβάνουν οι επενδυτές από τις επενδύσεις τους.
- Τα φορολογικά κίνητρα και εκπτώσεις που παρέχονται από την κυβέρνηση μπορούν να επηρεάσουν θετικά τις επενδύσεις. Για παράδειγμα, η κυβέρνηση μπορεί να προσφέρει φορολογικές εκπτώσεις για επενδύσεις σε συγκεκριμένους τομείς ή περιοχές.
- Οι επενδυτές συνήθως επιθυμούν τη σταθερότητα και την προβλεπτικότητα στον τομέα της φορολογίας. Αλλαγές στους φορολογικούς κανονισμούς μπορούν να προκαλέσουν αβεβαιότητα και να επηρεάσουν αρνητικά τις επενδύσεις.
- Η μορφή φορολόγησης, όπως ο φόρος επί του εισοδήματος ή ο φόρος επί των κερδών από κεφάλαιο, μπορεί να επηρεάσει τις επενδύσεις διαφορετικά.

Είναι ευρέως αποδεκτό στον κύκλο των οικονομικών και πολιτικών επιστημόνων πως η φορολογία αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο της οικονομικής πολιτικής που μπορεί να επηρεάσει τις επενδύσεις και αυτό γιατί η εξισορρόπηση μεταξύ της συλλογής φορολογικών εσόδων και της διατήρησης ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις επενδύσεις αποτελεί πρόκληση για τις κυβερνήσεις, καθώς η καλή φορολογική πολιτική μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και την ελκυστικότητα των επενδύσεων.

4.2.2. Ανάλυση της μείωσης των επενδύσεων λόγω φορολογικής αβεβαιότητας.

Η οικονομική ευημερία είναι αδιαίρετα συνδεδεμένη με τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών πολιτικών και την ευελιξία των οικονομικών αγορών. Όταν αυτά τα κριτήρια πληρούνται, δίνεται η δυνατότητα στις ιδιωτικές επενδύσεις να δρομολογήσουν την οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο, η ανάλυση της μείωσης των επενδύσεων λόγω φορολογικής αβεβαιότητας απαιτεί μια προσεκτική εξέταση των πολύπλοκων μηχανισμών που κρύβονται πίσω από αυτήν τη σχέση.

Η φορολογική αβεβαιότητα μπορεί να οδηγήσει σε μείωση των επενδύσεων όταν οι επιχειρηματίες και οι επενδυτές δεν είναι βέβαιοι για το πώς θα είναι το φορολογικό περιβάλλον στο μέλλον, δημιουργείται αβεβαιότητα. Αυτό μπορεί να

συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν υπάρχουν συχνές αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία ή όταν υπάρχουν αβεβαιότητες σχετικά με τα μελλοντικά φορολογικά συστήματα. Ένα από τα πιο σημαντικά παραδείγματα είναι τον καιρό της οικονομικής κρίσης που έπληξε την Ελλάδα από τα τέλη της δεκαετίας του 2000 και μετά. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη με σοβαρές οικονομικές προκλήσεις και αναγκάστηκε να υιοθετήσει αυστηρά μέτρα λιτότητας, συμπεριλαμβανομένων αλλαγών στη φορολογική νομοθεσία και στο φορολογικό σύστημα (Βαρουφάκης, et al., Δεκέμβριος 2011).

Η φορολογική αβεβαιότητα μπορεί να καθυστερήσει ή να αποτρέψει την προγραμματισμένη επένδυση σε νέα έργα ή επιχειρηματικές ευκαιρίες. Οι επιχειρηματίες αντιδρούν αποφεύγοντας να δεσμεύσουν κεφάλαια εάν δεν είναι βέβαιοι ότι τα κέρδη δεν θα μειωθούν από μελλοντικές φορολογικές αυξήσεις ή άλλες αλλαγές. Όταν υπάρχει φορολογική αβεβαιότητα, οι επενδυτές είναι πιο πρόθυμοι να απαιτήσουν υψηλότερα ποσοστά απόδοσης (efficiency determination) για να αντιμετωπίσουν τον πρόσθετο κίνδυνο της αβεβαιότητας (BANTON, September 28, 2023). Αυτό οδηγεί σε αυξημένο κόστος του κεφαλαίου για τις επενδύσεις.

Επιπλέον, η αβεβαιότητα προς το καλό μέρος της επιχείρησης ενδέχεται να ωθήσει τη διοίκηση της εταιρείας σε “κοντόφθαλμες” αποφάσεις. Αυτό μπορεί να συμπεριλαμβάνει τη μείωση των προγραμματισμένων επενδύσεων, την αναβολή νέων έργων ή ακόμη και τη μείωση των πόρων που διατίθενται για την ανάπτυξη και την έρευνα (Kahneman & Tversky, 1979).

Εάν οι εταιρείες διατηρούν υψηλό επίπεδο αβεβαιότητας σχετικά με τη φορολογική τους κατάσταση, αυτό επηρεάζει την ικανότητά τους να προγραμματίσουν και να εκτελέσουν μεγάλα έργα και επενδύσεις. Αυτό μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη και την κερδοφορία της εταιρείας σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Η συλλογική μείωση των επενδύσεων σε μια οικονομία λόγω φορολογικής αβεβαιότητας μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες σε επίπεδο χώρας, συμβάλλοντας στη μείωση του ΑΕΠ, της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της ελληνικής χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2010-2012, το ΑΕΠ μειώθηκε δραματικά κατά τη διάρκεια της κρίσης, από περίπου 235 δισεκατομμύρια ευρώ το 2008 σε περίπου 182 δισεκατομμύρια ευρώ το 2013, σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ). Επίσης, η ανεργία αυξήθηκε δραματικά, με το ποσοστό ανεργίας να αυξάνεται από περίπου 7% το 2008 σε πάνω από 27% το 2013, σύμφωνα με δεδομένα της Eurostat.

Αυτή η πτώση του ΑΕΠ και η αύξηση της ανεργίας αποτελούν ένδειξη της αρνητικής επίδρασης που μπορεί να έχει η φορολογική αβεβαιότητα στις επενδύσεις και στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας.

Κατανοώντας τη σημασία της σταθερότητας στις χρηματοπιστωτικές πολιτικές και της ενδεδειγμένης ρύθμισης των φορολογικών ζητημάτων, μπορούμε να αντιμετωπίσουμε την αβεβαιότητα και να δημιουργήσουμε τις συνθήκες για αειφόρο οικονομική ανάπτυξη. Επομένως, εάν μία πολιτική στοχεύει να τονώσει τις επενδύσεις, θα πρέπει να συνοδεύεται από σταθερότητα και αξιοπιστία.

Από την άλλη πλευρά, όταν υπάρχει έστω και ένας ελάχιστος βαθμός αναστρεψιμότητας, η υψηλότερη αβεβαιότητα μειώνει την επίδραση των διαταραχών της ζήτησης στην επένδυση, καθώς αυξάνει τις επιλογές των επιχειρήσεων να επενδύσουν ή να μην επενδύσουν. Συνεπώς, η σταθερότητα και η αβεβαιότητα της φορολογικής πολιτικής αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τον σχεδιασμό οικονομικών πολιτικών για την προώθηση της επενδυτικής δραστηριότητας και την διατήρηση της οικονομικής ευημερίας.

4.2.3 Αντίδραση των Επενδυτών και Επιχειρήσεων

Η φορολογική ανασφάλεια αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα που επηρεάζει επενδυτές και επιχειρήσεις σε πολλές χώρες και που προκύπτει όταν φορολογικές πολιτικές αλλάζουν συχνά, ή όταν δεν είναι σαφείς οι φορολογικοί κανονισμοί. Αυτό δημιουργεί αβεβαιότητα για τους επενδυτές και τις επιχειρήσεις και τους καθιστά δύσκολο να προγραμματίσουν τις οικονομικές τους δραστηριότητες.

Στη σύγχρονη, παγκοσμιοποιημένη οικονομία³⁴, παρατηρούμε μια αυξανόμενη τάση όπου εταιρείες μεταφέρουν την έδρα τους από τη μία χώρα στην άλλη. Αυτή η μεταφορά συνήθως συμβαίνει κατά τη διάρκεια επιχειρηματικών αναδιαρθρώσεων και συχνά έχει ως στόχο τη μείωση των φορολογικών επιβαρύνσεων. Είναι ένα φαινόμενο που εντοπίζεται στο πλαίσιο του έντονου ανταγωνισμού μεταξύ χωρών για να προσελκύσουν επιχειρήσεις μέσω της φορολογίας. Ως αποτέλεσμα, οι φορολογικοί νομοθέτες αναγκάζονται να αντιδρούν σε αυτήν την εξέλιξη, επιδιώκοντας να προσαρμόσουν τους φορολογικούς κανονισμούς τους προκειμένου να διατηρήσουν ή να αυξήσουν τα έσοδα από τους φόρους (Βασιλειάδης & Ράππος, 2018).

³⁴ Η παγκοσμιοποίηση αναφέρεται στο φαινόμενο του ανοίγματος των οικονομιών και των συνόρων. Προκύπτει από την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών και της κίνησης κεφαλαίων, την κυκλοφορία ατόμων και ιδεών και τη διάδοση πληροφοριών, γνώσεων και τεχνολογιών.

Η μεταφορά φορολογικής έδρας αντιπροσωπεύει μία από τις συνέπειες της υψηλής φορολογίας σε ένα κράτος. Όταν η φορολογία σε ένα κράτος θεωρείται υψηλή και αντιλαμβάνεται ως δυσανεκτική από επιχειρήσεις και ιδιώτες, αυτό δημιουργεί κίνητρα για εταιρείες και άτομα να αναζητήσουν εναλλακτικές λύσεις. Μία από αυτές τις λύσεις είναι η μεταφορά της φορολογικής έδρας, που συνίσταται στο να μεταφέρουν το νομικό πλαίσιο της εταιρείας ή την κατοικία τους σε μία χώρα με πιο ευνοϊκό φορολογικό³⁵ καθεστώς.

Οι επιχειρήσεις και τα άτομα που αποφασίζουν να μεταφέρουν τη φορολογική τους έδρα συνήθως επιλέγουν χώρες που προσφέρουν χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές, ευνοϊκά φορολογικά καθεστάτα για επιχειρήσεις ή ελάχιστους φορολογικούς περιορισμούς³⁶. Με αυτόν τον τρόπο, μπορούν να μειώσουν τη φορολογική τους επιβάρυνση και να αποφύγουν τυχόν δυσάρεστες φορολογικές εκπλήξεις (Δημητρέλης, 2018).

Όστόσο, αυτή η πρακτική μεταφοράς φορολογικής έδρας μπορεί να έχει μόνο αρνητικές συνέπειες για τη χώρα προέλευσης. Η μείωση των φορολογικών εσόδων από επιχειρήσεις και ατομικούς φορολογούμενους μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα της χώρας να παρέχει δημόσιες υπηρεσίες και να χρηματοδοτεί προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης.

Αξίζει να αναφερθεί πως η μείωση των επενδύσεων αποτελεί συνέπεια της υψηλής φορολογίας το οποίο είναι ένα σύνθετο οικονομικό φαινόμενο που επηρεάζει τόσο τους επενδυτές όσο και τις επιχειρήσεις. Η υψηλή φορολογία μπορεί να επηρεάσει την απόδοση τους σε πολλούς τρόπους. Όταν οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν υψηλούς φορολογικούς συντελεστές, το καθαρό κέρδος που προκύπτει μειώνεται, καθιστώντας τις επενδύσεις λιγότερο ελκυστικές. Αποτέλεσμα να υπάρχει περιορισμός στο διαθέσιμο κεφάλαιο ή ακόμα και έλλειψη κεφαλαίου. Η υψηλή φορολογία συνεπώς μπορεί να οδηγήσει σε έλλειψη κεφαλαίου για τη χρηματοδότηση νέων επενδύσεων ή και ανάπτυξη την είδη υπάρχον, καθώς οι επιχειρήσεις θα πρέπει να αντλούν περισσότερα κεφάλαια από εσωτερικές πηγές ή εξωτερική χρηματοδότηση (Βασιλειάδης & Ράππος, 2018).

³⁵ Σύμφωνα με εκτιμήσεις, ο αριθμός των επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων στη Βουλγαρία ξεπερνά τις 16.000. Η υφυπουργός Οικονομικών, αρμόδια για τη φορολογία, Κατερίνα Παπανάτσιου εξέφρασε την εκτίμηση της ότι οι 8/10 επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων που έχουν ιδρυθεί στη Βουλγαρία είναι εικονικές. - Μέχρι 31/12/2014 ο συνολικός αριθμός εταιρειών ελληνικών συμφερόντων ανήλθε σε περίπου 11.000 από τις οποίες οι 9.000 περίπου δεν εμφανίζουν απασχολούμενο (εργαζόμενο). Επίσης 6.000 (εκ των 1.000) εμφανίζουν μηδενική δραστηριότητα. <https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=193568>

³⁶ Στην Βουλγαρία ο φορολογικός συντελεστής είναι 10% και ο φόρος μερισμάτων 5%

Η μεταφορά της επιχειρηματικής έδρας από μία χώρα σε μία άλλη έχει σημαντικές επιπτώσεις, ιδιαίτερα όταν η φορολογία αφαιρεί ένα μεγάλο ποσοστό των κερδών. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε περιορισμένη διαθεσιμότητα πόρων για νέες επενδύσεις, τεχνολογικές καινοτομίες και ανάπτυξη. Ως αποτέλεσμα, οι επιχειρήσεις μπορεί να δυσκολευτούν στο να επενδύσουν σε νέα έργα και πρωτοβουλίες ανάπτυξης.

Στις περιπτώσεις όπου οι φορολογικοί συντελεστές είναι υψηλοί, οι επιχειρήσεις μπορεί να επιβάλουν αυξημένες φορολογικές επιβαρύνσεις στους καταναλωτές. Αυτό συμβαίνει όταν οι επιχειρήσεις επιβάλλουν υψηλότερες τιμές στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους, με σκοπό να αντισταθμίσουν τον αυξημένο φορολογικό βάρος που επωμίζονται. Αυτό ουσιαστικά σημαίνει ότι οι καταναλωτές θα πληρώνουν υψηλότερες τιμές για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που αγοράζουν. Σύμφωνα με τον Emmanuel Saez³⁷, έναν ερευνητή που έχει ασχοληθεί με το θέμα των φορολογικών επιβαρύνσεων και των επιπτώσεών τους στους καταναλωτές, ο κίνδυνος σε αυτήν την περίπτωση είναι η αύξηση του κόστους ζωής για τους καταναλωτές. Αυτό μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική ευελιξία των νοικοκυριών και να προκαλέσει οικονομική ανασφάλεια, ειδικά για τα νοικοκυριά με χαμηλότερο εισόδημα. Αδιαμφισβήτητα η αύξηση των τιμών μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της κατανάλωσης και στη μείωση της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών, με αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη.

Η αντιμετώπιση της φορολογικής ανασφάλειας αποτελεί προτεραιότητα για πολλές χώρες, καθώς η σταθερότητα στον τομέα της φορολογίας μπορεί να προσελκύσει επενδύσεις και να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη.

4.3 Κοινωνικές επιπτώσεις (π.χ., ανισότητα, φτώχεια, κοινωνική συνοχή)

Η φορολογική αβεβαιότητα αποτελεί σημαντικό ζήτημα το οποίο αγγίζει τις καθημερινές ζωές των πολιτών και την οικονομική πραγματικότητα. Όταν οι πολίτες και οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν αβεβαιότητα σχετικά με τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, αυτό επηρεάζει τις οικονομικές τους αποφάσεις και την κοινωνική συνοχή. Αδιαμφισβήτητα οι κοινωνικές επιπτώσεις που προκύπτουν από αυτήν τη φορολογική ανασφάλεια επηρεάζουν τις οικονομικές και κοινωνικές δομές της κάθε χώρας.

³⁷ Ο Emmanuel Saez είναι Γάλλος, πολιτογραφημένος Αμερικανός οικονομολόγος, καθηγητής Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια στο Μπέρκλεϊ.

Όταν οι πολίτες αντιμετωπίζουν φορολογική αβεβαιότητα, όταν ανακοινώνονται νέα μέτρα, μπορεί να αναστείλουν τις ατομικές οικονομικές αποφάσεις, όπως για παράδειγμα τις επενδύσεις, την αγορά ακίνητης περιουσίας ή ακόμη και την προσωπική τους κατανάλωση, καθώς μειώνεται το εισόδημα οι καταναλωτές περιορίζουν τις καταναλωτικές δαπάνες τους. Επίδραση αυτή στην ατομική οικονομική συμπεριφορά μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την ανάπτυξη της προσωπικής περιουσίας και την οικονομική ασφάλεια των ατόμων. Σίγουρά όμως θα έχει σοβαρές επιπτώσεις και στην λειτουργία της των νοικοκυριών.

Ένας ερευνητής που έχει ασχοληθεί με το θέμα της οικονομικής αβεβαιότητας και των επιπτώσεών της στην οικονομική ασφάλεια των οικογενειών ο Jason N. Houle³⁸ αναφέρεται στις ανισότητες και την κοινωνική δικαιοσύνη, καθώς και στις επιπτώσεις της οικονομικής αβεβαιότητας στις οικογένειες και τις κοινωνικές δομές. Συγκεκριμένα αναφέρει πως αν οι γονείς αντιμετωπίζουν αβεβαιότητα ως προς την οικονομική τους κατάσταση, αυτό μπορεί να επηρεάσει την οικονομική ασφάλεια των οικογενειών με επιπτώσεις στην αύξηση των μελών της οικογένειας, στην παιδική φτώχεια και στην ποιότητα ζωής των παιδιών .

Ο Scott R. Baker³⁹ έχει ασχοληθεί με το θέμα της επίδρασης της φορολογικής αβεβαιότητας στις επιχειρήσεις και έχει εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο η φορολογική αβεβαιότητα επηρεάζει τις αποφάσεις επενδύσεων και πρόσληψης των επιχειρήσεων. Αναφέρει πως οι επιχειρήσεις επηρεάζονται αρκετά, καθώς ενδέχεται να αντιδρούν στη φορολογική αβεβαιότητα με το να μειώσουν τις επενδύσεις και την ανάγκη για πρόσθετους εργαζόμενους. Επιπτώσεις αυτές έχουν σίγουρα αρνητικό αντίκτυπό στην εύρεση και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στην απασχόληση.

Μεγαλύτερες επιπτώσεις θα έχουν και οι πολίτες με χαμηλά εισοδήματα οι οποίοι λόγω της οικονομικής τους κατάστασης μπορεί να επηρεαστούν περισσότερο από τη φορολογική αβεβαιότητα, καθώς μπορεί να τους δυσκολέψει στην αντιμετώπιση απρόβλεπτων φορολογικών αυξήσεων ή μειώσεων των επιδομάτων. Ένας ερευνητής που έχει ασχοληθεί με το θέμα το θέμα αυτό είναι ο Matthew C. Mahutga⁴⁰. Ο Mahutga μέσα από τις έρευνες του επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο η φορολογική πολιτική επηρεάζει την οικονομική ασφάλεια και τις ευκαιρίες ανάπτυξης των ατόμων με χαμηλά εισοδήματα. Αυτή η επιπλέον μείωση των εισοδημάτων τους αναπόφευκτα

³⁸ Καθηγητής Κοινωνιολογίας και Δημογραφίας στο Πανεπιστήμιο της Αϊόβα

³⁹ Καθηγητής Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο Northwestern.

⁴⁰ Καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Αριζόνα

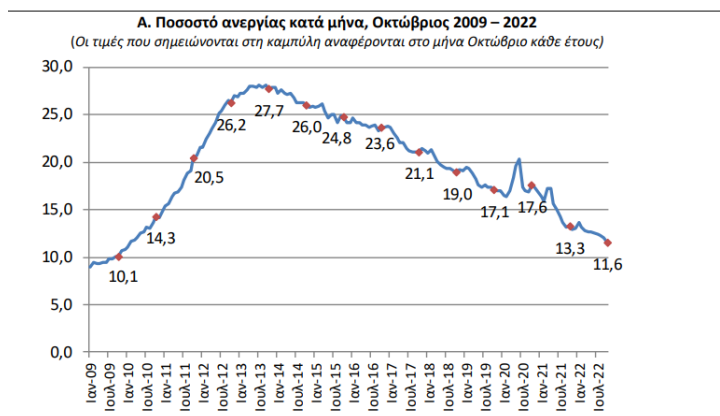

θα οδηγήσει σε μια Κοινωνική ανισότητα με σοβαρές επιπτώσεις στην κοινωνική σταθερότητα. Μια τέτοια φορολογική αβεβαιότητα μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της κοινωνικής αναταραχής, καθώς οι πολίτες ενδέχεται να αντιδρούν με διαμαρτυρίες⁴¹ ή αντιπαραγωγικές δράσεις εάν αισθάνονται ότι υποβιβάζονται οι οικονομικές τους συνθήκες.

4.3.1 Οι επιπτώσεις στην άνοδο της Ανεργίας

Η υψηλή φορολογία σε συνδυασμό με ένα αβέβαιο φορολογικό μέλλον το οποίο συνεχώς έχει διακυμάνσεις μπορεί να έχει ανεπιθύμητες επιπτώσεις στην αγορά εργασίας και να συμβάλει στην σημαντικά στην άνοδο της. Στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2009-2022, παρατηρήθηκαν σημαντικές διακυμάνσεις ως προς το ύψος της ανεργίας. Η συνδυασμένη επίδραση της φορολογικής αβεβαιότητας, της υψηλής φορολογίας και των νέων φόρων όπως βλέπουμε στο διάγραμμα 3. είχε σημαντικό αντίκτυπο στην ανεργία κατά την περίοδο αυτή.

Διάγραμμα 3 Εξέλιξη μεγεθών απασχόληση και ανεργίας 2009-2022

Πηγή: ΕΛΣΑΤ, 1 Δεκεμβρίου 2022,

<https://www.statistics.gr/documents/20181/4d0ded97-8484-b728-a371-a6257942ed54>

Στην Ελλάδα, κατά τη διάρκεια και μετά την χρηματοοικονομική κρίση του 2008, όπως έχουμε αναφέρει στα παραπάνω κεφάλια υπήρξαν πολλές αλλαγές στη

⁴¹ Μια από τις πιο πρόσφατες και διακεκριμένες περιπτώσεις ήταν οι διαδηλώσεις και οι κοινωνικές αναταραχές στη Γαλλία το 2018, γνωστές ως οι "κίτρινοι γιλέκοι" (Yellow Vest movement). Οι διαμαρτυρίες ξεκίνησαν αρχικά από την αντίδραση της αύξησης του φόρου πετρελαίου. Ωστόσο, αυτές οι διαμαρτυρίες εξελίχθηκαν σε μια ευρύτερη κοινωνική κίνηση που εκφράζει τη δυσαρέσκεια πολλών πολιτών για τις οικονομικές δυσκολίες και τη φορολογική πολιτική.

φορολογική νομοθεσία. Σημαντικά μέτρα που εφαρμόστηκαν περιλάμβαναν την αύξηση φόρων και την επιβολή νέων φορολογικών μέτρων προκειμένου να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα του κράτους. Οι αλλαγές αυτές είχαν ως συνέπεια την αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών και των επιχειρήσεων.

Με βάση των ερευνητή Scott R. Baker η αύξηση της Φορολογία έχει σημαντικές επιπτώσεις στην μείωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η υψηλή φορολογία επί των επιχειρήσεων μπορεί να μειώσει τα κέρδη των επιχειρήσεων και να εξαντλήσει τη ρευστότητά τους. Αυτό μπορεί να τις αποτρέψει την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και να επενδύσουν σε νέες ιδέες με σκοπό την ανάπτυξη. Επομένως όταν οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική φορολογική πολιτική, μπορεί να είναι δύσκολο για αυτές να σχεδιάσουν μεσοπρόθεσμες επενδύσεις και να προσλάβουν νέους εργαζόμενους. Αυτή η αβεβαιότητα μπορεί να τις αποτρέψει από τον χειρισμό των αναγκών της αγοράς εργασίας.

Η εισαγωγή νέων φόρων, ειδικά όταν αυτοί επιβαρύνουν τα εισοδήματα των εργαζομένων ή των επιχειρήσεων, μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην καθαρή διαθέσιμη εισοδηματική διάθεση των ατόμων. Αυτό οδηγεί σε μείωση της κατανάλωσης, περαιτέρω πίεση στις επιχειρήσεις και εν τέλει στην ανεργία. Κατά την περίοδο ύφεσης, όταν η ανεργία αυξάνεται, ακόμη και οι απασχολούμενοι αντιμετωπίζουν αβεβαιότητα όσον αφορά τα εισοδήματά τους. Αυτό οδηγεί πολλούς να εξοικονομούν περισσότερα χρήματα ως προφύλαξη, μειώνοντας ταυτόχρονα τις δαπάνες τους. Στο μακροπρόθεσμο, η πιο χαμηλή κατανάλωση και η αυξημένη εξοικονόμηση ενδέχεται να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για λιγότερες επενδύσεις, οι οποίες μπορούν να μειώσουν την οικονομική ανάπτυξη (J. Barro & J. Redlick, 2010).

Η αβεβαιότητα και η εμπιστοσύνη των καταναλωτών όταν βλέπουν το εισοδήμα τους να επηρεάζεται, δημιουργείται ένας φόβος ως προς την επιδείνωση των οικονομικών συνθηκών τους και την μείωση του βιοτικού επιπέδου των νοικοκυριών και όλα αυτό λόγω έλλειψης σταθερού εισοδήματος, χρεών κ.λπ.

Σε πολύ ακραίες περιπτώσεις, η αναζήτηση εργασίας μπορεί να γίνει τόσο απογοητευτική και δυσάρεστη που κάποιοι άνθρωποι την βιώνουν ως αδύνατη και απελπιστική. Σε αυτό το σημείο, η ανεργία όχι μόνο επηρεάζει σοβαρά τις συνθήκες διαβίωσης και τον οικονομικό βίο των ανέργων αλλά τους οδηγεί στην κοινωνική απομόνωση. Έτσι, η αποθάρρυνση οδηγεί σε μια διαδικασία περιθωριοποίησης, στην οποία η δυνατότητα αντίδρασης εξασθενίζει σταδιακά και καταλήγει σε μια κατάσταση

που θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ως "κοινωνικό θάνατο" (ΚΑΡΑΚΙΟΥΛΑΦΗ, et al., 2014)

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTXθhg

: 60/100

Κεφάλαιο 5^ο

Ανάλυση προγραμμάτων σε άλλες χώρες και προτάσεις για βελτίωση

5.1 Ανάλυση προγραμμάτων και πολιτικών που έχουν εφαρμοστεί σε άλλες χώρες για την αντιμετώπιση της φορολογικής ανασφάλειας

Η φορολογική ανασφάλεια αποτελεί μία σημαντική πρόκληση στον σύγχρονο κόσμο, επηρεάζοντας τόσο τους πολίτες όσο και τις επιχειρήσεις. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το φαινόμενο, πολλές χώρες έχουν αναπτύξει διάφορα προγράμματα και πολιτικές που αποσκοπούν στην δημιουργία ενός πιο σταθερού και άκαμπτου φορολογικού περιβάλλοντος.

Στο κεφάλαιο αυτό, θα εξετάσουμε τα προγράμματα και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν σε άλλες χώρες με στόχο την αντιμετώπιση της φορολογικής ανασφάλειας, εξετάζοντας την αποτελεσματικότητά τους και το πώς μπορούν να εφαρμοστούν σε διεθνές επίπεδο για το κοινό καλό. Κατά τη διάρκεια αυτής της ανάλυσης, θα αναφέρουμε και τις βέλτιστες πρακτικές που μπορούσαν να επιδοκιμαστούν και εφαρμοστούν στην χώρα μας για την ενίσχυση της φορολογικής ασφάλειας και την προώθηση της οικονομικής σταθερότητας.

5.2 Χώρες πρότυπα φορολογικής διαφάνειας

Πολλές χώρες σε διάφορα μέρη του κόσμου έχουν λάβει μέτρα για να ενισχύσουν τη φορολογική διαφάνεια. Ορισμένες από αυτές τις χώρες έχουν ξεχωρίσει για την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών τους και έχουν δημιουργήσει ένα πρότυπο φορολογικής διαφάνειας για την αποτροπή της φορολογικής απάτης και της ανασφάλειας.

Παρακάτω θα αναφερθούμε στις χώρες Σουηδία, Δανία και Ηνωμένο Βασίλειο. Οι χώρες αυτές έχουν αναπτύξει υψηλά πρότυπα φορολογικής διαφάνειας με σκοπό την αποτροπή της φορολογικής απάτης και την διασφάλιση της φορολογικής συμμόρφωσης. Αυτές οι χώρες διακρίνονται για τα αυστηρά φορολογικά συστήματά τους, όπου οι πολίτες και οι επιχειρήσεις υποχρεούνται να τηρούν αυστηρούς φορολογικούς κανονισμούς.

Από την ανάλυση που ακολουθεί παρατηρείται πως οι φόροι είναι υψηλοί σε αυτές τις χώρες, οι οποίοι χρησιμοποιείται για να χρηματοδοτήσουν ευρεία κοινωνικά προγράμματα, περιλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, της εκπαίδευσης και

της κοινωνικής πρόνοιας. Επιπλέον, οι φόροι χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων, όπως για παράδειγμα η πρόληψη της παχυσαρκίας⁴² και η προστασία της δημόσιας υγείας.

Αυτές οι χώρες έχουν αναπτύξει αποτελεσματικά συστήματα εποπτείας και ελέγχου που συμβάλλουν στην πρόληψη της φορολογικής απάτης και τη διασφάλιση της διαφάνειας. Επιπλέον, παρέχουν πληροφορίες και εργαλεία στους πολίτες και τις επιχειρήσεις για να είναι συμμορφωμένοι με τους φορολογικούς κανονισμούς.

5.2.1 Σουηδία

Η Σουηδία έχει εφαρμόσει αυστηρούς νόμους και κανονισμούς που απαιτούν τη διαφάνεια των φορολογικών πληροφοριών, καθώς και την αυστηρή τήρηση των φορολογικών κανονισμών από τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Οι εποπτικές υπηρεσίες είναι αποτελεσματικές στην εξακρίβωση της φοροδιαφυγής.

Η Σουηδία, παρά την ταραχώδη πορεία της στο παρελθόν, έχει επιδείξει εντυπωσιακή ανάκαμψη και οικονομική σταθερότητα. Καταφέροντας να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση της δεκαετίας του '90, αναβαθμίστηκε με μια σειρά συντονισμένων μεταρρυθμίσεων. Αυτές περιλάμβαναν τον έλεγχο των δημόσιων δαπανών και την υιοθέτηση στόχου πλεονάσματος στον κρατικό προϋπολογισμό, με στόχο τη διατήρηση του χρέους σε εύλογα επίπεδα. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις είχαν ευρεία υποστήριξη και βοήθησαν τη Σουηδία να αποφύγει την ακολουθία διαρροής και την γιγάντωση του χρέους και της οικονομικής αστάθειας.

Στην συνέχεια υιοθέτησε στρατηγικές που της επέτρεψαν να διαχειριστεί την οικονομική κρίση με επιτυχία. Το 2007, δημιουργήθηκε το σουηδικό συμβούλιο δημοσιονομικής πολιτικής, που εποπτεύει τις πολιτικές αποφάσεις σχετικά με τα δημόσια οικονομικά. Ο στόχος του είναι να διασφαλίσει ότι αυτές οι αποφάσεις συνδέονται με τους στόχους της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της βιωσιμότητας.

Μια σημαντική κίνηση προς όφελος των πολιτών της ήταν όταν επέλεξε να διαχειριστεί την κρίση με αξιοπιστία, χωρίς να επιβαρύνει τους πολίτες της με αυξήσεις φόρων και μείωση των δημόσιων δαπανών. Για αυτό και επένδυσε στους τομείς όπως η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση και έρευνα, προστατεύοντας την κοινωνική πρόνοια. Η σουηδική πολιτική συνέβαλε στη διατήρηση της ανάπτυξης και της οικονομικής σταθερότητας, ενώ διατήρησε τους φόρους σε λογικά επίπεδα

⁴² Στην Σουηδία έχουν μονιμοποιήσει τον φόρο του λίπους

προσπαθώντας να αποφύγει τις υψηλές φορολογικές επιβαρύνσεις (BANKI_NGNWES, 2017).

Η Σουηδία μέχρι και σήμερα έχει μια ποικιλομορφία την οποία την κάνει άκρως ανταγωνιστική και επιτυχημένη στην οικονομία. Σύμφωνα με την ετήσια έρευνα "Ease of Doing Business" της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Σουηδία κατατάσσεται στην 10η θέση ανάμεσα σε 185 χώρες παγκοσμίως. Αξίζει να αναφερθεί πως το 2010 η κυβέρνηση αποφάσισε να μειώσει τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, ενώ συνάμα δημιούργησε ένα τραπεζικό σύστημα εξαιρετικά κερδοφόρο. Ως αποτέλεσμα, η Σουηδία αυτών των προσπαθειών βρίσκεται στη δεύτερη θέση παγκοσμίως στον Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ. Αυτό επισημαίνει την ισχυρή οικονομία και το φιλικό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις που διακρίνουν τη Σουηδία (EXPERTS, 2015).

Φορολογικό σύστημα των επιχειρήσεων

Στη Σουηδία, όλοι οι εργοδότες υποχρεούνται να καταβάλλουν υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για τους εργαζομένους τους. Αυτές οι εισφορές καλύπτουν πολλούς τομείς, όπως τη σύνταξη, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και άλλες κοινωνικές παροχές. Ο συνολικός όγκος αυτών των εισφορών ανέρχεται στο 31,42% του ακαθάριστου μισθού. Για εργαζομένους ηλικίας μεταξύ 15 και 18 ετών, οι εισφορές μειώνονται στο 10,21%.

Οι εργοδοτικές εισφορές υπολογίζονται επιπλέον του μισθού και του κόστους μισθοδοσίας και είναι πληρωτέες για κάθε εργαζόμενο ή εργολάβο που έχει κερδίσει πάνω από 1.000 SEK⁴³ (87,57 ευρώ) κατά τη διάρκεια του έτους. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι συνεισφέρουν το 7% του μισθού τους στο συνταξιοδοτικό σύστημα. Αυτή η εισφορά συμπεριλαμβάνεται στον φόρο εισοδήματος και παρακρατείται από τον εργοδότη προς το συνταξιοδοτικό σύστημα. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι εργαζόμενοι δεν απαιτείται να καταβάλουν συνταξιοδοτικά τέλη από το μέρος του εισοδήματός τους που υπερβαίνει τα 501.000 SEK (43.874,22 ευρώ) (Π. Ολζιέρσκυ, Οκτώβριος 2021).

Ειδικότεροι φόροι

Ο φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) επιβάλλεται σε ποικίλες υπηρεσίες και συναλλαγές, με διάφορους συντελεστές ανάλογα με τον τύπο της συναλλαγής. Ο

⁴³ Σήμερα 1 σουηδική κορόνα αντιστοιχεί με 0,08€

κανονικός συντελεστής είναι 25%, ενώ υπάρχουν μειωμένοι συντελεστές 12% για τα τρόφιμα (εκτός από τα οινοπνευματώδη ποτά), τα γεύματα σε εστιατόρια, τα ποτά χαμηλής περιεκτικότητας σε οινόπνευμα, τα μη-οινοπνευματώδη ποτά, η διαμονή σε ξενοδοχεία κ.α., και 6% για τις εφημερίδες, τα περιοδικά, τα βιβλία, τα βιβλία, τις μεταφορές επιβατών, ορισμένες πολιτιστικές υπηρεσίες κ.α. (βλέπε εικόνα 2). Ορισμένες χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ (Π. Ολζιέρσκυ, Οκτώβριος 2021).

Ορισμένες εξαιρέσεις ισχύουν και για την εφαρμογή του μηδενικού συντελεστή φόρου, όπως σε ορισμένα φάρμακα και σε χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες που παρέχονται σε πρόσωπα εκτός της ΕΕ. Τα πρότυπα και οι κανόνες αυτοί στον τομέα της φορολόγησης παρέχουν εγκυρότητα στον υπολογισμό των φόρων και τη διαχείριση των οικονομικών συναλλαγών στη Σουηδία.

Εικόνα 2. Φορολογικός Πίνακας Σουηδίας

ΦΟΡΟΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Φ.Π.Α	0 / 6 / 12 / 25
Εταιρικός Φόρος	22
Φόρος Φυσικών Προσώπων	Έως 420.800 SEK : 0 Από 420.800 SEK έως 602.600 SEK : 20 Από 602.600 SEK και πάνω : 25
Κεφαλαιακά κέρδη	30
Μερίσματα	0 / 30
Δικαιώματα	0
Τόκοι	0
Ασφαλιστικές εισφορές	Από τον εργοδότη (εκτός από ένα 7% για συντάξεις από τον εργαζόμενο)

Πηγή: <https://www.taxexperts.gr>

Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων

Όσον αφορά το ατομικό φορολογητέο εισόδημα, αυτό χωρίζεται σε τρεις βασικές κατηγορίες: το εισόδημα από επιχειρηματικές δραστηριότητες, το εισόδημα από μισθωτή εργασία και τα κεφαλαιακά κέρδη. Για τους μόνιμους κατοίκους της Σουηδίας, το εισόδημα από μισθωτή εργασία υπόκειται σε δύο κύριους φορολογικούς φόρους: τον δημοτικό φόρο εισοδήματος και τον εθνικό φόρο εισοδήματος. Ο δημοτικός φόρος εισοδήματος ποικίλει ανάλογα με τον δήμο και ρυθμίζεται ετησίως.

Ο μέσος συντελεστής για τον δημοτικό φόρο είναι περίπου 32,28%. Όσον αφορά τον εθνικό φόρο εισοδήματος, επιβάλλεται με συντελεστή 20% στο τμήμα του

εισοδήματος που υπερβαίνει τα 509.400 SEK (44.609,84 ευρώ). Για τους μη-κατοίκους, το εισόδημα από μισθωτή εργασία φορολογείται με σταθερό συντελεστή 25%, ενώ το εισόδημα από επενδύσεις φορολογείται με σταθερό συντελεστή 30%. (Π. Ολζιέρσκυ, Οκτώβριος 2021)

Επιπλέον, υπάρχουν προσωπικά επιδόματα που προσαρμόζονται ανάλογα με το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου. Τα έξοδα που σχετίζονται με την απόκτηση ή τη διατήρηση του εισοδήματος αφαιρούνται από το εισόδημα πριν τον υπολογισμό του φόρου. Αυτές οι δαπάνες μπορεί να περιλαμβάνουν τα έξοδα ταξιδιού που σχετίζονται με την επαγγελματική δραστηριότητα, τα έξοδα συντήρησης ενός δεύτερου σπιτιού, τα ασφάλιστρα συνταξιοδότησης και τα έξοδα διατροφής (EXPERTS, 2015).

Η Σουηδία αποτελεί έναν ελκυστικό προορισμό για ξένους επενδυτές, κυρίως λόγω της εντυπωσιακής οικονομικής ανάπτυξης, της σταθερότητας στο επιχειρηματικό περιβάλλον, του υψηλά εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και της δέσμευσής της στην ευημερία και ανάπτυξη. Η Σουηδία κατόρθωσε να διατηρήσει υψηλό επίπεδο ζωής χάρη σε ένα μοντέρνο μοντέλο που συνδυάζει την τεχνολογική πρόοδο με εκτεταμένες κοινωνικές παροχές. Το γεγονός ότι διατήρησε την ειρήνη και την ουδετερότητα κατά μήκος του 20ού αιώνα συνέβαλε στη δημιουργία αυτού του εντυπωσιακού περιβάλλοντος για την ευημερία και την ανάπτυξη (EXPERTS, 2015).

Φόροι ακίνητης περιουσίας

Η αγορά ακινήτου και η ίσως μετέπειτα ενοικίαση του στη Σουηδία επιβαρύνεται με υψηλούς φορολογικούς φόρους. Η φορολογική νομοθεσία τις περισσότερες φορές αποτελεί εμπόδιο για πολλούς που επιθυμούν να αγοράσουν ακίνητη περιουσία και αυτό γιατί κατά την αγορά ενός σπιτιού, απαιτείται να καταβάλλετε φόρο επί της εκτιμώμενης αξίας του ακινήτου, το οποίο ανέρχεται στο 1,5% της εκτιμώμενης αξίας, και στη συνέχεια, υπάρχει ετήσιος φόρος ιδιοκτησίας.

Για πολυκατοικίες, ο μέγιστος φόρος ανά διαμέρισμα είναι περιορισμένος, αλλά δεν υπερβαίνει το 0,3% της εκτιμώμενης αξίας. Για μονοκατοικίες, ο φόρος είναι 0,75% της εκτιμώμενης αξίας, αλλά δεν υπερβαίνει το ορισμένο ανώτατο όριο. Οι εισοδηματικοί φόροι για τα ενοίκια θεωρούνται ως το κύριο εισόδημα και υπόκεινται σε υψηλούς συντελεστές, φτάνοντας το 30%. Αυτό σημαίνει ότι σχεδόν το μισό από τα ενοίκια πρέπει να καταβληθεί ως φόρος στο κράτος (Poradnik.com.ua, 2023).

5.2.2 Δανία

Η Δανία είναι μια ανεπτυγμένη χώρα με προσανατολισμό στην κοινωνική οικονομία και με έμφαση στη χρηματοδότηση της κοινωνικής πρόνοιας, της εκπαίδευσης και της υγειονομικής περίθαλψης. Οι φόροι στη Δανία είναι υψηλοί⁴⁴, καθώς οι αμοιβές είναι ανάμεσα στις υψηλότερες στον κόσμο και οι συνθήκες διαβίωσης είναι άνετες. Αυτό οφείλεται στο σκανδιναβικό μοντέλο, στο οποίο η Δανία αποτελεί παράδειγμα. Αυτό το μοντέλο συνδυάζει την υψηλή φορολογία με την παροχή εκτεταμένων υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας, που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα.

Στη Δανία, όπως αναφέρθηκε οι φόροι είναι αρκετά υψηλοί, ειδικά για τους εργαζόμενους, ανεξαρτήτως αν είναι έγγαμοι ή όχι. Ο φορολογικός συντελεστής για το προοδευτικό φόρο εισοδήματος στη Δανία υπερβαίνει το 55,8%, με ένα μέσο συνολικό φορολογικό βάρος κοντά στο 45%. Οι Δανοί επίσης καταβάλλουν φόρο εισφοράς 8% για την αγορά εργασίας, φόρο υγείας 5%, καθώς και δημοτικούς φόρους που κυμαίνονται μεταξύ 22,5% και 27,8%. Προσθέτουν επίσης φόρους κοινωνικής ασφάλισης και φόρους κεφαλαίου κέρδους στη φορολογική τους επιβάρυνση. Για παράδειγμα, τα μερίσματα επιβαρύνονται με φόρο 27%, ενώ οι κεφαλαιοκρατικοί φόροι είναι 27% ή 42%. Επίσης, υπάρχει παρακράτηση φόρου 27% στα μερίσματα και 25% στα δικαιώματα⁴⁵.

Παρά την υψηλή φορολογία, οι Δανοί αντιλαμβάνονται την ευθύνη τους ως πολίτες και προσφέρουν τις αμοιβές τους χωρίς αντίρρηση, καθώς αυτό το αίσθημα ευθύνης προς την κοινωνία τους ενθαρρύνει. Αυτό σημαίνει ότι πληρώνουν υψηλούς φόρους, αλλά ανταμείβονται με εκτεταμένες κοινωνικές παροχές, όπως υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση και κοινωνική πρόνοια. Το σκανδιναβικό μοντέλο βασίζεται στην ιδέα ότι το κράτος έχει την ευθύνη να παρέχει πλούσιες υπηρεσίες στους πολίτες του και να διασφαλίζει την κοινωνική δικαιοσύνη.

Το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα στη Δανία είναι υψηλό σε διεθνές πλαίσιο. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα⁴⁶, το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα ανά άτομο ήταν το δέκατο υψηλότερο στον κόσμο το 2022, και ανήλθε σε 73.200 δολάρια (67.380,60 ευρώ). Αν λάβουμε υπόψη την αγοραστική δύναμη, το εισόδημα ανήλθε σε

⁴⁴ Στην Δανία το αθροιστικό ποσό που καταλήγει σε φόρους κάθε χρόνο ξεπερνάει το 50%. Το ποσοστό είναι αθροιστικό, περιλαμβάνοντας τους ομοσπονδιακούς, πολιτειακούς και τοπικούς φόρους μαζί με τους εταιρικούς, αλλά και το ΦΠΑ. Η χώρα αυτή ανήκει στην Ε.Ε., αλλά έχει δικό της νόμισμα και αποτελεί την πιο ακριβή χώρα από πλευράς φορολογίας.

⁴⁵ <https://denmark.dk/>

⁴⁶ https://databankfiles.worldbank.org/public/ddpext_download/GNIPC.pdf

76.810 δολάρια (70.703,60 ευρώ), το οποίο το τοποθετεί στην 16η θέση ανάμεσα σε 187 χώρες. Αξίζει να σημειωθεί πως η Δανία εφαρμόζει το σύστημα της ηλεκτρονικής φορολογικής δήλωσης, που βοηθά σημαντικά στην εξάλειψη της φοροδιαφυγής

Φόροι των επιχειρήσεων

Στη Δανία, υπάρχουν τέσσερις βασικοί τύποι επιχειρήσεων: η ατομική επιχείρηση, η εταιρική επιχειρηματικότητα, η κλειστή ανώνυμη εταιρεία και η ανοιχτή ανώνυμη εταιρεία. Στην περίπτωση των δύο πρώτων, οι ιδιοκτήτες της επιχείρησης υποχρεούνται να καταβάλουν φόρο εισοδήματος ως φυσικά πρόσωπα, καθώς και φόρο εταιρικών κερδών και φόρο κεφαλαιουχικών κερδών (Poradnik.com.ua, 2023). Ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων είναι 25%.

Όσον αφορά τις μετοχικές εταιρείες, αυτοί οι τύποι οργανισμών πρέπει να καταβάλλουν εταιρικές αμοιβές. Επιπλέον, στην πλειονότητά τους, εκτός από ορισμένους τομείς δραστηριότητας, υποχρεούνται να πληρώσουν φόρο προστιθέμενης αξίας.

Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων

Στη Δανία, οι κάτοικοι υποχρεούνται να πληρώνουν φόρο σε όλα τα εισοδήματά τους, ανεξαρτήτως προέλευσης, ενώ οι μη κάτοικοι φορολογούνται μόνο για τα εισοδήματα που προέρχονται από πηγές εντός της Δανίας. Τα φορολογητέα εισοδήματα περιλαμβάνουν τα εισοδήματα από εργασία ως μισθωτοί, από αυτοαπασχόληση, τις αμοιβές των διευθυντών, τους τόκους των καταθέσεων, τα μερίσματα από μετοχές και άλλα παρόμοια εισοδήματα (EXPERTS, 2015).

Οι φόροι για φυσικά πρόσωπα στη Δανία καλύπτουν τέσσερις κύριες κατηγορίες εισοδημάτων:

1. Προσωπικό εισόδημα (εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα, μισθός, σύνταξη).
2. Έσοδα από τη συμμετοχή στον οργανισμό (συνήθως μερίσματα).
3. Εισόδημα από κέρδη κεφαλαίου (για παράδειγμα, από την πώληση ομολόγων).
4. Εισοδήματα από ξένες πηγές.

Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων υπολογίζεται με προοδευτική κλίμακα, που σημαίνει ότι ο φορολογικός συντελεστής αυξάνεται με την αύξηση του εισοδήματος. Ένα παράδειγμα είναι πως ένας μισθωτός σε έναν μέσο δήμο, ο οποίος κερδίζει 300.000 DKK (40.140,13 ευρώ) σε προσωπικό ετήσιο εισόδημα πληρώνει

δημοτικούς και εκκλησιαστικούς φόρους, κρατικές εισφορές υγείας, φόρο και εισφορές στην αγορά εργασίας. Σε αυτήν την περίπτωση, το οριακό ποσοστό φόρου είναι περίπου 40,3% για κάθε επιπλέον κερδισμένη κορώνα πέραν των 300.000 DKK (40.016,52 ευρώ) (taxpayers, 8. april 2016). Ωστόσο, όταν το εισόδημα αυξάνεται, αυξάνεται και ο φορολογικός συντελεστής.

Στο ύψος των δημοτικών φόρων, ο συντελεστής φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων δεν μπορεί να υπερβαίνει το 51,7% (Poradnuk.com.ua, 2023).

Ειδικός φόρος κατανάλωσης

Στη Δανία, υπάρχουν ειδικοί φόροι κατανάλωσης που επιβάλλονται σε ορισμένα προϊόντα, όπως αλκοολούχα ποτά, μεταλλικό νερό, μύρα, καπνός, τσάι, καφέ, γλυκίσματα, πετρέλαιο, άνθρακας, ηλεκτρική ενέργεια και ηλεκτρικοί λαμπτήρες. Αυτοί οι φόροι έχουν επιβληθεί με σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας, αποτρέποντας την υπερβολική κατανάλωση ορισμένων προϊόντων που μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία.

Για παράδειγμα, ο φόρος στα λιπαρά τρόφιμα⁴⁷ επιβλήθηκε με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης υψηλά λιπαρών τροφίμων στον πληθυσμό. Οι φόροι στη ζάχαρη και το παγωτό επίσης εφαρμόζονται με τον ίδιο σκοπό, δηλαδή την αντιμετώπιση του προβλήματος της παχυσαρκίας μεταξύ των Δανών.

Παρόλα αυτά, υπάρχει ένα αυστηρό σύστημα ΦΠΑ, όπου ο κανονικός συντελεστής του ΦΠΑ είναι 25%. Αυτό που κάνει ιδιαίτερη εντύπωση είναι ότι η Δανία είναι η μόνη ευρωπαϊκή χώρα που δεν έχει προβλέψει ή να έχει κάνει πρόταση για μείωση ΦΠΑ, εξαιρετικά μειωμένου ΦΠΑ. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα αγαθά και οι υπηρεσίες φορολογούνται με τον ίδιο υψηλό συντελεστή ΦΠΑ, χωρίς εξαιρέσεις για διάφορες κατηγορίες προϊόντων.

5.2.3 Ηνωμένο Βασίλειο

Το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς παγκόσμιους προορισμούς για επιχειρηματικές δραστηριότητες και επενδύσεις. Σύμφωνα με δεδομένα της Παγκόσμιας Τράπεζας για το 2017, το Λονδίνο αναδεικνύεται ως μία από τις κορυφαίες επιλογές στην Ευρώπη για τη δημιουργία και την ανάπτυξη

⁴⁷ Ο φόρος αφορά σε προϊόντα με ποσοστό κορεσμένων λιπαρών πάνω από 2,3%, όπως είναι το βούτυρο, το τυρί, η πίτσα, το κρέας, ακόμη και το γάλα και ανέρχεται σε 2,15 ευρώ ανά κιλό τέτοιων λιπαρών. Ο φόρος εισήχθη το 2011, σε μία προσπάθεια της κυβέρνησης να αυξήσει τα φορολογικά της έσοδα βάζοντας μπροστά το ζήτημα της υγιεινής διατροφής.

επιχειρήσεων, ιδίως στον τομέα του εμπορίου (Διεθνής_Φορολογικός_Οδηγός, 04 . 12 . 2018).

Το φορολογικό σύστημα στην Αγγλία λειτουργεί ως ένα ισχυρό κίνητρο για επενδύσεις και για την ίδρυση και λειτουργία επιχειρήσεων. Αυτό συμβαίνει λόγω της ευελιξίας και της σταθερότητας που προσφέρει το φορολογικό πλαίσιο της χώρας. Ένας από τους κύριους λόγους που επιχειρηματίες από διάφορες χώρες επιλέγουν την Αγγλία για την ίδρυση των εταιρειών τους είναι η απλή και προβλέψιμη φορολογική πολιτική της χώρας και το απλό και σταθερό φορολογικό σύστημα⁴⁸.

Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει επικεντρωθεί στην ενίσχυση της φορολογικής διαφάνειας με την εφαρμογή της παγκόσμιας πρωτοβουλίας για τη δημοσιοποίηση των κερδών και των φόρων (Country-by-Country Reporting)⁴⁹. Αξίζει να σημειωθεί πως σχεδόν 100% όλες οι συναλλαγές γίνονται ηλεκτρονικά μέσω του συστήματος HMRC⁵⁰, το φορολογικό σύστημα στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι τόσο εξελιγμένο που οι πιθανότητες φοροδιαφυγής είναι σχεδόν μηδαμινές.

Φορολογία των επιχειρήσεων

Το φορολογικό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο αποτελεί ένα σημαντικό κίνητρο για την ίδρυση, τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Το ευέλικτο αυτό φορολογικό πλαίσιο προάγει το διεθνές εμπόριο, τις επενδύσεις και την ελευθερία μετακίνησης των κεφαλαίων, τόσο εντός όσο και εκτός των συνόρων του Ηνωμένου Βασιλείου⁵¹.

Η εταιρική φορολογία ανέρχεται σε μόλις 19%, και ο φόρος αυτός καταβάλλεται 9 μήνες αργότερα από τη λήξη της φορολογικής χρήσης της εταιρείας. Επιπλέον, δεν απαιτούνται επιπρόσθετες προκαταβολές φόρου ή άλλες φορολογικές εισφορές, και το φορολογικό σύστημα προσφέρει μηδενικές ασφαλιστικές εισφορές, μηδενικό ποσοστό ΦΠΑ για ενδοκοινοτικές συναλλαγές και μηδενικό ΦΠΑ στις

⁴⁸ <https://ukbc.london/taxation/>

⁴⁹ Το Country-by-Country Reporting είναι μια διεθνής πρωτοβουλία που στοχεύει στη βελτίωση της διαφάνειας σχετικά με τα φορολογικά θέματα των πολυεθνικών εταιρειών. Στο πλαίσιο του CbCR, οι πολυεθνικές εταιρείες υποχρεούνται να αναφέρουν πληροφορίες σχετικά με τα φορολογικά τους δεδομένα σε κάθε χώρα όπου δραστηριοποιούνται.

⁵⁰ Το HMRC (Her Majesty's Revenue and Customs) είναι ο Οργανισμός των Βασιλικών Εσόδων και Δασμών του Ηνωμένου Βασιλείου. Πρόκειται για το κυβερνητικό όργανο το οποίο είναι υπεύθυνο για την είσπραξη φόρων, δασμών, καθώς και τη διαχείριση του φορολογικού συστήματος στο Ηνωμένο Βασίλειο. Παράλληλα επιβλέπει τη συμμόρφωση των πολιτών και των επιχειρήσεων με τους φορολογικούς κανονισμούς, εκδίδει τις φορολογικές επιστολές και συγχρόνως διαχειρίζεται τα θέματα που αφορούν τους φόρους και τους δασμούς στο Ηνωμένο Βασίλειο.

⁵¹ <https://ukbc.london/taxation/>

συναλλαγές με επιχειρήσεις εκτός της Αγγλίας. Ως εκ τούτου, το φορολογικό σύστημα της Αγγλίας αναγνωρίζεται διεθνώς ως ένα από τα καλύτερα και πιο αξιόπιστα συστήματα φορολογίας⁵² στον κόσμο (UKBC, 2022).

Το Ηνωμένο Βασίλειο χαρακτηρίζεται ως ένα εύηλο σύστημα, με εύκολες διαδικασίες και κυρίως μηδενικά γραφειοκρατικά εμπόδια και ξεχωρίζει για το φιλικό επιχειρηματικό πλαίσιο⁵³. Επιπλέον υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που καθιστούν το φορολογικό σύστημα, για την δημιουργία και ίδρυση των επιχειρήσεων στην Αγγλία εξαιρετικά ελκυστικό.

- ▶ Απαλλαγή ΦΠΑ⁵⁴ για συναλλαγές με όλες τις χώρες, εντός και εκτός Μ. Βρετανίας, με επιχειρήσεις και ιδιώτες.
- ▶ Μηδενικές ασφαλιστικές εισφορές και αμετάβλητα κόστη – χωρίς τέλος επιτηδεύματος, προκαταβολή φόρου, φόρο αλληλεγγύης και έκτακτους φόρους.
- ▶ Συνδυασμός Πολλαπλών Δραστηριοτήτων (ΚΑΔ) σε μια Εταιρία.

Φόρος φυσικών προσώπων

Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων στο Ηνωμένο Βασίλειο, υπολογίζεται σε μια προοδευτική κλίμακα με βάση τα εισοδήματα του ατόμου. Οι συντελεστές φορολόγησης μπορεί να αλλάζουν ανάλογα με το εισόδημα, στην εικόνα 3. βλέπουμε μια γενική επισκόπηση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος για το φορολογικό έτος 2022-2023. Οι έγγαμοι (ή σύμφωνο συμβίωσης) φορολογούνται ανεξάρτητα για τα ατομικά τους εισοδήματα.

Το Ηνωμένο Βασίλειο χρησιμοποιεί το σύστημα HMRC για τη συλλογή του φόρου εισοδήματος (Φορολογική Δήλωση). Ο τρόπος αυτό αποκαλείται "Self Assessment" (αυτοεκτίμηση), διότι η δήλωση αριθμητικά - λογιστικά, είναι βάση εκτιμήσεων του ίδιου του φορολογούμενου. Ο φόρος συνήθως αφαιρείται αυτόματα από μισθούς, συντάξεις και αποταμιεύσεις. Ο μισθός στην Αγγλία υπολογίζεται με βάση τα ετήσια μικτά και ανάλογα με το μισθό τυχόν άλλες περιστάσεις κάθε φορολογούμενος παίρνει τον αντίστοιχο tax code. Για παράδειγμα τα πρώτα £10.600 (12.295,17ευρω) είναι αφορολόγητα. Η μισθοδοσία καθορίζεται από τον φορολογικό κωδικό που θα πάρει από το κράτος.

⁵² Ο έλεγχος των επιχειρήσεων γίνεται σε πραγματικό χρόνο και οι δηλώσεις ΦΠΑ μέσω του γνωστού MTD (Making Tax Digital) συστήματος.

⁵³ <https://ukbc.london/forologia-sthn-agglia/>

⁵⁴ Οι αγγλικές εταιρείες τιμολογούν τις επιχειρήσεις σε οποιοδήποτε χώρα του κόσμου χωρίς ΦΠΑ. Με αυτό τον τρόπο πετυχαίνουν ανταγωνιστικότερες τιμές και μεγαλύτερο περιθώριο κέρδους.

Previous tax years

The standard Personal Allowance from 6 April 2022 to 5 April 2023 was £12,570.

Tax rate	Taxable income above your Personal Allowance for 2022 to 2023
Basic rate 20%	£0 to £37,700 People with the standard Personal Allowance started paying this rate on income over £12,570
Higher rate 40%	£37,701 to £150,000 People with the standard Personal Allowance started paying this rate on income over £50,270
Additional rate 45%	Over £150,000

Πηγή: <https://www.gov.uk/income-tax-rates/previous-tax-years>

Αξίζει να σημειωθεί πως στο Ηνωμένο Βασίλειο η υποχρέωση για φόρο καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την εφαρμογή των εννοιών «κατοικία» και «κατοικία». Συγκεκριμένα, κατοικία (Residence) αφορά το κατά πόσο κάποιος θεωρείται κάτοικος μιας χώρας για φορολογικούς σκοπούς. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, αν κάποιος έχει κατοικία στη χώρα και δεν έχει σκοπό να φύγει από αυτήν στο μέλλον (που την έχει ενοικιάσει ή την έχει αγοράσει), θεωρείται φορολογικός κάτοικος του και καταβάλλει φόρο εισοδήματος για τα εισοδήματα που αποκτά εκεί, ανεξαρτήτως εθνικότητας. Ενώ κατοικία (Domicile) είναι μια έννοια συνδεδεμένη με την πατρίδα (πατρογονική ή κληρονομούμενη) του ατόμου και ενδέχεται να επηρεάσει τον τρόπο φορολόγησης των εσόδων που προέρχονται από άλλες χώρες⁵⁵.

Εδικοί Φόροι - ΦΠΑ

Ο βασικός συντελεστής του ΦΠΑ στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι 20% και ισχύει για την πλειονότητα των αγαθών και υπηρεσιών. Παράλληλα, υπάρχουν κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών που υπόκεινται σε χαμηλότερο ή μηδενικό συντελεστή, όπως η βρεφική ένδυση και ορισμένες κατηγορίες τροφίμων, για τις οποίες ο ΦΠΑ είναι μηδενικός.

Όσον αφορά την υποχρέωση εγγραφής στο σύστημα ΦΠΑ ισχύει μόνο εάν ο συνολικός κύκλος εργασιών της εταιρείας υπερβαίνει τα £85.000 (98.593,37 ευρώ) σε

⁵⁵ <https://www.dixcart.com/el/individual-taxation-in-the-uk/>

ένα φορολογικό έτος⁵⁶ (π.χ., από την περίοδο 2022-2023). Ωστόσο, η εταιρεία μπορεί να επιλέξει εθελοντικά να υποβάλει αίτηση για εγγραφή στο ΦΠΑ από την πρώτη ημέρα λειτουργίας της.

5.3 Παραδείγματα πρακτικών που έχουν εφαρμοστεί και αποδώσει αποτελεσματικά

Στην ενότητα αυτή θα αναφερθούν παραδείγματα πρακτικών που εφαρμόστηκαν και έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές στην αντιμετώπιση της φορολογικής ανασφάλειας και της κοινωνικής ευημερίας. Στην συνέχεια θα εξετάσουμε πώς αυτές οι πρακτικές βοήθησαν στη δημιουργία ενός πιο σταθερού φορολογικού περιβάλλοντος και πώς μπορούν να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν παρόμοια ζητήματα.

Στην συνέχεια, θα εξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίο αυτές οι πρακτικές μπορούν να προσαρμοστούν στις συγκεκριμένες ανάγκες και προκλήσεις στην χώρα μας, προωθώντας έτσι τη διασφάλιση της φορολογικής ασφάλειας και τη σταθερότητα.

5.3.1 Η Οικονομία της Σουηδίας

Στη Σουηδία, το κύριο θεμέλιο του κράτους πρόνοιας είναι η εργασία, με τους φόρους που επιβάλλονται στους μισθούς αποτελούν την κύρια πηγή χρηματοδότησης του σουηδικού κράτους πρόνοιας. Ποιο συγκεκριμένα οι μισθοί και οι αποδοχές αποτελούν την κύρια παροχή φορολογικών εσόδων προς το κράτος πρόνοιας, αντιπροσωπεύοντας περίπου τα δύο τρίτα των συνολικών εσόδων από φόρους. Οι Σουηδοί, γνωστοί ως ένας από τους πληθυσμούς με τη μεγαλύτερη φορολογία στον κόσμο, συνεισφέρουν ένα σημαντικό ποσοστό των μισθών τους ως φόρους (Larsen, September 2015).

Η Σουηδία βίωσε μια περίοδο μεγάλης οικονομικής ευημερίας πριν από τη δεκαετία του 1960, καθώς είχε μια ελεύθερη οικονομία με χαμηλές ρυθμίσεις και υψηλό επίπεδο πλούτου. Από το 1870 έως το 1950, η Σουηδία κατέγραψε τη μεγαλύτερη αύξηση του εισοδήματος ανά κεφάλαιο στον κόσμο και έγινε μια από τις πλουσιότερες χώρες, διαδεχόμενη την Ελβετία, τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Δανία.

Κατά τη δεκαετία του 1960, η κατανομή του πλούτου στη Σουηδία άρχισε να αλλάζει, καθώς η αύξηση της παραγωγής πλούτου σταμάτησε να είναι σημαντική.

⁵⁶ <https://el.upeco.online/post/ukvat-el>

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990, η χώρα αντιμετώπιζε οικονομικά προβλήματα λόγω της συνεχούς αναδιανομής πλούτου που δεν δημιουργούσε πλέον. Κατά αυτήν την περίοδο, πολλοί πλούσιοι και επιχειρηματίες εγκατέλειπαν τη Σουηδία (Henschen, MONDAY, MARCH 5, 2018). Έτσι ξεκίνησε ένα πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων το 1994, το οποίο περιλάμβανε τα ακόλουθα μέτρα για να αντιστραφεί η τάση της οικονομικής πτώσης:

- Απλοποίηση των κανονισμών
- Μείωση των δαπανών του κράτους
- Μεταρρυθμίσεις στα κοινωνικά προγράμματα
- Μείωση του δημόσιου τομέα

Παρά την προσπάθεια αυτή, η οικονομική ανάπτυξη της Σουηδίας γνώρισε μέτριο ρυθμό τα επόμενα 24 χρόνια, που παρόλα αυτά δεν έφτασε τα επίπεδα πριν από τη δεκαετία του '60, λόγω της διατήρησης του υψηλού επιπέδου φορολογίας.

Το προσωπικό εισόδημα φορολογείται στη Σουηδία με συνολικό συντελεστή φορολόγησης 61,85%, ενώ προστίθεται και φόρος κοινωνικής ασφάλισης στο ποσοστό του 7% για τους μισθωτούς. Εκτός από αυτούς τους φόρους, υπάρχει επίσης φόρος κατανάλωσης στο ποσοστό του 25%. Παρά τις υψηλές φορολογικές επιβαρύνσεις, η Σουηδία μπορεί και παρέχει εκτεταμένες κοινωνικές υπηρεσίες στους πολίτες της (Henschen, MONDAY, MARCH 5, 2018).

Τα σημαντικότερα κοινωνικά προγράμματα στη Σουηδία είναι:

- Συνταξιοδοτικά προγράμματα
- Υπηρεσίες φροντίδας υγείας
- Ασφάλιση για τους άνεργους
- Εκπαίδευση έως το επίπεδο Ph.D.
- Παιδική μέριμνα
- Δυνατότητα έμμισθης απουσίας από την εργασία για εκπαίδευση, εκκίνηση προσωπικής επιχείρησης
- γονική άδεια έως και 16 μηνες (με 80 % αμοιβής κατά τη διάρκεια του χρόνου απουσίας), αναρρωτικές άδειες⁵⁷.

⁵⁷ Η Σουηδία έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά λήψης αναρρωτικής άδειας στην Ευρώπη. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι οι Σουηδοί λαμβάνουν το 80% του μισθού τους ενώ παραμένουν στο σπίτι τους κατά τη διάρκεια της αναρρωτικής άδειας.

- Δημόσιες αργίες, συμπεριλαμβανομένων χριστιανικών αργιών, αν και η παρουσία τους αφορά μόνο το μικρό ποσοστό του πληθυσμού που παρακολουθεί τις εκκλησίες.

Στη Σουηδία, η κυβέρνηση προσπαθεί να παρέχει υγειονομική περίθαλψη σχεδόν δωρεάν, κάτι που οδηγεί σε μη περιορισμένη ζήτηση. Ωστόσο, οι περιορισμένοι πόροι οδηγούν σε περιορισμένη διαθεσιμότητα, με αποτέλεσμα την ανάγκη για μεγάλες αναμονές για την παροχή υγειονομικής περίθαλψης.

Ένα κύριο χαρακτηριστικό της οικονομίας της Σουηδίας είναι η διαφάνεια και η φιλελεύθερη προσέγγιση προς το εμπόριο και την επιχειρηματική δραστηριότητα. Ιστορικά, η Σουηδία είναι γνωστή για τις εξαγωγές της και συνήθως διατηρεί εμπορικό πλεόνασμα, πράγμα που σημαίνει ότι η αξία των εξαγόμενων αγαθών και υπηρεσιών είναι μεγαλύτερη από την αξία των εισαγωγών.

5.3.2 Η Οικονομία της Δανίας

Η οικονομία της Δανίας χαρακτηρίζεται ως «οικονομία βασισμένη στην αγορά», πράγμα που σημαίνει ότι οι αποφάσεις σχετικά με επενδύσεις, παραγωγή και διανομή καθορίζονται από τις τιμές που διαμορφώνονται από την αγορά και τη ζήτηση. Ένα βασικό χαρακτηριστικό αυτής της οικονομίας είναι οι «αγορές συντελεστές», οι οποίες έχουν κυρίαρχο ρόλο στην κατανομή του κεφαλαίου και των παραγόντων παραγωγής.

Η Δανία αποτελεί μια σύγχρονη οικονομία με υψηλό επίπεδο ευημερίας, εστιάζοντας σε κυβερνητικές υπηρεσίες και έχοντας υψηλή εξάρτηση από το διεθνές εμπόριο. Ο τομέας των υπηρεσιών κυριαρχεί στο 80% της οικονομίας, ενώ μόνο το 11% των εργαζομένων απασχολείται στη βιομηχανία και το 2% στη γεωργία. Επιπλέον, το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα της Δανίας το 2017 βρέθηκε στην 10η θέση παγκοσμίως. Σε σύγκριση με το ΑΕΠ, η Δανία κατέχει την 39η θέση, ενώ όταν λαμβάνεται υπόψη η αγοραστική δύναμη, κατατάσσεται στην 60η θέση παγκοσμίως.

Λόγω του χαρακτήρα της ως μια μικρή ανοιχτή οικονομία, η Δανία υιοθετεί μια φιλελεύθερη εμπορική πολιτική, με τόσο τις εξαγωγές όσο και τις εισαγωγές να αντιστοιχούν στο περίπου 50% του ΑΕΠ της. Από το 1990, η Δανία διατηρεί σταθερό πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, εκτός από το έτος 1998. Ως εκ τούτου, η Δανία έχει αποκτήσει σημαντική πιστωτική δύναμη και έχει εδραιώσει μια ισχυρή διεθνή οικονομική θέση. Ο κύριος παράγοντας αυτής της ανάπτυξης ήταν κυρίως τα ευρέως διαδεδομένα συστήματα συνταξιοδότησης της αγοράς εργασίας, τα

οποία ενέπνευσαν την αύξηση της ιδιωτικής αποταμίευσης και έχουν σήμερα σημαντική επίδραση στην οικονομία (European Union, n.d.).

Η Δανία ξεχωρίζει για τη σταθερή διαχείριση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, ένα χαρακτηριστικό που διατηρείται έως και σήμερα. Είναι μια από τις λίγες χώρες του ΟΟΣΑ που διατηρεί ένα ανεξάρτητο νόμισμα, τη Δανέζικη κορώνα, η οποία ωστόσο είναι στενά συνδεδεμένη με το ευρώ. Ενώ άλλες χώρες της περιοχής όπως η Νορβηγία, η Σουηδία, η Πολωνία και το Ηνωμένο Βασίλειο επικεντρώνονται στον πληθωρισμό ως προς τη νομισματική τους πολιτική, η Κεντρική Τράπεζα της Δανίας δίνει έμφαση στη σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Αυτό σημαίνει ότι η κεντρική τράπεζα δεν παρεμβαίνει στην εγχώρια σταθεροποιητική πολιτική, ενώ από το Φεβρουάριο του 2015 διατηρεί αρνητικό επιτόκιο με σκοπό να ελαχιστοποιήσει την ανοδική πίεση στη συναλλαγματική ισοτιμία.

Σε διεθνές επίπεδο, ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού αποτελείται από εργαζόμενους, κυρίως λόγω του υψηλού ποσοστού συμμετοχής των γυναικών στην εργασιακή διαδικασία. Το 2017, το 78,8% των πολιτών ηλικίας 15 έως 64 ήταν ενεργοί στην αγορά εργασίας, κατατάσσοντας τη χώρα στην 6η θέση μεταξύ των κρατών μελών του ΟΟΣΑ. Η ανεργία είναι σχετικά χαμηλή σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς τον Οκτώβριο του 2018 ήταν στο 4,8%, ενώ ο μέσος όρος για τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες ήταν 6,8%. Η αγορά εργασίας της Δανίας χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά συμμετοχής στα συνδικάτα και υψηλή κάλυψη συλλογικών συμβάσεων. Η Δανία προωθεί ενεργά πολιτικές για την αγορά εργασίας, με έμφαση στην ασφαλή ευελιξία.

Η Δανία αντιπροσωπεύει ένα παράδειγμα του Σκανδιναβικού μοντέλου οικονομίας, το οποίο παρότι χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα φορολογίας, προσφέρει υψηλής ποιότητας υπηρεσίες υγείας, παιδικής μέριμνας και εκπαίδευσης. Επιπλέον, εφαρμόζει εισοδηματικές πολιτικές που στοχεύουν σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, όπως οι συνταξιούχοι, τα ΑΜΕΑ, οι άνεργοι και οι φοιτητές, μεταξύ άλλων.

Η δημοσιονομική πολιτική της χαρακτηρίζεται από μακροπρόθεσμη προοπτική και λαμβάνει υπόψη τις δημοσιονομικές ανάγκες. Το καθαρό δημόσιο χρέος ήταν πολύ χαμηλό, ανερχόταν μόλις στο 1,3% του ΑΕΠ το 2017. Από το 2012, οι εκτιμήσεις για τις μελλοντικές δημοσιονομικές προκλήσεις, είτε από κυβερνητικούς παράγοντες είτε από ανεξάρτητους αναλυτές, έδειξαν ότι η δημοσιονομική πολιτική της Δανίας είναι εξαιρετικά βιώσιμη (Danmarks national bank, 2019)

5.3.3 Η Οικονομία στο Ηνωμένο Βασίλειο

Η οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου αποτελεί ένα από τα πλέον ανεπτυγμένα μοντέλα κοινωνικής οικονομίας της αγοράς (Thane, 2019). Βρίσκεται στην έκτη θέση παγκοσμίως όσον αφορά το ονομαστικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, στη δέκατη θέση σε σχέση με την ισοτιμία αγοραστικής δύναμης και στην εικοστή δεύτερη θέση σε σχέση με τον κατά κεφαλήν ΑΕΠ, το οποίο αντιστοιχεί στο 3,1% του συνολικού παγκόσμιου ΑΕΠ. Σε αγοραστική δύναμη, η συνεισφορά του Ηνωμένου Βασιλείου ανέρχεται στο 2,3% του παγκόσμιου ΑΕΠ (PwC, 2017).

Το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελείται από την Αγγλία, τη Σκωτία, την Ουαλία και τη Βόρεια Ιρλανδία και αποτελεί μια από τις πιο παγκοσμιοποιημένες οικονομίες. Το 2020, ήταν ο πέμπτος μεγαλύτερος εξαγωγέας και εισαγωγέας στον κόσμο. Επίσης, αποτελεί την τρίτη μεγαλύτερη χώρα με άμεσες ξένες επενδύσεις και την πέμπτη μεγαλύτερη ως προς τις επενδύσεις στο εξωτερικό. Το 2020, το εμπόριο του Ηνωμένου Βασιλείου με την Ευρωπαϊκή Ένωση αντιστοιχούσε στο 49% των εξαγωγών και στο 52% των εισαγωγών της χώρας (Ward, 28 December 2020).

Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση για την Οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου και τις Ελληνοβρετανικές Οικονομικές Σχέσεις η βρετανική χαρακτηρίζεται ως μια «ελεύθερης αγορά⁵⁸» οικονομίας, με το Λονδίνο να αποτελεί τον πυρήνα των χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων (Κατεπόδης & Μακρυπίδη, Ιούλιος 2013) Η παρέμβαση του κράτους στην οικονομία είναι ελάχιστη. Κατά την τελευταία πενταετία, ο κύριος κινητήριος μοχλός της οικονομίας ήταν ο χρηματοπιστωτικός τομέας, ενώ άλλοι κλάδοι όπως η γεωργία, η κατασκευαστική βιομηχανία και η βιοτεχνία παρουσίασαν σημαντική ύφεση.

Ωστόσο, η κυβέρνηση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη ρύθμιση και την υποστήριξη της οικονομίας μέσω πολιτικών παρεμβάσεων και προγραμμάτων, όπως η φορολογική πολιτική, η δημόσια δαπάνη, η νομισματική πολιτική και η πολιτική απασχόλησης. Ο στόχος των κυβερνήσεων για τη βρετανική οικονομία εστιάζει στη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και την ταυτόχρονη προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, ιδίως μετά την οικονομική κρίση του 2008-2009.

Το Λονδίνο μαζί και η Νέα Υόρκη ξεχωρίζουν ως τα μεγαλύτερα χρηματοοικονομικά κέντρα στον κόσμο. Επιπλέον, το Λονδίνο κατέχει την πρωτιά στο

⁵⁸ Ο όρος "ελεύθερη αγορά" αναδείχθηκε από τον κλασικό οικονομολόγο Adam Smith στο έργο του "Πλούτος των Εθνών", που δημοσιεύτηκε το 1776. Στο έργο αυτό, ο Smith περιέγραψε την ιδέα της ελεύθερης αγοράς ως ένα σύστημα οικονομικής οργάνωσης όπου οι αγορές λειτουργούν με ελάχιστη κρατική παρέμβαση

ΑΕΠ στην Ευρώπη. Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι η τρίτη χώρα με τις περισσότερες εξερχόμενες και εισερχόμενες ξένες επενδύσεις από το 2010 και μετά. Στις κορυφαίες θέσεις παγκοσμίως συγκαταλέγονται επίσης οι τομείς της αεροναυπηγικής, της φαρμακοβιομηχανίας, της έρευνας και της ανάπτυξης. Ενώ ο αγροτικός και αλιευτικός τομέας συνεισφέρει λιγότερο στο ΑΕΠ, παρόλα αυτά παρουσιάζει μια σημαντική προσαρμογή των μεθόδων παραγωγής, καλύπτοντας το 60% των διατροφικών αναγκών του πληθυσμού και παρέχοντας απασχόληση στο 1,4% της εργατικής δύναμης.

5.4 Πετυχημένες φορολογικές πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί στην Σουηδία, Δανία και Ηνωμένο Βασίλειο

Οι επιτυχημένες φορολογικές πολιτικές. Παρακάτω θα δούμε κάποιες πετυχημένες φορολογικές πολιτικές που υιοθέτησαν οι Χώρες που αναφέραμε παραπάνω.

5.4.1 Πετυχημένες φορολογικές πολιτικές στην Σουηδία

Η οικονομία της Σουηδίας χαρακτηρίζεται ως κοινωνική οικονομία της αγοράς με ισχυρά κοινωνικά προγράμματα και υψηλό επίπεδο ευημερίας. Για να το πετύχει αδιαμφισβήτητα θα πρέπει να έχει ένα πολύ δυνατή και προσεγμένη φορολογική πολιτική. Ορισμένες επιτυχημένες φορολογικές πολιτικές που έχει εφαρμόσει η Σουηδία και έχουν φέρει σημαντικά αποτελέσματα είναι:

- ✓ Φορολογική δικαιοσύνη και ελαστικότητα: Η Σουηδία έχει επιτύχει την ισορροπία μεταξύ της φορολογικής δικαιοσύνης και της ελαστικότητας στον φορολογικό τομέα. Με την επιβολή σχετικά υψηλών φορολογικών συντελεστών σε αυτούς που έχουν υψηλά εισοδήματα και την παροχή φορολογικών ελαφρύνσεων σε χαμηλότερα εισοδήματα, η Σουηδία επιδιώκει να διατηρήσει την κοινωνική αλληλεγγύη ενώ παράλληλα ενθαρρύνει την ανάπτυξη και την εργασία.
- ✓ Φορολογική πολιτική για την περιβαλλοντική αειφορία: Η Σουηδία έχει εφαρμόσει φορολογικές πολιτικές που ενθαρρύνουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και προστατεύουν το περιβάλλον. Μέσω της επιβολής υψηλών φόρων σε ρυπογόνες δραστηριότητες και της παροχής κινήτρων για την χρήση πράσινων τεχνολογιών, η χώρα προωθεί τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

- ✓ Φορολογικές ελαφρύνσεις για τις επιχειρήσεις: Η Σουηδία έχει εφαρμόσει φορολογικές πολιτικές που ενθαρρύνουν την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία. Μέσω φορολογικών ελαφρύνσεων και κινήτρων για τις επιχειρήσεις που επενδύουν σε έρευνα και ανάπτυξη, η χώρα διευκολύνει τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ανάπτυξη της οικονομίας.

5.4.2 Πετυχημένες φορολογικές πολιτικές στην Δανία

Η οικονομία της Δανίας χαρακτηρίζεται ως κοινωνική οικονομία της αγοράς με έντονη εστίαση στην κοινωνική δικαιοσύνη, τη βιωσιμότητα και την καινοτομία. Για να το πετύχει αυτό χρησιμοποιεί κάποιες ορισμένες πετυχημένες φορολογικές πολιτικές οι οποίες περιλαμβάνουν:

- ✓ Υψηλά Επίπεδα Φορολογίας σε Εισόδημα και Περιουσία: Η Δανία έχει έναν από τους υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές στον κόσμο για τα εισοδήματα και την περιουσία των πλουσίων. Αυτό τους επιτρέπει να χρηματοδοτήσουν τα κοινωνικά προγράμματα και τις υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης.
- ✓ Προοδευτική Φορολογία: Το σύστημα φορολογίας της Δανίας είναι προοδευτικό, προσφέροντας χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές στα χαμηλά εισοδήματα και υψηλότερους στα υψηλά εισοδήματα. Αυτό διασφαλίζει την δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους.
- ✓ Κίνητρα για την Απασχόληση: Η Δανία έχει εφαρμόσει φορολογικά κίνητρα που προωθούν την απασχόληση και την εργασία. Αυτά περιλαμβάνουν επιδοτήσεις για εργοδότες που προσλαμβάνουν νέους εργαζομένους, καθώς και φορολογικά κίνητρα για την εκπαίδευση και την επαγγελματική ανάπτυξη των εργαζομένων.

5.4.3 Πετυχημένες φορολογικές πολιτικές στο Ηνωμένο Βασίλειο

Η οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου χαρακτηρίζεται ως μια ανεπτυγμένη και παγκοσμιοποιημένη κοινωνική οικονομία της αγοράς. Μερικές από τις πετυχημένες φορολογικές πολιτικές στο Ηνωμένο Βασίλειο περιλαμβάνουν:

- ✓ Πολιτικές μείωσης φόρων για τις επιχειρήσεις: Το Ηνωμένο Βασίλειο εφάρμοσε πολιτικές μείωσης των φόρων επιχειρήσεων για να προσελκύσει επενδύσεις, να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και να προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη.
- ✓ Συστήματα φορολόγησης που ενθαρρύνουν την έρευνα και την ανάπτυξη: Μέσω διαφόρων φορολογικών κινήτρων και εκπτώσεων, το Ηνωμένο Βασίλειο

ενθαρρύνει τις εταιρείες να επενδύουν σε έρευνα και ανάπτυξη, προωθώντας την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα.

- ✓ Φορολογικές πολιτικές ενίσχυσης των φτωχότερων στρωμάτων: Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει εφαρμόσει πολιτικές που ενισχύουν τους φτωχότερους πολίτες μέσω φορολογικών πιστώσεων, επιδομάτων και άλλων κοινωνικών προγραμμάτων, προκειμένου να μειώσει τις ανισότητες και να προσφέρει κοινωνική πρόνοια.

5.5 Προτάσεις για μεταρρυθμίσεις που έχουν χρησιμοποιηθεί και προτείνονται Ελλάδα

Η καταπολέμηση της φορολογικής ανασφάλειας αποτελεί σημαντικό στόχο για κάθε Κυβέρνηση, καθώς επιδιώκουν να διασφαλίσουν δίκαια και βιώσιμα φορολογικά συστήματα που να συνδυάζουν τη διασφάλιση εσόδων για το κράτος με την διατήρηση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Οι φορολογικές πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί για αυτόν τον σκοπό ποικίλουν σε κάθε χώρα ανάλογα με τις συγκεκριμένες ανάγκες και τους πολιτικές στόχους που βάζουν.

Κατά την διάρκεια της προσπάθειας να καταπολεμηθεί η φορολογική ανασφάλεια, χώρες έχουν λάβει υπόψη πολλούς παράγοντες. Ορισμένες από τις κοινές φορολογικές πολιτικές που έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές και οι οποίες θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στην Ελλάδα είναι:

Η εφαρμογή προοδευτικών φορολογικών συστημάτων

Η εφαρμογή προοδευτικών φορολογικών συστημάτων αποτελεί μια έξυπνη και διορατική προσέγγιση για τη δημιουργία ενός δίκαιου φορολογικού πλαισίου. Με την προοδευτική φορολογία, οι υψηλότερες εισοδηματικές ομάδες φορολογούνται περισσότερο από τις χαμηλότερες, με βάση το αρχικό εισόδημά τους. Αυτό επιτρέπει την καλύτερη κατανομή του φορολογικού βάρους και τη δημιουργία μιας πιο δίκαιης κοινωνικής δομής.

Με την προοδευτική φορολογία, οι φόροι προορίζονται να αντικατοπτρίζουν την ικανότητα πληρωμής του φορολογούμενου, δίνοντας έμφαση στην κοινωνική δικαιοσύνη και την αντιμετώπιση των ανισοτήτων. Ταυτόχρονα, η προοδευτική φορολογία μπορεί να ενθαρρύνει την ανάπτυξη και την καινοτομία, καθώς προσφέρει κίνητρα στις χαμηλότερες εισοδηματικές ομάδες ενώ περιορίζει την επιβάρυνση στις υψηλότερες.

Επιπλέον, η εφαρμογή προοδευτικών φορολογικών συστημάτων μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της δημόσιας οικονομίας, καθώς οι επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή μπορούν να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη συλλογική ευημερία και οικονομική ευστάθεια. Κατά συνέπεια, η προοδευτική φορολογία αποτελεί μια διαρθρωτική προσέγγιση που υποστηρίζει την κοινωνική δικαιοσύνη και την οικονομική ισότητα.

Η ανακατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων με βάση το εισόδημα

Η ανακατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων με βάση το εισόδημα αποτελεί μια προοδευτική φορολογική πολιτική που επικεντρώνεται στην αρχή της δικαιοσύνης και της κοινωνικής ισοτιμίας. Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση, οι φόροι επιβάλλονται με τρόπο που οι υψηλότερες φορολογικές επιβαρύνσεις εφαρμόζονται σε αυτούς που διαθέτουν υψηλότερα εισοδήματα, ενώ οι χαμηλότερες φορολογικές επιβαρύνσεις εφαρμόζονται σε αυτούς με χαμηλότερα εισοδήματα.

Με αυτόν τον τρόπο, οι πιο ευπαθείς ομάδες της κοινωνίας έχουν μικρότερο φορολογικό βάρος, ενώ οι πλουσιότερες ομάδες συμβάλλουν περισσότερο στη χρηματοδότηση των δημοσίων υπηρεσιών και των κοινωνικών προγραμμάτων. Αυτή η προοδευτική προσέγγιση ευνοεί την κοινωνική δικαιοσύνη και συμβάλλει στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, ενισχύοντας την οικονομική ισότητα και την αλληλεγγύη.

Η διάθεση φόρων σε προϊόντα και υπηρεσίες που μπορεί να προκαλέσουν βλάβη στην υγεία

Η διάθεση φόρων σε προϊόντα και υπηρεσίες που μπορεί να προκαλέσουν βλάβη στην υγεία είναι μια φορολογική πολιτική που στοχεύει στην προώθηση της υγείας και την πρόληψη αρνητικών επιπτώσεων στην κοινωνία. Αυτή η προσέγγιση συνήθως χρησιμοποιείται για τη μείωση της κατανάλωσης επιβλαβών προϊόντων όπως τσιγάρα, αλκοόλ ή αναψυκτικά με υψηλή περιεκτικότητα σε ζάχαρη.

Με την επιβολή υψηλών φόρων σε αυτά τα προϊόντα, η τιμή τους αυξάνεται, κάνοντάς τα λιγότερο προσιτά στο ευρύ κοινό. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της κατανάλωσής τους, ενθαρρύνοντας παράλληλα την επιλογή υγιεινότερων επιλογών από τους καταναλωτές. Επιπλέον, η επιβολή φόρων σε προϊόντα που προκαλούν βλάβη στην υγεία μπορεί να συμβάλει στη μείωση των κοινωνικών δαπανών σχετικά με την αντιμετώπιση των ασθενειών που σχετίζονται με τη χρήση αυτών των προϊόντων.

H προώθηση της φορολογικής συμμόρφωσης.

Η προώθηση της φορολογικής συμμόρφωσης αποσκοπεί στην ενίσχυση της συμμόρφωσης των πολιτών και των επιχειρήσεων με τους φορολογικούς νόμους και τις φορολογικές υποχρεώσεις. Αυτό επιδιώκεται μέσω διαφόρων πολιτικών και μέτρων που καθιστούν τη συμμόρφωση πιο ελκυστική και τη μη συμμόρφωση πιο δαπανηρή ή δύσκολη.

Ενημερωτικά προγράμματα και εκστρατείες που εξηγούν στους πολίτες και τις επιχειρήσεις τις φορολογικές τους υποχρεώσεις και τις συνέπειες της μη συμμόρφωσης, η μείωση της γραφειοκρατίας και η απλούστευση των φορολογικών διαδικασιών καθώς και η επιβολή αυστηρών κυρώσεων σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης μπορεί να αποτελέσει αποτελεσματικό κίνητρο για την τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων ενθαρρύνουν σημαντικά την φορολογική συμμόρφωση.

Μέσω αυτών των προσεγγίσεων, η προώθηση της φορολογικής συμμόρφωσης συμβάλλει στην ενίσχυση των φορολογικών εσόδων του κράτους και στη δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους μεταξύ των πολιτών και των επιχειρήσεων.

5.6 Προτεινόμενα μέτρα για Βελτίωση στην Ελλάδα

Για τη βελτίωση της φορολογικής κατάστασης στην Ελλάδα, προτείνονται ορισμένα σημαντικά μέτρα που μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης, τη μείωση της φορολογικής ανασφάλειας και τη βελτίωση της οικονομικής απόδοσης του κράτους.

Ένα από τα βασικά μέτρα που μπορούν να υιοθετηθούν είναι η απλούστευση και η διαφάνεια του φορολογικού συστήματος, με τη μείωση της γραφειοκρατίας και την εφαρμογή σαφών και διαφανών φορολογικών κανονισμών. Παράλληλα, απαιτείται η ενίσχυση της φορολογικής επιβολής και η επιβολή αυστηρών κυρώσεων σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον που ενθαρρύνει την τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων. Επιπλέον, η ενίσχυση της φορολογικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της ενημέρωσης σχετικά με τους φορολογικούς νόμους και τις υποχρεώσεις τους, προαναγγέλλοντας έτσι τη μείωση της φορολογικής ανασφάλειας και τη βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης σε εθνικό επίπεδο.

Η ενίσχυση των μέσων ελέγχου και επιβολής των φόρων, με τη χρήση προηγμένων τεχνολογικών λύσεων όπως ο αυτοματοποιημένος έλεγχος φορολογικών

δηλώσεων και η ανάπτυξη λογισμικών για την ανίχνευση φοροδιαφυγών και απάτης. Η ενθάρρυνση της ψηφιακής πληρωμής και η μείωση της χρήσης μετρητών μπορεί να βοηθήσει στην καταπολέμηση της μαύρης οικονομίας και της φοροδιαφυγής. Επιπλέον, η επέκταση της χρήσης της τεχνολογίας blockchain⁵⁹ για την καταγραφή και τον έλεγχο των φορολογικών συναλλαγών μπορεί να αυξήσει τη διαφάνεια και την ασφάλεια των φορολογικών διαδικασιών.

Τέλος, η διεύρυνση της βάσης φορολογίας με την επιβολή φόρων σε νέα είδη εισοδήματος ή την αναθεώρηση των φορολογικών ελαφρύνσεων μπορεί να ενισχύσει τα έσοδα του κράτους και να μειώσει το δημοσιονομικό έλλειμμα.

⁵⁹ Το blockchain είναι μια τεχνολογία κατακεντρωμένου καταλόγου (distributed ledger technology - DLT) που χρησιμοποιείται για την ασφαλή και αποκεντρωμένη καταγραφή των συναλλαγών. Η τεχνολογία αυτή είναι γνωστή για τη διαφάνεια, την ακεραιότητα και την ασφάλεια που προσφέρει, καθώς οι συναλλαγές δεν μπορούν να τροποποιηθούν μετά την εγγραφή τους στο blockchain.

Κεφάλαιο 6^ο Ανάλυση προηγούμενης Έρευνας και Συμπεράσματα

6.1 Αναφορά στην αξία και τις περαιτέρω έρευνες στον τομέα της φορολογικής ανασφάλειας στην Ελλάδα

Τα τελευταία χρόνια μετά την οικονομική κρίση έχουν διεξαχθεί σημαντικές έρευνες για τη φορολογική πολιτική στην Ελλάδα, διερευνώντας ζητήματα όπως η φοροδιαφυγή, η φορολογική μεταρρύθμιση και ο αντίκτυπος της φορολογικής πολιτικής στην οικονομική ανάπτυξη και την ανισότητα. Παρακάτω παρατίθενται μια σύντομη ανασκόπηση της έρευνας διαΝΕΟσις και τα βασικά ευρήματα της:

6.1.1 Η έρευνα της διαΝΕΟσις σε συνεργασία με το IOBE

Η έρευνα της διαΝΕΟσις εξετάζει τη φορολογία εισοδήματος στην Ελλάδα, με σκοπό να αναλύσει την υφιστάμενη κατάσταση προτείνει πιθανές βελτιώσεις στο φορολογικό σύστημα. Η έρευνα απαντάει σε ερωτήματα όπως η επίδραση μιας μείωσης των φορολογικών συντελεστών στην Ελλάδα, η δυνατότητα λειτουργίας ενός ενιαίου φορολογικού συντελεστή και ο καλύτερος συμβιβασμός ανάμεσα στην οικονομική αποτελεσματικότητα και την οικονομική δικαιοσύνη.

Η έρευνα παρέχει μια εκτενή ανάλυση του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα και άλλων χωρών βασιζόμενη σε στοιχεία και δεδομένα, και περιλαμβάνει αναλυτικές απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα. Η έρευνα εξετάζει τη σημερινή κατάσταση του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα, καταγράφοντας τα προβλήματα που αναδεικνύονται από τα διαθέσιμα στοιχεία.

Επίσης εξετάζει έξι διαφορετικά σενάρια για την απλούστευση και τη δικαιότερη φορολογία των φυσικών και νομικών προσώπων. Στη συνέχεια, προτείνει συγκεκριμένες πολιτικές προτάσεις για την απλοποίηση και τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού φορολογικού συστήματος. Συνοψίζοντας, η έρευνα επιδιώκει να προσφέρει λύσεις για ένα πιο απλό και δίκαιο φορολογικό πλαίσιο για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα (Ελλάδα, 2020).

6.1.2 Ευρήματα και συμπεράσματα έρευνας

Η έρευνα κατέληξε πως η πολυπλοκότητα και οι συνεχείς αλλαγές στον σχεδιασμό του φορολογικού συστήματος δημιούργησαν σοβαρά προβλήματα στην

Ελλάδα. Μόνο από το 2001 έως το 2015, ψηφίστηκαν 36 νόμοι φορολογίας, δηλαδή περισσότερο από δύο ετησίως. Το 2016 μόνο, ψηφίστηκαν πέντε φορολογικοί νόμοι, με συνοδευτικές υπουργικές αποφάσεις και εγκύκλιους. Αυτές οι συνεχείς αλλαγές δημιούργησαν ανασφάλεια δικαίου και αβεβαιότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τους φορολογούμενους.

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα στην εισπραξιμότητα των ληξιπρόθεσμων οφειλών, καθώς βρίσκεται στην τελευταία θέση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ. Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές ανέρχονται σε ένα ασύλληπτο ποσοστό του 193% των ετήσιων φόρων. Σύμφωνα με έρευνα της διαΝΕΟσις από το 2016, η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα εκτιμάται μεταξύ 1,9% και 4,8% του ΑΕΠ ετησίως.

Η έρευνα περιέχει την εξέταση των παραδειγμάτων της Βουλγαρίας και της Σλοβακίας, δύο ευρωπαϊκών χωρών που εφάρμοσαν ενιαίο φορολογικό συντελεστή. Η Βουλγαρία μετέβαλε το φορολογικό της σύστημα σε έναν ενιαίο συντελεστή 10% το 2008, αν και αυτή η αλλαγή έγινε κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Παρόλα αυτά, η Βουλγαρία είδε σταθερότητα στις ξένες άμεσες επενδύσεις, αυξημένο ΑΕΠ και μικρή αύξηση στις οικονομικές ανισότητες.

Από την άλλη πλευρά, η Σλοβακία μεταπήδησε από ένα πολυεπίπεδο φορολογικό σύστημα σε έναν ενιαίο φορολογικό συντελεστή 19% το 2004, αλλά αργότερα επανήλθε σε ένα σύστημα με δύο συντελεστές για τα φυσικά πρόσωπα και έναν ενιαίο συντελεστή 22% για τις επιχειρήσεις. Η Σλοβακία γνώρισε αρχικά ισχυρή οικονομική ανάπτυξη, με ελαφρά μείωση των φορολογικών εσόδων, ενώ οι ανισότητες παρέμειναν σε σχετικά σταθερά επίπεδα.

Η έρευνα της διαΝΕΟσις εξέτασε έξι διαφορετικά σενάρια φορολογίας εισοδήματος στην Ελλάδα σε πέντε ξεχωριστούς τομείς, με στόχο την επίτευξη της δημοσιονομικής ισορροπίας. Το πρώτο σενάριο βάσης που αναλύει είναι πιο προοδευτικό από το τρέχον σύστημα, ενώ τα άλλα τέσσερα είναι πιο απλά με λιγότερους συντελεστές. Το πέμπτο σενάριο που προτείνουν είναι αποτελεσματικό διότι με βάση τις αναλύσεις τους δεν επιδεινώνει την οικονομική ανισότητα ή τον κίνδυνο φτώχειας. Πιο συγκεκριμένα προτείνουν δύο φορολογικούς συντελεστές (20% και 25%) για διαφορετικά επίπεδα εισοδήματος και έκπτωση φόρου για όσους έχουν παιδιά⁶⁰. Η μείωση των συντελεστών θα ενισχύσει τα κίνητρα για εργασία, την επιχειρηματική δραστηριότητα και τις επενδύσεις, ενώ θα περιορίσει τη σημαντικά την

⁶⁰ Έναν 20% για εισοδήματα κάτω των 40.000 ευρώ, και 25% για τα μεγαλύτερα εισοδήματα, και έκπτωση φόρου που ξεκινά από τα 690 ευρώ και αυξάνεται κατά 50 ευρώ ετησίως για κάθε παιδί.

φοροδιαφυγή καθώς ένα μεγάλο μέρος της απόκρυψης χρημάτων σχετίζεται με την ανεπαρκή δήλωση εισοδημάτων κάτω από το ελάχιστο αφορολόγητο όριο.

Ενώ κατέληγε στο συμπέρασμα πως ένα ενιαίο φορολογικό σύστημα θα θεωρείτο αποτελεσματικό εργαλείο για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ωστόσο πολλοί πιστεύουν πως στην χώρα μας η υιοθέτηση ενός μοναδικού συντελεστή φόρου έχει παράπλευρες συνέπειες και μπορεί να επιβαρύνει ανισότητες, επηρεάζοντας περισσότερο τους φτωχότερους. " (ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, 2018).

6.1.3 Κενά της προηγούμενης έρευνας

Αν και η έρευνα της διαΝΕΟσις παρέχει πολλές και πολύτιμες γνώσεις για το φορολογικό πρόβλημα στην Ελλάδα, υπάρχουν ορισμένα κενά στην έρευνά που θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν σε μελλοντικές μελέτες.

Η έρευνα εστίαζε κυρίως στην πολυπλοκότητα του ελληνικού φορολογικού συστήματος και στις προκλήσεις που θέτει για τους φορολογούμενους, αλλά δεν παρείχε μια ολοκληρωμένη ανάλυση των ευρύτερων οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων του φορολογικού συστήματος. Αναλύει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το ελληνικό φορολογικό σύστημα και προτείνει μια σειρά από συστάσεις πολιτικής.

Παρόλα αυτά η μελέτη δεν εξετάζει σημαντικά τους πολιτικούς και θεσμικούς περιορισμούς που μπορεί να εμποδίσουν την εφαρμογή της φορολογικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα. Ενώ αναφέρεται στη φοροδιαφυγή στην Ελλάδα και τους καθοριστικούς της παράγοντες, δεν παρέχει μια ολοκληρωμένη ανάλυση των ευρύτερων οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της φοροδιαφυγής οι οποίες αποτελούν το μεγαλύτερο αγκάθι σε κάθε χώρα

Τα τελευταία χρόνια, ερευνητές έχουν πραγματοποιήσει διάφορες μελέτες για διάφορες πτυχές του φορολογικού προβλήματος στην Ελλάδα, από την επίδραση της φορολογικής πολιτικής στην οικονομική ανάπτυξη έως την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών επιβολής. Μέσω αυστηρής ανάλυσης φορολογικών δεδομένων και άλλων σχετικών δεικτών όλα αυτά τα χρόνια, διάφοροι μελετητές μπόρεσαν να εντοπίσουν πρότυπα και τάσεις στη συμπεριφορά των φορολογουμένων και να αντλήσουν γνώσεις που μπορούν να λάβουν πληροφορίες για αποφάσεις πολιτικής.

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις που σχετίζονται με τη φορολογική πολιτική τα τελευταία έτη, όπως χαμηλά ποσοστά είσπραξης φορολογικών εσόδων, υψηλά επίπεδα φοροδιαφυγής και περίπλοκο φορολογικό σύστημα. Αυτές οι προκλήσεις έχουν επιδεινωθεί από την οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα το

2008 και είχαν σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία της χώρας.

Η προηγούμενη ερευνητική μελέτη είχε επισημάνει αρκετούς παράγοντες που συμβάλλουν στη φοροδιαφυγή και τη μη συμμόρφωση στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων των υψηλών φορολογικών συντελεστών, της έλλειψης εμπιστοσύνης στους κυβερνητικούς θεσμούς και της εκτεταμένης διαφθοράς. Επιπλέον, το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα έχει επικριθεί ότι είναι υπερβολικά περίπλοκο, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση μεταξύ των φορολογουμένων και να διευκολύνει τα άτομα και τις επιχειρήσεις να φοροδιαφύγουν.

Συνολικά, η αντιμετώπιση του φορολογικού προβλήματος στην Ελλάδα απαιτεί μια πολύπλευρη προσέγγιση η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει τη βελτίωση της φορολογικής πολιτικής και διοίκησης, την οικοδόμηση της εμπιστοσύνης του κοινού στους κυβερνητικούς θεσμούς και την αντιμετώπιση των υποκείμενων ζητημάτων που σχετίζονται με τη διαφθορά και την οικονομική ανάπτυξη.

Από τις διάφορες αναλύσεις λαμβάνοντας υπ' όψιν και τις άλλες παθογένειες του ελληνικού φορολογικού συστήματος καταλήγοντας σε μια σειρά από βασικές, ευρύτερες παρεμβάσεις. Αυτές, πολύ συνοπτικά, περιλαμβάνουν:

- ✓ Η απλοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας: Αναθεώρηση και απλούστευση των φορολογικών νόμων και κανονισμών με σκοπό την μείωση της γραφειοκρατίας και να διευκολυνθεί η τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων.
- ✓ Η ενίσχυση της φορολογικής επιβολής: Εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων μαζί με την επιβολή αυστηρών κυρώσεων σε περιπτώσεις φορολογικής απάτης και την άμεση επίλυση φορολογικών διαφορών.
- ✓ Την προώθηση της ηλεκτρονικής φορολογίας: Ενθάρρυνση της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων για την υποβολή αληθώς φορολογικών δηλώσεων, την εκτέλεση πληρωμών και την ηλεκτρονική τιμολόγηση, προκειμένου να μειωθεί η γραφειοκρατία και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης.
- ✓ Αυξημένη διαφάνεια και συμμετοχή. Οι φορολογούμενοι να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στη διαμόρφωση της φορολογικής νομοθεσίας και να παρέχουν ανάδραση στις φορολογικές πολιτικές. Παράλληλα να έχουν πρόσβαση σε κατανοητές πληροφορίες σχετικά με τους φορολογικούς κανονισμούς, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους.

Αξίζει να σημειωθεί πως η έρευνα της διαΝΕΟσις για τη «Φορολογική πολιτική στην Ελλάδα» είχε αναφερθεί στις φορολογικές πολιτικές που χρησιμοποιήθηκαν σε άλλες χώρες και οι οποίες έφεραν σημαντικά αποτελέσματα. Μια νέα μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να ασχοληθεί με τις αποτελεσματικές φορολογικές πολιτικές άλλων χωρών οι οποίες θα που μπορούσαν να προσαρμοστούν στα ελληνικό δεδομένα, καθώς και στη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο θα μπορούσε να βελτιωθεί η στάση του κοινού απέναντι στη φορολογία και τη φορολογική συμμόρφωση.

Αδιαμφισβήτητα απαιτείται περισσότερη έρευνα για να διερευνηθεί ο αντίκτυπος της διαφθοράς στη φορολογική πολιτική στην Ελλάδα και να εντοπιστούν αποτελεσματικές στρατηγικές για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος που αφορά την φοροδιαφυγή. (ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, 2018)

6.2 Περιορισμοί και κατευθύνσεις μελλοντικής έρευνας

Ένας σημαντικός περιορισμός προηγούμενων ερευνών για το φορολογικό πρόβλημα στην Ελλάδα είναι η περιορισμένη διαθεσιμότητα δεδομένων. Η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να επικεντρωθεί στον εντοπισμό και τη συλλογή πιο ολοκληρωμένων και αξιόπιστων δεδομένων για το ελληνικό φορολογικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένων της συλλογής εσόδων, των ποσοστών συμμόρφωσης, της φοροδιαφυγής και άλλων σχετικών δεικτών.

Έλλειψη συγκριτικής ανάλυσης μεταξύ των χωρών είναι εξίσου σημαντικός. Η έλλειψη μίας αξιόπιστης συγκριτικής ανάλυσης μεταξύ των χωρών θα μπορούσε να συγκρίνει το ελληνικό φορολογικό σύστημα και τις πολιτικές με εκείνες άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και να εντοπίσει βέλτιστες πρακτικές και επιτυχημένες πολιτικές παρεμβάσεις σε άλλες χώρες που θα μπορούσαν να προσαρμοστούν στο ελληνικό πλαίσιο.

Επίσης η έρευνα για τη φορολογική πολιτική συχνά περιλαμβάνει ενδιαφερόμενα μέρη, όπως φορείς χάραξης πολιτικής, φορολογικές αρχές και φορολογούμενους. Η πρόσβαση σε αυτούς τους ενδιαφερομένους στην Ελλάδα μπορεί να είναι περιορισμένη και μια μελλοντική έρευνα θα πρέπει να εξετάσει τρόπους συμμετοχής των ενδιαφερομένων στην ερευνητική διαδικασία.

6.3 Προτάσεις παρέμβασης και αναδιαμόρφωσης του φορολογικού συστήματος

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις για ένα πιο αποτελεσματικό φορολογικό σύστημα θα πρέπει να επικεντρωθούν σε τρεις κύριες κατευθύνσεις:

1. στη δημιουργία κινήτρων,
2. στην απλοποίηση και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του φορολογικού συστήματος, και
3. στη βελτίωση του ελεγκτικού μηχανισμού με την αξιοποίηση της τεχνολογίας.

Οι προτάσεις που θα πρέπει να τεθούν σοβαρά υπόψη είναι:

- Η αναμόρφωση της φορολογικής δομής με στόχο τη μείωση των συνολικών φορολογικών βαρών και τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης.
- Η ελάφρυνση του φορολογικού βάρους στη μισθωτή εργασία.
- Την εναρμόνιση των κλιμακίων φορολογίας εισοδήματος και ασφαλιστέων αποδοχών.
- Την εξομοίωση και ενιαία φορολογική μεταχείριση των εισοδημάτων από διαφορετικές πηγές.
- Την αλλαγή στη σύνθεση των εσόδων και τη δομή της φορολογίας, τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης με τη χρήση των ηλεκτρονικών συναλλαγών και την μετατόπιση του φορολογικού βάρους από την εργασία στην κατανάλωση.

Όλες αυτές οι προτάσεις έχουν ως στόχο την ενίσχυση της οικονομίας με σκοπό τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. (Πισσαρίδης Χ. Βαγιανός Δ., 2020)

6.4 Ανασκόπηση των κύριων ευρημάτων και συμπερασμάτων

Αδιαμφισβήτητο το ελληνικό φορολογικό σύστημα δεν είναι αρκετά αποτελεσματικό. Μετά από μία εκτενή ανάλυση διαφόρων στοιχείων εντοπίζονται σημεία που χαρακτηρίζουν και αξιολογούν σημαντικά το φορολογικό σύστημα της χώρας. Συγκεκριμένα ένα λειτουργικό φορολογικό σύστημα, γράφουν οι ερευνητές⁶¹, για να είναι αποτελεσματικό πρέπει να διασφαλίζει την αποτελεσματική κατανομή των πόρων στην κοινωνία, με κύριο σκοπό να καλύπτονται οι ανάγκες των πολιτών να

⁶¹ Σύμφωνα με την μελέτη «Η Φορολογία Εισοδήματος στην Ελλάδα Συγκριτική ανάλυση και προτάσεις αναμόρφωσης» η οποία πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο 2018 από τον οργανισμό «ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ» https://www.dianeosis.org/wpcontent/uploads/2018/04/Presentation_Forologia_Eisodimat_os_280418_Final.pdf

επιτυγχάνεται η οικονομική ανάπτυξη και να αποφεύγονται ανισότητες και ανισορροπίες στην κατανομή των πόρων.

Θα πρέπει να τονιστεί πως ενώ είναι κατανοητός ο στόχος αυτός, παράλληλα είναι και αρκετά δύσκολός για να επιτευχθεί στην πράξη και αυτό γιατί η αξιολόγηση ενός φορολογικού συστήματος είναι κάτι πολύ σύνθετο. Πρώτα απ' όλα, πρέπει να οριστεί με σαφήνεια ο ρόλος του συστήματος στην οικονομία μιας χώρας. Πέντε είναι οι βασικοί τομείς οι οποίοι περιγράφουν και συνάμα αποτελούν τα κριτήρια της αξιολόγησής του όπως:

- ▶ Οικονομική αποτελεσματικότητα
- ▶ Οικονομική δικαιοσύνη και καταπολέμηση των ανισοτήτων
- ▶ Απλότητα και διαφάνεια
- ▶ Ευελιξία και σταθερότητα
- ▶ Διοικητικό κόστος και κόστος συμμόρφωσης (ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, 2018)

Η Σουηδία, η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο αντιπροσωπεύουν μια ενδιαφέρουσα συνδυαστική προσέγγιση ανάμεσα στον καπιταλισμό της ελεύθερης αγοράς και τις κοινωνικές παροχές. Αυτές οι χώρες έχουν δημιουργήσει ένα μοναδικό μοντέλο που προσφέρει υψηλό βιοτικό επίπεδο και ταυτόχρονα μειώνει την εισοδηματική ανισότητα, προσελκύνοντας την προσοχή παγκοσμίως. Αυτή η προσέγγιση ενισχύει την κοινωνική συνοχή και τη σταθερότητα της κοινωνίας, παρέχοντας πληθώρα υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, όπως δωρεάν εκπαίδευση και δωρεάν υγειονομική περίθαλψη, συν τις γενναιόδωρες εγγυημένες συντάξεις.

Αυτά τα οφέλη χρηματοδοτούνται από τους φορολογούμενους και διαχειρίζονται από την κυβέρνηση με σκοπό την κοινή ευημερία. Οι πολίτες επιδεικνύουν υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης στην κυβέρνησή τους και συνεργάζονται ενεργά για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων μέσω δημοκρατικών διαδικασιών. Συνολικά, αυτές οι χώρες επέλεξαν ένα μοντέλο που συνδυάζει τα οφέλη του ανθρωποκεντρικού καπιταλισμού⁶², προάγοντας έτσι τη σταθερότητα και την ευημερία τους (MCWHINNEY, 2023).

Αρκετές χώρες έχουν δημιουργήσει συστήματα που συνδυάζουν τη φορολόγηση με κοινωνικές επιδοτήσεις για τη μείωση της φορολογικής ανασφάλειας. Στις χώρες που αναφέραμε πιο πάνω, Σουηδία, Δανία και Ηνωμένο Βασίλειο ενώ υπάρχουν υψηλοί φόροι εισοδήματος, ειδικό φόρο κατανάλωσης και ΦΠΑ, η φορολογία

⁶² Ένα σύστημα οικονομικής οργάνωσης που δίνει έμφαση στην ανθρώπινη ευημερία και ευημερία και προσπαθεί να μειώσει την ανισότητα και τις κοινωνικές ανισότητες

συνδυάζεται με γενναιόδωρα κοινωνικά δίκτυα και παροχές. Οι πολίτες πληρώνουν υψηλούς φόρους, όμως ταυτόχρονα λαμβάνουν υψηλές παροχές όπως υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, ανεργία, γονική άδεια, σύνταξη, και άλλα κοινωνικά προνόμια.

Τα μέτρα που έχουν πάρει όπως η εφαρμογή προοδευτικών φορολογικών συστημάτων, η ανακατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων με βάση το εισόδημα, η διάθεση φόρων σε προϊόντα και υπηρεσίες που μπορεί να προκαλέσουν βλάβη στην υγεία, η προώθηση της φορολογικής συμμόρφωσης αδιαμφισβήτητα αποτελούν πετυχημένες φορολογικές πολιτικές. Είναι αναγκαία και επιτακτικά η αναζήτηση πετυχημένων φορολογικών πολιτικών για τη βελτίωση των φορολογικών συστημάτων σε παγκόσμιο επίπεδο.

Οι επιτυχημένες φορολογικές πολιτικές που ακολούθησαν οι τρεις αυτές χώρες αντικατοπτρίζουν μια σειρά από χαρακτηριστικά που τις καθιστούν αποτελεσματικές και αποδοτικές για την οικονομία και την κοινωνία. Όπως αναφέρθηκε στις παραπάνω ενότητες είναι σημαντικό να είναι δίκαιες και ισορροπημένες, διασφαλίζοντας ότι η επιβολή φόρων είναι δίκαιη και δικαιολογημένη για όλες τις ομάδες του πληθυσμού και τους διάφορους τομείς της οικονομίας. Επίσης οι επιτυχημένες φορολογικές πολιτικές παρέχουν κίνητρα για την ανάπτυξη της οικονομίας και την προώθηση της καινοτομίας. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της ενθάρρυνσης των επενδύσεων σε έρευνα και ανάπτυξη, καθώς και μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της υποστήριξης της επιχειρηματικότητας. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως μια επιτυχημένη φορολογική πολιτική πρέπει να προστατεύει το περιβάλλον και να ενθαρρύνει την υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της επιβολής φόρων σε ρυπογόνες δραστηριότητες και της παροχής κινήτρων για τη χρήση πράσινων τεχνολογιών και την υιοθέτηση περιβαλλοντικά φιλικών πρακτικών.

Συνοψίζοντας, η επιτυχία μιας φορολογικής πολιτικής εξαρτάται από την ισορροπημένη προσέγγιση των παραπάνω παραγόντων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες κάθε χώρας.

Η μη σταθερή φορολογική πολιτική μπορεί να επιφέρει κινδύνους όπως την μείωση της ανταγωνιστικότητας των εταιρειών, ελλείμματα στον προϋπολογισμό, ελλείμματα στην αγορά εργασίας, μείωση των επενδύσεων και άλλα τόσα σημαντικά τα οποία θα επιφέρουν σοβαρά προβλήματα στην σταθερότητα και την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η έλλειψη σαφούς και συνεπούς φορολογικής πολιτικής μπορεί να δημιουργήσει αβεβαιότητα στο επιχειρηματικό περιβάλλον, μειώνοντας έτσι την εμπιστοσύνη των επενδυτών και την προσέλκυση κεφαλαίων. Συνεπώς, η ανάγκη για

μια σταθερή, διαφανή και αναπτυξιακά προορισμένη φορολογική πολιτική είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική ευημερία και τη βιωσιμότητα μιας χώρας.

Από την πιο πάνω παρουσίαση γίνεται φανερό ότι η χώρα μας έχει ανάγκη από ένα νέο φορολογικό σύστημα, που θα αντιμετωπίζει συνολικά τις σημερινές αδυναμίες και θα διαμορφώνει ένα νέο πλαίσιο λειτουργίας των φορολογικών υπηρεσιών που θα θέτει σαφείς και απλούς κανόνες για τους φορολογουμένους. Οι μέχρι τώρα αλλαγές έγιναν υπό την πίεση των αναγκών για αύξηση των εσόδων και παρά τις αξιόλογες προσπάθειες για εξορθολογισμό της λειτουργίας των φορολογικών υπηρεσιών, δεν έχει διαμορφωθεί ένα συνεκτικό, διαφανές και φιλικό στην ανάπτυξη πλαίσιο.

Όπως είδαμε μέσα από την ανάλυση των παραπάνω κεφαλαίων η φορολογική ανασφάλεια μπορεί να μειώσει τις επενδύσεις, να επηρεάσει αρνητικά την κατανάλωση και την ανάπτυξη επιχειρήσεων, να αλλάξει προς τα κάτω το βιοτικό επίπεδο των πολιτών. Επιπλέον, η αυξημένη φορολογία ή η ασάφεια σχετικά με τους φορολογικούς κανονισμούς μπορεί να επιβαρύνει τις επιχειρήσεις με επιπρόσθετα κόστη, μειώνοντας έτσι την ανταγωνιστικότητά τους στην αγορά. Επιπλέον, να δημιουργήσει δυσκολίες για την πρόβλεψη των εσόδων και των δαπανών των επιχειρήσεων, καθιστώντας πιο δύσκολη την ανάπτυξη μακροπρόθεσμων στρατηγικών και τη διαχείριση του ρίσκου. Συνολικά, η φορολογική ανασφάλεια μπορεί να επιφέρει αβεβαιότητα και να περιορίσει την οικονομική δραστηριότητα, με αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία.

Στην χώρα μας οι πολίτες αντιμετωπίζουν φορολογική ανασφάλεια ως ένα μεγάλο βαθμό. Αυτό δημιουργήθηκε λόγω της ανεπάρκειας στη φορολογική διαφάνεια και η έλλειψη εμπιστοσύνης στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται η κυβέρνηση τους φορολογικούς πόρους. Η υπερβολική γραφειοκρατία, οι ασαφείς φορολογικοί νόμοι και οι συχνές αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία επίσης συνέβαλαν σημαντικά στην αβεβαιότητα και την ανασφάλεια των πολιτών. Επιπλέον, η ελληνική οικονομία έχει βιώσει δύσκολες οικονομικές συνθήκες τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης και των μέτρων λιτότητας, καθιστώντας τη φορολογική πίεση ακόμη πιο αισθητή για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Η ελληνική κοινωνία είναι ευαίσθητη στη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή, αυτή η ιδιαιτερότητα έχει την δυνατότητα να οδηγήσει σε ανασφάλεια σχετικά με τη δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους. Όλοι οι παραπάνω παράγοντες συμβάλλουν στη δημιουργία ενός κλίματος φορολογικής ανασφάλειας στην ελληνική κοινωνία. Για να κτιστεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στο κράτος, θα πρέπει να δημιουργήσει ένα νέο

πλαίσιο στο οποίο να διασφαλίζει ότι τα βάρη της φορολογίας, αλλά και τα οφέλη από τις κρατικές δαπάνες, θα κατανέμονται δίκαια. Αυτό δεν μπορεί να γίνει χωρίς ένα πρόγραμμα συνολικής φορολογικής μεταρρύθμισης, κατά το πρότυπο άλλων χωρών.

Αδιαμφισβήτητα το «σκανδιναβικό μοντέλο» έχει αποδείξει πως για μια πετυχημένη φορολογική πολιτική δεν υπάρχει κάποιο μυστικό επιτυχίας. Οι χώρες αυτές έχουν μια ενεργός κοινωνία των πολιτών, η οποία με τις σωστές παρεμβάσεις της καθορίζει την τύχη της. Και οι τρεις αυτές χώρες έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό, το «εγώ» των πολιτών των χωρών αυτών είναι ανεπτυγμένο τόσο όσο και στα υπόλοιπα κράτη του δυτικού κόσμου (ατομοκεντρισμός). Παρόλα αυτά οι πολίτες των σκανδιναβικών χωρών ενισχύουν ακόμη περισσότερο το «εγώ» τους έχοντας δώσει μεγάλη σημασία και ενισχύσει το «εμείς», δηλαδή την κοινωνία τους. (Καρατζίδης, 2011).

Εν κατακλείδι η φορολογική ανασφάλεια αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα που επηρεάζει την οικονομική σταθερότητα και την κοινωνική ευημερία. Μέσω αυτής της διαδικασίας αναζήτησης και κατανόησης των αιτιών της φορολογικής ανασφάλειας, μπορούμε να προωθήσουμε πολιτικές και μέτρα που θα συμβάλουν στην αντιμετώπισή της. Είναι απαραίτητο να επιδιώξουμε τη δημιουργία ενός φορολογικού πλαισίου που να είναι δίκαιο, διαφανές και προβλέψιμο, προσφέροντας στους πολίτες και τις επιχειρήσεις την ασφάλεια και την εμπιστοσύνη που αξίζουν. Με τη σωστή διαχείριση των φορολογικών πόρων και την εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών, μπορούμε να προωθήσουμε την οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την κοινωνική συνοχή. Με αυτό τον τρόπο, μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα πιο δίκαιο και βιώσιμο μέλλον για όλους. Ας στηρίξουμε λοιπόν την προσπάθεια για μια φορολογική πολιτική που θα είναι ευνοϊκή για την κοινωνία στο σύνολό της

"Φορολογική Ανασφάλεια και Δυνητικές Επιπτώσεις στην Ελλάδα: Μια Αναλυτική Εξέταση και Προτάσεις για Βελτίωση

Βιβλιογραφία

Abel, A. B., 1983. Optimal investment under uncertainty. *The American Economic Review*, pp. 73(1), 228-233.

ariser6_ibfin1k9 , 3 Μαΐου 2019. 2010: Υπογραφή του Κειμένου του 1ου Μνημονίου.
[Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://grinvest.gr/tevents/5872/>

[Πρόσβαση 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2023].

BANKI_NGNWES, 2017. Πως η Σουηδία κατάφερε να κτίσει μία οικονομία «πρότυπο»
- Το περίφημο σκανδιναβικό μοντέλο. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.bankingnews.gr/index.php?id=309092>

[Πρόσβαση 23 Οκτώβριου 2023].

BANTON, C., September 28, 2023. *INVESTOPEDIA*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.investopedia.com/terms/e/efficiency.asp>

[Πρόσβαση 24 Μαρτίος 2024].

Barrell, R. & Weale, M., 2009. The economics of a reduction in VAT. Issue 30(1), pp. 17-30.

Barrero, J. M., Bloom, N. & Wright, I., 2017. SHORT AND LONG RUN
UNCERTAINTY. *NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH*, August, pp. 1-
https://www.nber.org/system/files/working_papers/w23676/w23676.pdf.

Bloom, N., 2014. Fluctuations in Uncertainty. *Journal of Economic Perspectives*—, —
—, N 2, V 28 Spring , p. 153–176
<https://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.28.2.153>.

Danmarks national bank, 2019. *Danmarks national bank: HOW HAS DENMARK MANAGED SINCE THE FINANCIAL CRISIS?*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.nationalbanken.dk/en/news-and-knowledge/publications-and-speeches>
[Πρόσβαση Μαρτιος 2024].

European Union, 2., n.d. *European Semester: A New Architecture for the New EU Economic*, s.l.: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/EN/MEMO_11_14.

EXPERTS, T., 2015. *Διεθνής Φορολογικός Οδηγός / Ευρώπη*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.taxexperts.gr/printpdf/16717>
[Πρόσβαση 23 Οκτωβρίου 2023].

Henschen, J., MONDAY, MARCH 5, 2018. *Is Sweden Socialist? No, but....*
[Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://fee.org/articles/is-sweden-socialist-no-but/>
[Πρόσβαση ΜΑΡΤΙΟΣ 2024].

J. Barro, R. & J. Redlick, C., 2010. Macroeconomic Effects from Government Purchases and Taxes. *Quarterly Journal of Economics*, February , p. 126(15369).

JULIO, B. & YOOK, Y., 2012. Political Uncertainty and Corporate Investment Cycles. *The Journal*, 17 January , pp. 67(1) σελ 45-83.

Kafka, K. I., 2023. Under the Veil of Uncertainty: Assessing the Greek Economy's Resilience and Vulnerability in the Face of Different Uncertainty Types. *Under the Veil of Uncertainty: Assessing the Greek Economy's Resilience and Vulnerability in the Face of Different Uncertainty Types*, 25 July, pp. 1-34.

KAGAN, J., 2022. Direct Tax Definition, History, and Examples. *investopedia*, 02 May, p. <https://www.investopedia.com/terms/d/directtax.asp>.

Kahneman, D. & Tversky, A., 1979. Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica*, pp. 263-292.

Katsios, S., 2019. The complexity of the Greek tax system: Perception of the taxpayers and the professionals. *ournal of Accounting and Taxation*, pp. 13-26, 11(2).

LALAINÉ, C. D., March 11, 2022. *Economic growth increasing, GLOBAL PROPERTY GUIDE*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.globalpropertyguide.com/Europe/Greece>

[Πρόσβαση 1 ΜΑΙΟΣ 2023].

Larsen, L. B., September 2015. Common sense at the Swedish Tax Agency:

Transactional boundaries that separate taxable and tax-free income. *elsevier*, pp. 75-89.

López, M., Sanhueza, , E. & Espinoza, C., 2019. Verticalización inmobiliaria y valorización de renta de suelo por infraestructura pública: un análisis econométrico del Gran Santiago, 2008-2011.. pp. 45.136: 113-134.

MCWHINNEY, J., 2023. *INVESTOPEDIA*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.investopedia.com/articles/investing/100714/nordic-model-pros-and-cons.asp>

[Πρόσβαση ΜΑΡΤΙΟΣ 2024].

Mengden, A., 2023. *Δείκτης Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας 2023 10η Έκδοση*, s.l.: Tax Foundation 79.

Poradnuk.com.ua, 2023. *Ποιοι φόροι πληρώνονται στη Σουηδία το 2023*, s.l.: s.n.

Poradnuk.com.ua, 2023. *Τι πρέπει να γνωρίζετε για τους φόρους στη Δανία*, s.l.: πατήστε [εδώ](#)

PwC, 2017. «*Global Economy Watch - Projections*». [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.pwc.com/gx/en/research-insights/economy/global-economy-watch/projections.html>

[Πρόσβαση 28 ΜΑΡΤΙΟΣ 2024].

Scott R. Baker, Nicholas Bloom, Steven J. Davis , 2016. Measuring Economic Policy

Uncertainty. *The Quarterly Journal of Economics*, November , p. (131) 4 πατήστε [εδώ](#)

Stournaras, Y., 2017. The Greek tax reform.. *Journal of Economic Policy Reform*, pp. 1-14, 20(1),.

taxpayers, M. t. f. a., 8. april 2016. *Marginal tax for all taxpayers*. [Ηλεκτρονικό]

Available at:

<https://web.archive.org/web/20181003022030/http://www.skm.dk/english/facts-and-figures/marginal-tax-for-all-taxpayers>

[Πρόσβαση 28 Οκτώβριο 2023].

UKBC, 2022. *UK Business Consulting - Αναλυτικός οδηγός για το φορολογικό σύστημα στην Αγγλία*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://ukbc.london/forologiko-sistema-agglia/>

[Πρόσβαση 28 Οκτωβρίου 28].

VOULIWATCH, 2018. *Η δετία των μνημονίων. Τα τρία μνημόνια και τα δύο «μεσοπρόθεσμα προγράμματα» που ψηφίστηκαν από τη Βουλή*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://vouliwatch.gr/news/article/i-lixix-toy-mnimoniou-kai-i-exodos-apolin-krisi>

[Πρόσβαση 18 Αυγούστος 2023].

Ward, M., 28 December 2020. «*Statistics on UK-EU trade*» *House of Commons Library*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7851/>

Wildmer Daniel, G. & Agnese, S., December 2017. *Has the Grexit news affected euro area financial markets?*, ITALY: JRC Working Papers in Economics and Finance, 2017/13 .

Αναστασάτου, Μ. & Τσακλόγλου, Π., 2019. *Διαρθρωτικές αλλαγές στο πεδίο της Δημοσιονομικής Πολιτικής στα χρόνια της κρίσης*. Αθήνα: Παπαζήση.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ, Σ. και συν., 2022. *ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID 19 ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΣΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ*. σελ 10 επιμ. ΑΘΗΝΑ: ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ.

Αναστασίου, Δημήτρης, 2017. *HUFFPOST - Το Φορολογικό Σύστημα στην Αρχαία Ελλάδα* Υποψήφιος Διδάκτωρ Χρηματοοικονομικής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.huffingtonpost.gr/dimitris-anastasiou/to-forologiko-systima->

[stin-arxaia-ellada_b_18003388.html](#)

[Πρόσβαση 7 10 2023].

Βανδώρος, Α., 13/02/2020. *Τι ακριβώς συνέβη το 2008 και κατέρρευσε η παγκόσμια οικονομία.*: [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.epixeiro.gr/article/165558>

[Πρόσβαση 21 10 2023].

Βαρουφάκης, Γ., Πατώκος, Τ., Τσερκέζης, Α. & Κουτσοπέτρος, Χ., Δεκέμβριος 2011. *Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και την Ευρώπη το 2011*, σ.1.: ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ.

Βασιλειάδης, Γ. Κ. & Ράππος, Χ., 2018. «Η μεταφορά της φορολογικής έδρας στην αλλοδαπή και οι συνέπειες στη νομική προσωπικότητα»1. *Creative Commons* , pp. 380 - file:///C:/Users/30698/Downloads/6608-18165-2-PB.pdf.

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Θ., 2018. *διαΝΕΟσις*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.dianeosis.org/2018/04/to-forologiko-provlima-tis-elladas/>

[Πρόσβαση 28 5 2023].

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Θ., 2018. Το Φορολογικό Πρόβλημα Της Ελλάδας. *διαΝΕΟσις*, ΑΠΡΙΛΙΟΣ.

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Θ. Α. & ΠΑΣΧΟΥ, Π. Γ., 1998. *ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ*. 1η ΕΚΔΟΣΗ επιμ. ΑΘΗΝΑ: ΕΥΓ. ΜΠΕΝΟΥ.

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Θ. Α., 2012. *ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ*. Δ' ΕΚΔΟΣΗ επιμ. ΑΘΗΝΑ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε. ΜΠΕΝΟΥ.

Δημητρέλης, Σ., 2018. *Τέλος στο «πάρτι» με ΑΦΜ Βουλγαρίας - ΕΘΝΟΣ*.

[Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.ethnos.gr/Economy/article/70/telosstopartimeafmboylgarias>

[Πρόσβαση 21 10 2023].

Διγκαβέ, Κ., 1988. *Ελληνικό και διεθνές Αλμανάκ*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Μπαρμπουνάκη, σελίδα 95.

Διεθνής_Φορολογικός_Οδηγός, 04 . 12 . 2018. *Ηνωμένο Βασίλειο, TAX EXPERTS*.

[Ηλεκτρονικό]

Available at: πατήστε [εδώ](#)
[Πρόσβαση 28 Οκτώβριο 2023].

Ελλάδα, Η. Φ. Ε. Σ., 2020. *ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.dianeosis.org/research/i-forologia-eisodimatos-stin-ellada/>
[Πρόσβαση 5 28 2023].

Καπλάνογλου, Γ., 2023. *Η άνιση κατανομή του φορολογικού βάρους στα νοικοκυριά στην Ελλάδα*. Αθήνα: ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ.

ΚΑΡΑΚΙΟΥΛΑΦΗ, Χ. και συν., 2014. *Ανεργία και εργασιακή επισφάλεια, Διαστάσεις και επιπτώσεις σε καιρό κρίσης*, ΑΘΗΝΑ σελ 27 https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2015/07/MELETH-31_.pdf: ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ - ΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ.

Καρατζίδης, Δ., 2011. Η Φινλανδία ως πρότυπο Κράτους Ευημερίας. *Ημερήσια ηλεκτρονική εφημερίδα*, Issue Apr. φύλλου 4782 - <http://www.elzoni.gr/html/ent/046/ent.31046.asp>, pp. Πολιτικός Επιστήμονας - Διεθνολόγος.

Κατεπόδης, Α. & Μακρυπίδη, Ε., Ιούλιος 2013. *ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ & ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΟΒΡΕΤΑΝΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ 2012*, Λονδίνο: s.n.

ΚΩΣΤΗΣ, Κ., 2015 . *HuffPost Greece*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: https://www.huffingtonpost.gr/kostas-kostis/-577_b_7609980.html
[Πρόσβαση 16 ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2023].

N, Χαϊδώ Δριτσάκη, 2005. *Η σχέση ανάμεσα στις δομές φορολογικών συστημάτων και οικονομικών δεικτών: Μια εμπειρική έρευνα για την ΕΕ*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας επιμ. Θεσσαλονίκη: Διδακτορική διατριβή.

Ξαφά, Μ., 2021. *ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: Μικρότερο κράτος, λιγότεροι φόροι*, Αθήνα: Μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του ΚΕΦΙΜ.

Π. Ολζιέρσκυ, Οκτώβριος 2021. *ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ ΣΤΗ ΣΟΥΗΔΙΑ - 2021*, Στοκχόλμη, - πατήστε [εδώ](#) Πρεσβεία της Ελλάδος στη Στοκχόλμη, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων.

Π., Γεωργακόπουλος Θ. & Πάσχος, 2003. «Εισαγωγή στη Φορολογία». Μπένου επιμ. Αθήνα: s.n.

Παπαϊωάννου, Σ. Κ., & Ψυχάρης, Υ. Γ., 2019. Φοροδιαφυγή και δημόσια πολιτική στην Ελλάδα: Εμπειρική διερεύνηση με χρήση έρευνας αυτοαπασχολούμενων φορολογουμένων.. *Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική*, pp. 160-172 τόμος 63.

Πισσαρίδης Χ. Βαγιανός Δ., Β. Ν. κ. Μ. Κ., 2020. “Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία”, <https://www.government.gov.gr/schedio-anaptixis-gia-tin-elliniki-ikonomia/>: s.n.

Ράπανος, Β. Θ. & Καπλάνογλου, Γ., 2009. Φορολογία και οικονομική ανάπτυξη. *Journal compilation*, pp. 25-31.

ΣΕΒ, 2017. Η υπερφορολόγηση δεν λύνει το κοινωνικό πρόβλημα. Το επιδεινώνει. *Εβδομαδιαίο Δελτίο για την Ελληνική Οικονομία*, p. ΤΕΥΧΟΣ 116.

Στουρνάρας, Γ., 2021. *ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.bankofgreece.gr/enimerosi/grafeio-tyroy/anazhthsh-enhmerwsewn/enhmerwseis?announcement=8b9a3ff4-f3fc-457f-8ca0-11fd4f477502>
[Πρόσβαση 1 ΜΑΙΟΣ 2023].

Στουρνάρας, Γ., 2023, . *Η αζιόπιστη οικονομική πολιτική αντίβαρο στην αβεβαιότητα*, Αθήνα: TourismToday / πατήστε [εδώ](#).

Thane, P., 2019. «The Origins of the British Welfare State».. *The Journal of Interdisciplinary History*, p. 50 (3): 427–433.

Τράπεζα της Ελλάδος, 2005. *Νομισματική Πολιτική 2004-2005*, ΑΘΗΝΑ: Τράπεζα της Ελλάδος.

Τράπεζα της Ελλάδος, 2011. *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2011*, Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος.

Τράπεζα της Ελλάδος, 2013. *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013*, Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος.

ΧΟΥΡΧΟΥΛΗΣ, Δ., 2019. *Η πρώτη πετρελαϊκή κρίση "Η καθημερινή"*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.kathimerini.gr/world/1039669/i-proti-petrelaiki-krisi/>
[Πρόσβαση 21 10 2023].

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: -xSCwjDmkjKtYnDCnTXθhg

: 100/100

Υπογραφή:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Πατρώνυμο: ΝΕΣΤΩΡ
ΑΦΜ: 032766349
Ημ. Υπογραφής: 14/05/2024 09:39:50